

blanda

PUBLICACIÓ DE L'ARXIU MUNICIPAL DE BLANES

NÚMERO 25
BLANES - ANY 2022

Reflexió

“ Tradicionalment la funció dels arxivers estava basada en els conceptes de recollir, conservar i difondre. Però hi ha hagut canvis. Ara els arxivers hem d'estar en el procés inicial de creació d'un document. Vam deixar de ser arxivers forenses per passar a ser arxivers ginecològics. Hem de ser-hi en el moment de creació del document i controlar tot el seu cicle vital per decidir si allò s'ha de conservar o eliminar. S'ha produït un altra canvi que ens vincula al futur. Sempre s'ha identificat un arxiu amb el passat, però a mi el passat no m'interessa. M'interessa el futur del nostre passat, i per això intentem que tot el que s'ha conservat faci un bé a les generacions futures. Ens interessat molt preservar el nostre present; i per això estem tan atents a la documentació que es produeix avui dia, perquè aquest present és el passat del nostre futur. Per això m'agrada dir que els arxius no són un regal dels nostres pares, sinó un préstec als nostres fills ”

Joan Boadas i Raset

(En reconeixement a l'arxiver gironí Joan Boadas després de més de 30 anys de servei)

Crèdits

Portada:
Padrets.2022

Fotografia:
Aitor Roger
2022

Edita: Ajuntament de Blanes – Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)

Regidora responsable: Olga López Colomer

Coordinació i textos: Toni Reyes i Aitor Roger

Equip de treball: Antoni Reyes Valent i Aitor Roger Delgado (AMBL)

Maquetació i impressió: Impremta Pagès - Anglès (Girona)

Dipòsit Legal: Gi-1126-98

Assessorament lingüístic: Oficina de Català de Blanes (Elisa Sola)

Blanda es pot adquirir a l'Arxiu i a les llibreries següents: Llibresca, Espigulé, Katy, Laia, Sant Jordi, Eventia Press i Ça Trencada.

Preu: 10 euros

**Els articles signats són responsabilitat de les persones que els signen. Les opinions que s'hi expresen no reflecteixen necessàriament el punt de vista dels editors de la publicació.*

PRESENTACIÓ

Presentació de l'alcalde	7
Presentació cap d'arxiu i patrimoni històric	9

RECERQUES

01	Joan García	
	Atacs aeris durant la Guerra Civil a Blanes	13
02	Josep M. Guinart Vilaret	
	Trobades de músics de cobla blanencs	25
03	Joan Llinàs	
	Primeres excavacions arqueològiques en extensió a la Penya dels Padrets	43
04	Aitor Roger	
	El doctor Joaquim Albareda (1851-1917). Apunts biogràfics	51
05	Maria Àngela Sagrera	
	Els oficis blanencs del segle XVIII	67
06	Pep Vila	
	Un episodi de sequera a Blanes.	
	La intercessió de la Mare de Déu del Vilar contra un episodi d'eixut (1752)	92

NOTÍCIES DE L'ARXIU

Donacions	100
Notícies	107
Breus	114

RECU LL D'IMATGES

Fons fotogràfic Reynaldos Roca (AMBL)	120
Fons Maria del Vilar Puig Llorens, fotografies vinculades al seu pas per l'Agrupament Escolta i Guia Pinya de Rosa	132

BIBLIOGRAFIA

Publicacions blanenques	138
-------------------------	-----

Benvolguts i benvolgudes blanencs i blanenques,

A Blanes, cada vegada que comença un nou any és sinònim d'un nou número de la revista *Blanda* que l'Arxiu Municipal des de fa temps. Tal com ja us apuntava en la presentació de l'anterior número, aquest 2023 arribem a una xifra molt simbòlica i plena de reminiscències: els 25 anys, un quart de segle de vida.

És per això que en aquesta ocasió, amb una satisfacció afegida de complir una data tan assenyalada, tinc el goig de presentar-vos la 25ena edició d'una revista plenament consolidada. Any rere any ha complert amb la fita d'apropar-nos la cultura i la història blanenca de manera amena, enriquida a més a més amb una mirada diversa.

La publicació ha comptat durant aquests 25 anys amb les valuoses aportacions d'historiadors, investigadors i estudiants que han dedicat el seu temps a estudiar períodes i/o episodis concrets tant de la història blanenca com dels qui, en definitiva, han contribuït a anar filant-la: la seva gent.

A més a més, amb la seva digitalització, les investigacions i articles també es poden consultar còmodament online des de casa en cas que no tinguem els exemplars físicament. S'hi pot accedir dins l'apartat dedicat a l'Arxiu Municipal, inclòs a la web de l'Ajuntament de Blanes: www.blanes.cat

Entrant ja en el contingut del número que teniu a les vostres mans i/o esteu consultant online, hi trobem –com és habitual– interessants recerques, com la que signa Joan Garcia, qui ha fet un

exhaustiu estudi dels atacs aeris que va patir Blanes durant la Guerra Civil. Ens descobreix que, contràriament al vox populi, van ser molts més dels què fins ara coneixíem.

El músic i compositor Josep Maria Guinart repassa els vincles de la nostra ciutat amb la música tot recordant les emblemàtiques *Trobades de Músics de Coblà Blanencs*. Per la seva banda, el tècnic de l'Arxiu Municipal, Aitor Roger, ens apropa a la figura del prestigiós metge de finals del segle XIX Joaquim Albareda; una signatura habitual del *Blanda*, Maria Àngela Sagrera, dóna a conèixer els oficis blanencs més representatius del segle XVII.

Finalment, un altre habitual col·laborador de la revista, Pep Vila, recorda un episodi de la nostra història que té un clar paral·lelisme amb el què està patint Catalunya contemporàniament. Una sequera que va haver a Blanes el 1752, i la intercessió que se li va fer des de la població a la Mare de Déu del Vilar. Per completar el seu contingut, com és tradicional, també hi ha les Notícies i els Breus d'allò més destacat que s'ha fet a l'Arxiu durant el darrer any, així com una relació de les Donacions rebudes i l'apartat de Bibliografia Blanenca.

Arriba doncs el moment per gaudir de la *Blanda 25*, i per tant només em resta desitjar-vos que passeu una bona estona amb la lectura de totes aquestes recerques i, com sempre, que també gaudiu de Blanes.

Àngel Canosa Fernández
Alcalde de Blanes

Mirar endavant

Una mica abans de les festes de Nadal d'ara fa 25 anys des de l'Arxiu vàrem plantejar-nos, amb una certa por però també amb determinació, editar una revista. Aquest fet venia a completar una progressió ascendent pel que feia a l'activitat del servei. Havíem aconseguit unes noves instal·lacions al carrer Unió, comptàvem amb una persona de suport administratiu i amb un parell d'objectors 'de suport'. La organització de la documentació avançava, ja havíem ingressat alguns fons documentals blanencs privats i, com es feia en altres arxius de referència, començava a tocar fer divulgació a partir de la documentació i fomentar la recerca local.

En aquest camp, el primer que havíem assajat havia estat l'organització d'una exposició l'any 1995 titulada 'Coneguem el nostre Arxiu Municipal'. Hi vàrem mostrar els documents més rellevants que conservàvem. L'interès despertat per aquesta acció ens va portar a pensar en una difusió més àmplia a través del paper imprès. Després d'un primer tríptic informatiu la idea de la revista va començar a prendre forma. La suma de la nostra il·lusió més la de tres veterans erudits locals, la de tres joves llicenciats, la d'una professora d'institut de prestigi i el suport polític ho varen fer possible.

Ens sorprenia el buit historiogràfic que en aquest camp hi havia en una ciutat del nostre calat. Però a banda d'omplir buits teníem ganes que la nostra capçalera tingués un rumb diferenciat respecte de l'aire localista i nostrat de molts treballs dels anys vuitanta i primers dels noranta. Per al nou projecte ens vàrem fixar en el que publicaven els centres d'estudis o altres arxius. En les seves miscel·lànies, quaderns, annals o butlletins. Però també ens va motivar intentar ser el relleu de revistes ja desaparegudes com la

turístico-cultural *Blanes*, que els anys seixanta i setanta tant havia excel·lit. Com havien fet abans estudiosos que apreciàvem com Cortils, Alemany, Roig, Coma, Lau, Pons Guri, Bota o Vilà volíem treballar i fer treballar sobre el territori que ens envolta, primer des de les humanitats però també des d'altres ciències.

Amb el nom de la revista no hi vàrem jugar gaire. Va quedar el que havia de quedar: Blanda. És a dir, el nom llatinitzat d'origen preromà i arrel indoeuropea del que deriva Blanes. Amb aquest topònim per títol no calien gaires declaracions d'intencions. Quedava clar de què anàvem. Simple i net. Amb aquest nom propi reivindicàvem l'estima per un territori, per velles publicacions i autors, però també pel patrimoni antic. Per un patrimoni que aleshores només s'intuïa en textos d'erudits i en algun vestigi però que calia descobrir. Com ha passat, per exemple amb la ciutat romana de Blanda, que transcorreguts 25 anys està ressorgint a la Penya dels Padrets.

En certa manera aquest és un fet que lliga amb el plantejament de la revista *Blanda* de mirar endavant més que cap endarrere. És a dir, d'estudiar i interpretar l'evolució de la nostra comunitat de manera crítica, posant sobre la taula encerts i desencisos, amb la voluntat que aquesta recerca ens porti coneixement i referències per afrontar el que ha de venir. Aquesta aparent contradicció també es podria aplicar de manera més general al paper que juguem els arxivers. Sembla que només ens interessi el passat, que hi vivim, però en realitat tot el que fem està enfocat cap al present i el futur. La nostra voluntat primera és que el que tenim arribi en bones condicions a les generacions futures.

Toni Reyes Valent

Cap d'arxiu i patrimoni històric

RECERQUES

Joan Garcia

1. Atacs aeris durat la Guerra Civil a Blanes

Josep Maria Guinart Vilaret

2. Trobada de músics de cobla blanencs

3. Joan Llinàs

Notes preliminars sobre el jaciment de la Penya dels Padrets

4. Aitor Roger

El doctor Joaquim Albareda (1851-1917)

Apunts biogràfics

5. Maria Àngela Sagrera

Els oficis blanencs del s.XVIII

Pep Vila

Un episodi de sequera a Blanes.

La intercessió de la Mare de Déu del Vilar contra un episodi d'eixut (1752)

01 Atacs aeris durant la Guerra Civil a Blanes

per Joan García

Durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), la vila marinera i industrial de Blanes va ser durament castigada per l'aviació feixista, que hi va deixar caure més de 200 bombes en 24 atacs, que van provocar un bon nombre de víctimes i moltíssims danys materials. Fins a dia d'avui la informació sobre els bombardejos a Blanes ha estat escassa, ja que no s'ha aprofundit en la informació de tots els atacs aeris i sempre s'ha parlat que els atacs majoritàriament van ser realitzats per l'aviació italiana, cosa que no va ser del tot així. En aquest estudi tractarem tota la informació trobada en els arxius militars més importants, exposarem la informació tal com va ser per intentar esbrinar realment què va passar.

Blanes, objectiu de guerra

Durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), l'aviació va tenir un paper fonamental, ja que va experimentar un gran desenvolupament tant en aparells, armament, tecnologia com en tàctiques emprades. A l'inici del conflicte, l'aviació dels rebels era molt inferior en nombre d'aparells que la republicana, però gràcies a la gran aportació realitzada per la Itàlia de Mussolini i l'Alemanya de Hitler, es va equilibrar i fins i tot es va superar aquesta balança. De fet, l'aportació estrangera va fer que l'aviació rebel fos composta en realitat per tres aviacions diferents: l'Aviació Legionària italiana, la Legió Còndor alemanya i la pròpia aviació dels rebels, també coneguda com a Aviació Hispana. Aquestes tres aviacions es van coordinar amb les Forces Aèries de Balears, creada el juny de 1937 i independent de l'aviació rebel que actuava a la Península. Tenien com a bases principals l'aeròdrom de Son Sant Joan i la base d'hidroavions de Pollença, totes dues situades a l'illa de Mallorca, punt d'origen dels bombardejos realitzats al litoral català.

Pel que fa a Blanes, el 1936, any en què es va iniciar la guerra, comptava amb una població de 6.638 habitants. Cal dir que durant la dècada dels anys 20, Blanes havia patit un gran augment de població a causa de la falta de mà d'obra per la creació de les diferents indústries tèxtils de la vila, entre elles la fàbrica de sedes artificials SAFA, fundada l'any 1923, i la fàbrica de cuir Tosas. A banda d'això, molta part de la població eren pagesos i pescadors.

Amb l'inici de la guerra, les primeres columnes de milicians van ser enviades al Front d'Aragó, el front més proper a Catalunya; ja que a la rereguarda o al litoral no existia aparentment cap perill. En canvi, l'atac del creuer *Canarias* a Roses el 30 d'octubre de 1936 va suposar un pànic generalitzat a tota la costa catalana i, per tant, es van començar a realitzar les primeres construccions defensives i a enviar milicians per defensar la costa davant de qualsevol intent de desembarcament de tropes franquistes provinents de Mallorca. Amb aquesta defensa de la costa, es va crear tota una xarxa d'observació

amb l'objectiu també de detectar ràpidament els avions enemics: es feien sonar les alarmes i s'intentava dissuadir-los amb foc de metralladores i d'armes antiaèries.

D'una altra banda, els rebels van crear un servei d'espionatge amb l'objectiu de captar el màxim d'informació possible, especialment sobre les poblacions d'Aragó i Catalunya. Molta informació d'aquesta va ser donada per espies, però també per l'aviació i la marina rebel en les seves tasques de reconeixement. Aquest servei d'espionatge va ser conegut com SIFNE (Servei d'Informació del Nord-Est d'Espanya), i entre les seves tasques hi havia la de coordinar tota la informació sobre els objectius militars a Catalunya. Val a dir que molts informadors eren veïns de les mateixes poblacions que simpatitzaven amb l'exèrcit franquista, o bé espies de la zona fronterera entre Catalunya i França, on es va crear una important xarxa d'informadors. Gràcies a aquesta xarxa d'espionatge, el SIFNE va aconseguir molta informació del seu interès. Tot i que hi va haver informació falsa, n'hi va haver d'altra que era molt acurada i que va do-

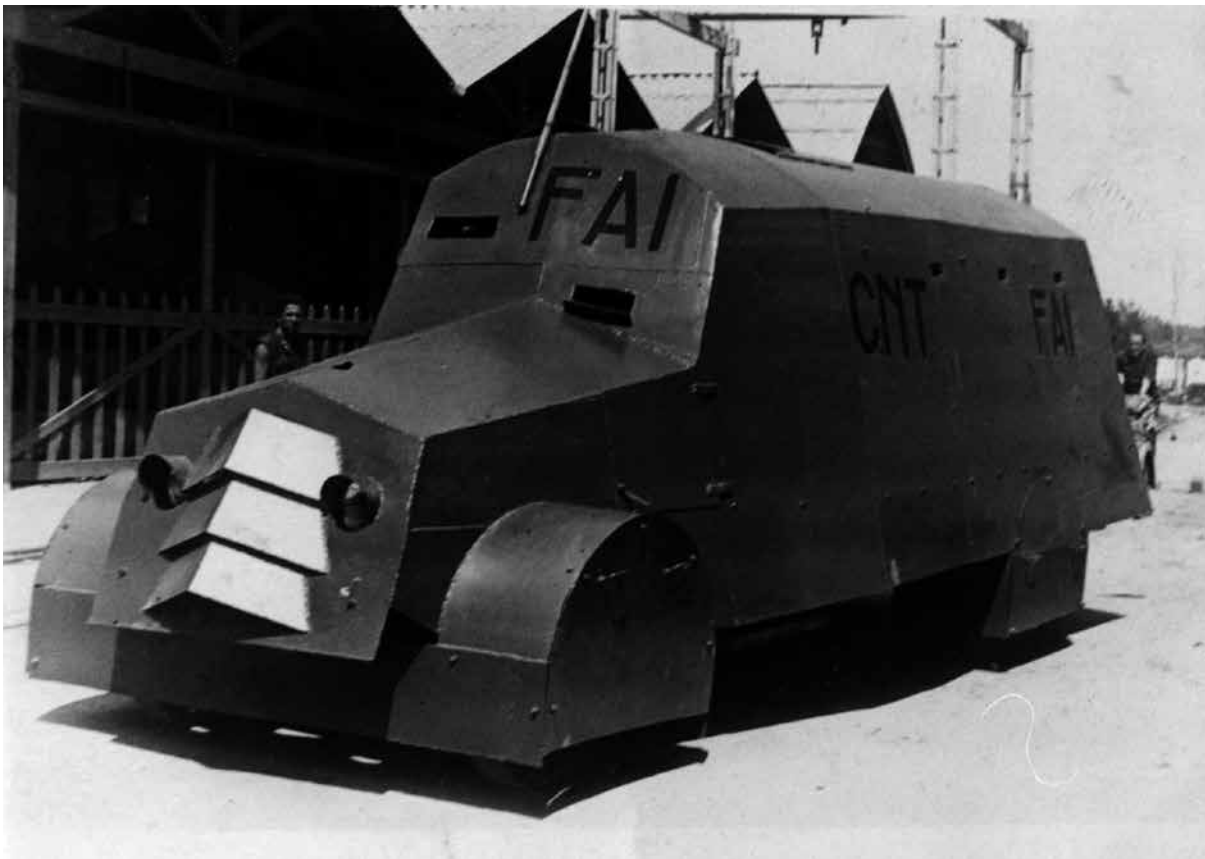
nar a conèixer als franquistes diferents aspectes militars o d'objectius potencials.

L'objectiu de l'aviació feixista de les Balears era bombardejar la zona de la costa, atacar principalment les línies de ferrocarril, fàbriques, estacions elèctriques, ports, ponts i concentracions de soldats. La funció era debilitar al màxim la República i la seva rereguarda, i evitar que poguessin transportar soldats, mercaderies i material de guerra des de la frontera francesa o altres parts de Catalunya cap al front de guerra. En els documents trobats a diferents arxius militars, destaquen informes, fotografies i croquis sobre objectius militars a diferents poblacions de la comarca de la Selva com Blanes, Hostalric, Maçanet, Sils, Vidreres, Arbúcies, etc.

El que va causar que Blanes fos una població tan bombardejada va ser la multitud d'objectius militars que comptava una vila petita com Blanes. En molts arxius s'han trobat molts documents que així ho proven, des de descripcions molt bàsiques a plànols i croquis amb tota mena de detalls.

▲ Croquis de Blanes realitzat a partir de la informació facilitada per un agent franquista. (AGMAV 1310,24).

▲ Un dels dos blindats fabricats a la SAFA (Arxiu Municipal de Blanes).

Els principals objectius van ser el pont de la línia de ferrocarril de la Tordera, la fàbrica SAFA, un dipòsit de benzina a l'estació de ferrocarril i la fàbrica de cuir Tosas. Amb el transcurs de la guerra es van anar afegint més objectius, com una estació de ràdio al turó de Sant Joan, la fàbrica de projectils de Can Gallart, el dipòsit d'aigua de la SAFA, les fortificacions de defensa de costa, i uns suposats canons antiaeris.

D'aquests objectius els més importants van ser les fàbriques SAFA i Tosas i l'estació de ferrocarril.

La fàbrica SAFA era molt important, ja que hi treballaven un total de 1.050 persones fabricant seda artificial. Va ser requisada pel Comitè Local de Blanes i més tard pel Govern de la Generalitat. La fàbrica SAFA va ser un dels objectius més bombardejats per l'aviació feixista a la

província de Girona, a causa de la importància que tenia segons diferents documents d'espionatge on s'informava que a la SAFA es fabricava material de guerra, projectils, granades, tela per a paracaigudes, sacs de pólvora, i on es feia la càrrega de material de guerra en camions i trens. Del que sí que tenim constància amb exactitud és de la construcció de 2 blindats, i que la fàbrica es va fer servir per carregar material als diferents trens que anaven en direcció a Barcelona.

L'altre objectiu important era la fàbrica de cuir Tosas, on treballaven uns 70 operaris i que ràpidament va formar part de les indústries de guerra de la Generalitat de Catalunya. En aquesta fàbrica de cuir, on es fabricaven cinturons, es van començar a fabricar cartutxeres, fundes per a baionetes i cinturons per a l'exèrcit republicà.

Els bombardeigs aeris a Blanes

La Guerra Civil va esdevenir el primer conflicte armat de la història en què poblacions civils, amb objectius militars o sense, van ser bombardejades des de l'aire. Per aquest motiu, es van haver d'improvisar mesures de defensa contra els atacs aeris, com va ser la creació de la Junta de Defensa Passiva de Catalunya el juny de 1937, que va regular totes les normes i directrius a seguir en cas de bombardeig. Paral·lelament, també va començar la construcció de refugis antiaeris a moltes poblacions catalanes, amb l'objectiu de poder protegir el màxim de població possible. Cal afegir que molts d'aquests refugis van ser construïts pels mateixos veïns a causa dels pocs recursos de què es disposava.

A Blanes es van construir més d'una desena de refugis antiaeris a causa de la població tan nombrosa amb què comptava la vila en aquells moments. El primer refugi que va ser habilitat per a aixoplugar la població va ser a les Caves Mont-Ferrant, on es van aprofitar les bodegues ja existents per a habilitar-les com a refugi, tot i que la gent preferia quedar-se a casa, ja que al moment de sonar les alarmes el refugi de Mont-Ferrant quedava molt allunyat de la població. Més tard es van construir d'altres refugis, com el dels Piteus, el de l'Antiga, el de l'Esperança, el de sota la rectoria, el de l'actual Cau i molts més en cases particulars o requisades. És d'especial interès fer constar que molts pagesos de Blanes en els seus dies lliures o a les nits, eren obligats a fer treballs voluntaris per tal de tenir els refugis construïts el més aviat possible.

Els principals avions encarregats de bombardejar el litoral català van ser els Savoia Marchetti SM-79 i, en menor mesura, els SM-81 de la Aviazione Legionaria italiana; i els Heinkel He-59 de la Legió Còndor alemanya. Aquests avions van ser cedits per la Itàlia de Mussolini i l'Alemanya de Hitler, juntament amb la seva tripulació i armament d'última generació, i són

els que van produir la gran majoria d'atacs aeris sobre Blanes.

▲ Fitxes amb les característiques dels avions He-59 i SM-79 (Col·lecció de l'autor).

HEINKEL 59 (HE-59)

Un dels avions que va deixar més marcada la població de Blanes va ser el Sabatetes, un gran hidroavió alemany (d'aquí el nom de Sabatetes, pels seus dos grans flotadors), utilitzat per la Legió Còndor en el grup de reconeixement marítim AS/88. Aquest avió va ser el que més nombre d'atacs va produir a Blanes, moltes vegades fins i tot deixant-se veure fent vols de reconeixement, dirigint-se a altres poblacions o deixant anar alguns trets contra la població civil. Aquest tipus d'avió va destacar per la tasca de bombardejar els ports i el tràfic marítim. La seva forma d'actuar era volant sol, al capvespre o a l'alba i a baixa altitud. Moltes vegades atacava per sorpresa, volava amb els motors a ra-

lenti i amb els llums apagats, per tal d'aparèixer de sobte i atacar per sorpresa.

SAVOIA MARCHETTI 79 (SM-79)

El SM-79 era un avió de bombardeig molt potent, utilitzat per l'Aviazione Legionaria destinat a fer grans bombardejos. La seva forma d'actuar era volant en esquadres, a gran altitud i actuant de manera molt ràpida. A diferència dels He-59 alemanys, feien les seves incursions a primera hora del matí i atacaven ràpidament; així que quan els caces republicans sortien per interceptar-los, aquests tenien el sol de cara.

A Blanes es van patir un total de 24 bombardejos, en els quals es van llençar més de 246 bombes. D'aquests atacs, 18 van ser efectuats per la Legió Còndor alemanya amb els seus hidroavions Heinkel 59. El principal objectiu de la gran majoria de bombardejos era la fàbrica SAFA, que van deixar completament devastada. Pel que fa a les víctimes provocades pels bombardejos, va haver-hi un total d'11 víctimes mortals i un nombre de ferits indeterminat, ja que només se'n tenen documentats 51. A la taula següent es poden observar tots els atacs aeris que s'han pogut documentar fins a dia d'avui.

Atacs aeris a Blanes durant la Guerra Civil

DATA	HORA	AVIONS	ZONA ATACADA	BOMBES LLANÇADES	VÍCTIMES
04/04/37	05:00	1 SM-81	Platja de Blanes i Bosc dels Pins	7 bombes de 100 kg, 2 bombes incendiàries de 20 kg i metrallament	1 ferit
25/02/38		2 He-59	Port	1.000 kg de bombes	
29/06/38	09:45	5 SM-79	Fàbrica SAFA i estació de ferrocarril	40 bombes de 100 kg i 20 bombes incendiàries de 20 kg	10 morts i 37 ferits
04/07/38	23:55			6 bombes	
13/08/38	22:20	1 He-59	Fàbrica Tosas	4 bombes de 250 kg	8 ferits
14/08/38	06:15	1 He-59	Fàbrica SAFA	4 bombes de 250 kg	
15/08/38	05:52	1 He-59	Fàbrica SAFA i estació de ferrocarril	4 bombes de 250 kg i metrallament	
18/08/38	07:02	1 He-59	Fàbrica SAFA	4 bombes de 250 kg	
22/08/38	23:13	1 He-59	Fàbrica SAFA i estació de ferrocarril	9 bombes de 50 kg	
07/09/38	20:42	1 He-59	Estació de ferrocarril	4 bombes de 250 kg	
	21:45	1 He-59	Estació de ferrocarril	4 bombes de 250 kg	
12/09/38	19:45	1 He-59	Port		
05/10/38	02:10	1 He-59	Fàbrica SAFA i pont de la Tordera	8 bombes	
21/10/38	21:00	1 He-59	Fàbrica SAFA	4 bombes de 250 kg	

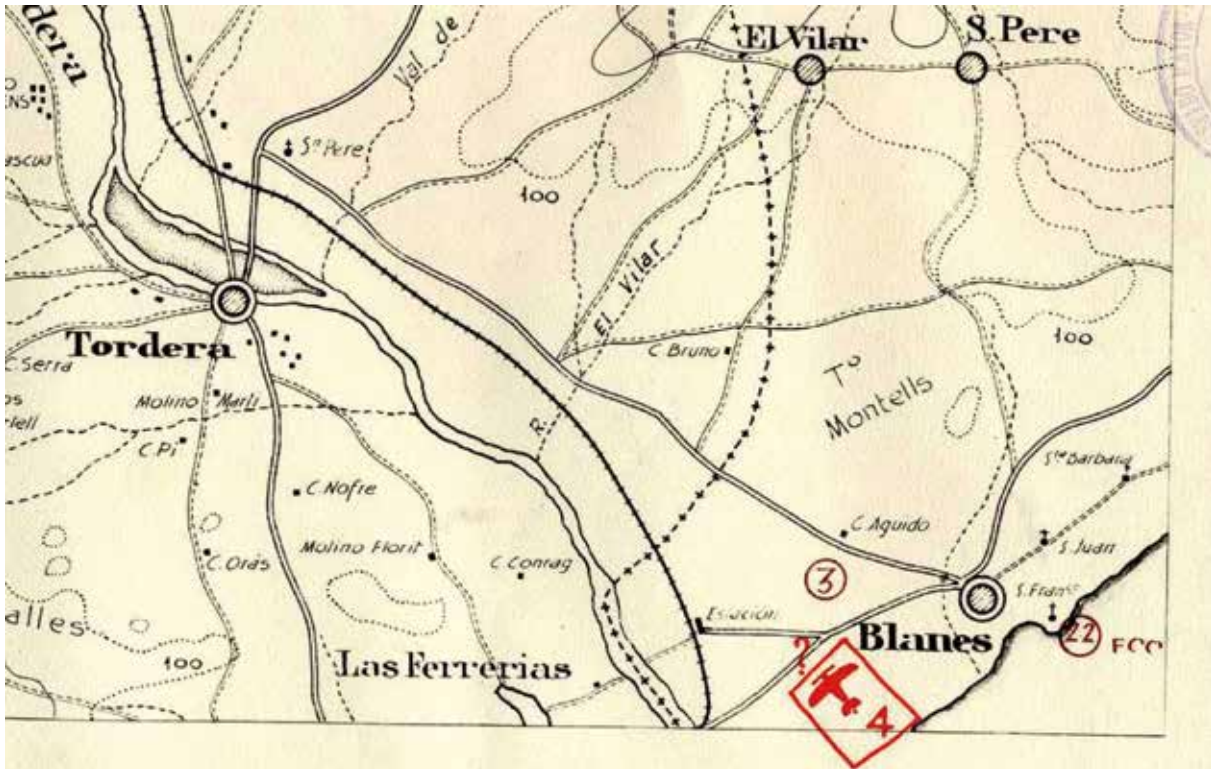
	21:30	1 He-59	Nucli Urbà	Metrallament	
	22:30	1 He-59	Nucli Urbà	12 bombes	1 ferit
02/11/38	20:05	1 He-59	Estació de ferrocarril	20 bombes de 50 kg	1 mort i 5 ferits
02/12/38	19:50	1 He-59	Fàbrica SAFA	20 bombes de 50 kg	
05/12/38	19:30	1 He-59	Fàbrica Tosas	20 bombes de 50 kg	
	19:15	1 He-59	Estació de ferrocarril i pont de la Tordera	20 bombes de 50 kg	
	23:30	1 He-59	Fàbrica Tosas i carretera al Castell	13 explosives i 5 incendiàries	
21/01/39		Aparells de la Legió Còndor sense determinar	Tràfic de vehicles carretera Blanes-Malgrat		
22/01/39		Aparells de la Legió Còndor sense determinar	Tràfic de vehicles carretera Blanes-Malgrat		
25/01/39		6 SM-79	Fàbrica SAFA, estació de ferrocarril i pont de la Tordera		

Els bombardeigs

El primer bombardeig que va patir Blanes va ser la nit del 4 d'abril de 1937 a les 5 de la matinada, realitzat per un SM-81 de l'Aviazione Legionaria, que en total va llençar 9 bombes, de les quals 7 van ser bombes de 100 kg i 2 bombes incendiàries de 20 kg. Més tard va tornar a aparèixer el mateix aparell metrallant contra els carrers de la població. En aquest atac va resultar ferit el veí Vicente Creixell a causa de la metralla ocasionada per les bombes mentre es dirigia al refugi antiaeri. La gran majoria de les bombes van caure a la platja i a la zona de camps dels Pins, on es va originar un petit incendi. L'objectiu d'aquest primer atac no està del tot clar, però probablement podia ser

les posicions defensives construïdes per defensar la costa (trinxeres, nius de metralladores i bateria de costa), o el suposat aeròdrom, que en documents del SIFNE es menciona com un dels objectius a principis de 1937.

El bombardeig més fatídic que va patir Blanes va ser el del dia 29 de juny de 1938, el dia de Sant Pere, quan a les 09.45 h cinc avions trimotors SM-79 procedents de Son Sant Joan (Mallorca) van deixar caure les seves bombes sobre la fàbrica SAFA i l'estació de tren. En total van llençar 60 bombes, de les quals 40 eren explosives de 100 kg i 20 eren incendiàries de 20 kg. L'agressió va ser molt ràpida i produïda des d'una alçada de 5.000 metres d'altitud.

▲ Plànol del suposat Aeròdrom a Blanes (AGMAV 1310,24).

L'Ajuntament de Blanes va comunicar per ràdio a la Junta de Defensa Passiva de Catalunya la informació següent: "A les 9.45 h, 6 aparells enemics han llençat unes 30 bombes, varies d'elles a l'estació de ferrocarril destruint 10 vagon i els tinglados. També han caigut als magatzems de la SAFA i pels voltants de la fàbrica. En total hi ha 9 morts (3 homes i 6 dones) i 34 ferits, algunes cases derribades." ¹

Pocs minuts després del criminal atac van ser enviades a la SAFA multitud d'ambulàncies, bombers i fins i tot va ser enviat un equip del Servei de Transfusions de Sang.

Un altre document que parla d'aquest fatídic dia és el Butlletí de la Creu Roja Espanyola, que narra el següent: "Se movilizó toda la ambulancia y actuó con gran disciplina y acierto, asistiendo a

37 heridos de metralla que trasladó al Hospital y a sus domicilios, según la gravedad. 14 de estos heridos, ante la gravedad de su estado, fueron evacuados al Hospital de Gerona, con el auxilio de dos ambulancias de aquel comité local. Fueron recogidos y trasladados al depósito judicial del cementerio municipal 10 muertos. Fué herido levemente en un pie, mientras trabajaba en la fábrica bombardeada, el camillero veterano de nuestra ambulancia, Pablo Buixeda, que sigue mejorando notablemente de sus contusiones." ²

Aquest va ser un dels atacs més fatídics contra la població de Blanes. De fet, va marcar tant la població i tot el país, que durant dies el bombardeig de Blanes va encapçalar les portades de tots els diaris. Fins i tot es va demanar que s'obris una investigació, i l'alcalde de Blanes

¹ Arxiu CRAI Pabellón de la República Fons F-DH3 Documents Històrics

² Cruz Roja Española Boletín Oficial de la Brigada de Barcelona, Julio 1938

va arribar a presidir, juntament amb l'alcalde de Barcelona, Badalona, Granollers i Alacant, una trobada celebrada a París per debatre els criminals bombardejos contra la població civil. En canvi, el govern franquista va donar la seva versió a la premsa reiterant que l'atac contra la fàbrica SAFA sí que va ser un objectiu militar, ja que a la SAFA es fabricava material de guerra, es carregaven trens amb projectils i bombes i comptava amb defenses antiaèries per a protegir-la.

Després de l'atac del 29 de juny del 1938, i coincidint amb l'ofensiva republicana a l'Ebre del mes següent, els atacs aeris contra Blanes van anar en augment. Durant l'agost de 1938 es van patir nombrosos atacs, ja que l'aviació feixista va bombardejar Blanes els dies 13, 14, 15, 18 i 22 d'agost. El dia 13 d'agost va ser la primera vegada que va ser bombardejada la fàbrica de cuirs Tosas, que va quedar en part totalment destruïda. Per primera vegada a Bla-

nes, els avions alemanys van bombardejar amb bombes de 250 kilograms. Tal va ser la quantitat d'atacs, que es va enviar una metralladora antiaèria per tal de dissuadir els atacs a la zona de la SAFA i l'estació de tren. A causa d'aquests atacs, l'ambulància de Blanes va ser mobilitzada un total de 16 vegades, per assistir ferits i traslladar-los a l'hospital.

Un altre dels atacs que més va marcar la població civil de Blanes va ser el del dia 21 d'octubre de 1938, causat per dos Sabatetes (HE-59), que van atacar durant 3 hores el centre de la població. A les 20.40 h es va donar el senyal d'alarma fent sonar les sirenes per evacuar la població cap als refugis i a les 21.00 h un HE-59 va deixar caure 4 bombes contra la fàbrica SAFA, la qual cosa va provocar un incendi i danys al xalet del director. Després de produir-se aquest bombardeig, a les 21.30 hores, el mateix aparell va metrallar contra els carrers de la població i va marxar després de l'agressió. A les 22.15

▲ Bombardeig del 25 de gener de 1939 (USAM.OMS).

◀ *Fàbrica de cuirs Tosas (Arxiu Històric de Girona. Govern Civil de Girona, 2755/3).*

hores un altre aparell va volar sobre Blanes, i poc més tard, a les 22.30 hores, va deixar caure 12 bombes sobre el passeig de Mar. Algunes d'aquestes bombes van caure sobre la Fonda del Centre i la Casa del Poble, derruïnt tota la teulada, mentre que altres bombes van caure a la casa del costat, a cal Guerrero, on només va quedar dempeus una tercera part de la casa,

la part del passeig de Dintre, amb la bona sort que la família Guerrero, que aquell dia no va acudir al refugi, era a l'habitació dels nens i va sortir totalment il·lesa. Segons molts testimonis orals d'aquest atac contra la població, i que ara s'ha pogut demostrar gràcies a uns documents trobats³, un camió amb una metralladora tipus "Oerlikon" va obrir foc contra l'HE-59 i en el

³ AGMAV, C.2504

▲ *Vista parcial de la fàbrica SAFA destruïda per un bombardeig (Arxiu Històric de Girona. Govern Civil de Girona, 2754/33).*

moment de l'atac es va amagar per les proximitats del poble, fet que va causar el metrallament i el bombardeig sobre la població civil de Blanes.

Més tard, un altre aparell també va bombardejar la carretera de Blanes a Malgrat de Mar on circulava una columna de camions.

Ja amb la retirada de l'exèrcit republicà i amb el final de la campanya de Catalunya a finals de gener de 1939, es van produir els últims bombardejos contra Blanes. Van ser dies molt durs per a la població. Era l'última setmana de gener de 1939 i cada dia sonaven les alarmes, ja que el cel era ple d'aparells i la gent s'amagava als refugis on passaven hores i hores, fins i tot moltes vegades la nit sencera. Testimonis d'aquells últims dies recorden com dormien vestits per si calia sortir corrents a refugiar-se. Respecte dels bombardejos, dels últims que es té constància són els dels dies 21, 23 i 25 de gener de 1939. El primer va ser un atac contra el trànsit entre Barcelona, Arenys i Blanes, bombardejant les columnes de soldats i civils en retirada. Per la seva banda, el del dia 25 de gener va ser efectuat per una esquadra d'SM-79, que va bombardejar l'estació de ferrocarril i la fàbrica SAFA, on es va produir un gran incendi. Aquell dia, el cel de

▲ *Estat en què va quedar la casa de la família Guerrero (Arxiu Municipal de Blanes, Fons Guerrero Peris. Fotografia Acolorida)*

◀ Bombardeig del
25 de gener de 1939
(USAM.OMS).

Blanes també va ser l'escenari d'un combat aeri entre caces, on un aparell republicà va caure en picat per la zona de Blanes. Així ho va informar l'estació de ràdio de Blanes: *"A las 12.50 h se encuentran 6 cazas sobre (nombre falso). Un caza ha caído. Ha sido uno de nuestros cazas al cual se vió caer en llamas."*⁴

Tots aquests atacs produïts per l'aviació feixista van deixar un clima de desolació a Blanes. En finalitzar la guerra, les dues fàbriques de Blanes, on més de la meitat de la població treballava, van quedar totalment destruïdes. Tant a la SAFA com a la Tosas no va quedar cap edifici dempeus, i pel mateix poble de Blanes moltes cases van resultar danyades o destruïdes a causa dels bombardejos. Els costos materials van ser elevadíssims: a la fàbrica Tosas els danys van ser valorats en 344.383 pessetes, mentre que en el cas de la SAFA ho van ser en 2.150.775 pessetes,

sent la fàbrica de la província de Girona que va quedar més devastada. En total, es va trigar uns 6 anys a reconstruir-la completament amb la mà d'obra de presos republicans procedents del sud d'Espanya, que van ser tancats en un camp de treball a les immediacions de la mateixa fàbrica.

La Guerra Civil espanyola va trencar moltíssimes famílies i totes les cases van patir-ne les conseqüències. Blanes no va ser menys, una població que, tot i trobar-se a la rereguarda, va ser durament castigada i va conviure amb la por i el dolor.

En record a totes les víctimes d'aquests atacs i als infants blanencs que els va tocar viure de primera mà la desgràcia de la Guerra Civil i la postguerra.

Joan Garcia

³ AGMAV,C.2444

FONTS CONSULTADES

ARXIU:

Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)
Archivo General Militar de Ávila (AGMAV)
Arxiu Històric de Girona (AHG)
Archivo Histórico del Ejército del Aire (AHEA)
Arxiu Nacional de Catalunya (ANC)
Archivo General de la Marina "Álvaro de Bazán" (AGMAB)
CRAI Pavelló de la República
Ufficio Storico dell'Aeronautica Militare (USAM)
Hemeroteca Arxiu Històric de Barcelona

GRIEGC

Arxiu CNT-Fundación Anselmo Lorenzo
ADAR

AGRAÏMENTS:

A tots els arxius,
per tota l'ajuda proporcionada.
Pilar Vilaseca
Aitor Roger i Antoni Reyes
Adrián Cabezas
David Gesali

TROBADA DE MUSIC DE SOBI

02 Trobades de músics de cobla blanencs

per Josep M. Guinart Vilaret

A les comarques de Girona hi ha pobles que la tradició ha convertit en “poble de músics”. Això temps enrere era cosa coneguda. Per exemple, Tortellà, a l’Alta Garrotxa, un poble que ronda ara els 800 habitants. L’any 1875 s’hi creà la primera orquestra i a partir d’aquell moment i fins al 1956 Tortellà va ser testimoni del naixement de nou cobles-orquestres, i no només amb noms tradicionals com *La Principal* (que sí que va existir entre 1910 i 1965) sinó fins i tot amb noms estrafolaris com *l’Orquestrina New York Jazz de Tortellà!* Encara ara hi ha músics de Tortellà en actiu, i fins i tot algun músic de Blanes hi ha viscut alguns anys. A més a més, hi ha un vals-jota tradicional amb el nom de “Els músics de Tortellà”. I Robert Roqué i Jutglar va publicar un llibre amb el títol “Els músics de Tortellà” (GISC, Col·lecció Mos, volum XXXVIII, 2011).

Un altre poble “de músics” era Amer (la Selva). Allà, per deixar-ne constància, l’any 1975 s’hi va aixecar una escultura (catalogada a l’Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya) que porta dues plaques. En una hi diu: “Monument al músic / Homenatge als músics d’Amer / 8-11-1975”. I en l’altra: “Amer a tots els seus músics”.

I un altre poble que tenia fama de “poble de músics” era Verges (Baix Empordà). En diferents ocasions Verges ha dedicat homenatges a alguns dels seus músics més destacats.

Sant Feliu de Pallerols, Peralada... i Blanes, més tard, es pot sumar a la llista.

Deixant al marge la tradició coral, que potser podríem iniciar amb la Capella de Santa Cecília (1896) i l’Orfeó Blanenc (1902), el que va convertir Blanes en “poble de músics”, amb una activitat sempre present a la vida musical del poble fins als nostres dies, va ser la creació de la Banda Infantil del Col·legi Santa Maria de Blanes. Cal dir que la condició indispensable perquè això passés va ser l’arribada a Blanes del P. Joaquim Alqueza i Puchol (Caseres, Tarragona, 1937) procedent de València, on la congregació del Fills de la Sagrada Família tenia un col·legi, i aquest col·legi tenia una banda de música.

Quan el P. Alqueza va arribar a Blanes es va fer càrrec de l’escolania que ja hi havia al Col·legi Santa Maria. A l’estiu de l’any 1964 un petit grup d’alumnes va començar a practicar instruments de “pols i pua” i, en començar el curs 1964-65, se n’hi van afegir fins a una trentena per formar la Tuna Infantil del Col·legi Santa Maria. I de la Tuna va sorgir el juny de 1965 la Banda, que es va presentar per la Festa Major Petita d’aquell mateix any. I exactament dos anys més tard es va presentar la Cobla Infantil del Col·legi Santa Maria, la primera cobla infantil de Catalunya.

L’any 1972 es creà el Grup de Majorettes de Blanes. Moltes vegades, per desfilar es feien acompanyar per la Banda del Col·legi Santa Maria. La coincidència de dates en els compromisos respectius creava problemes i finalment, deu anys més tard, el grup de Majorettes (que també tenia una banda de cornetes i tambors) va decidir crear la seva pròpia banda de música. El

▲ Any 2005. Fons Joaquim Robert (AMBL).

1985 l'Escola Mossèn Joan Batlle creava també una altra banda.

Un fet corrent a la Comunitat Valenciana era un fet insòlit a Catalunya: un poble amb tres bandes!

Circumstàncies crítiques van fer que aquestes dues últimes bandes s'unifiquessin i en va resultar, com la coneixem ara, la Banda Musical de Blanes.

Aquest va ser el caldo de cultiu per convertir Blanes en "poble de músics"¹.

* * *

Si reprenem el fil dels "pobles de músics" haurem de fer parada a Cassà de la Selva. D'allà són La Principal de Cassà, cobla que el 2022 va complir 125 anys i La Selvatana, cobla-orquestra creada l'any 1913 per tres músics que no eren precisament de Cassà, sinó de l'Escala, de Cornellà de Terri i de Sant Joan de les Abadesses, respectivament.

A Cassà, des de 1976, té lloc La Nit dels Músics. Es tracta d'una festa d'homenatge als músics cassanencs, que consisteix a formar una monumental cobla de més de cinquanta persones que tenen en comú ser de Cassà. Aquests músics es reuneixen un cop l'any de forma desinteressada i espontània, i només toquen sardanes de músics relacionats amb Cassà, tant si han nascut al municipi com si hi han viscut. Aquest esdeveniment té lloc el divendres inicial de la Festa Major.

Continua explicant a <https://www.cassadesta-pa.cat>: *Tot va començar el 1976 en una tertúlia de cafè en la qual hi eren presents músics de Cassà i membres de l'entitat sardanista local. Es va anar posant fil a l'agulla fins a consolidar-se el dia 11 de juny de 1976 quan va tenir lloc la primera edició de la Nit dels Músics. De seguida va anar agafant embranzida i la popularitat de l'acte s'ha escampat arreu de Catalunya.*

Expliquen a Internet més coses. Per exemple, que a la vintena edició, l'any 1995, van convidar-hi, a més de les cassanenques (cal afegir a les cobles esmentades abans la Marina, la Unió i la Vila de Cassà en els anys que han tingut la seu a Cassà), set cobles fins a arribar a 175 músics i que hi van anar uns 4.000 espectadors. O que hi han estat estrenades setze sardanes dedicades exclusivament a aquest esdeveniment. I que l'any 1986 es va fer la presentació del llibre *Els músics de Cassà*, de Carles Malagrida i Barris (Diputació de Girona i Ajuntament de Cassà de la Selva, Col·lecció Francesc Civil i Castellví - 1), dedicat als instrumentistes locals.

I aquesta idea corria pel cap de la Maria Rams i Font, presidenta de l'Agrupació Sardanista de Blanes durant 30 anys. A còpia de contractar cobles per fer les audicions (o ballades) de sardanes, que eren (i tornen a ser) habituals els vespres dels diumenges al passeig de Mar de Blanes, es va adonar que a moltes de les cobles hi havia músics de Blanes i això li va fer pensar en la possibilitat de fer una reunió de músics blanencs. En una conversa encara més

¹ Montserrat Juvanteny, al Diari de Girona, anunciant l'onzena Trobada, el 2 d'octubre de 2009, escrivia: "Juntament amb Cassà de la Selva, Amer, Castelló d'Empúries, Tortellà, Vidreres, La Bisbal, Torroella de Montgrí, Palamós, i d'altres, la població de Blanes passarà a la història de la sardana per la seva important aportació pel que fa a músics de cobla."

informal que la que va donar peu a les Nits dels Músics de Cassà, l'estiu de 1999 la Maria va comentar-ho amb la Roser Bitlloch Carbó, membre de la Junta de la Banda i Cobla del Col·legi Santa Maria, que va dir que des de l'Escola de Música de l'entitat hi podien col·laborar.

Van comentar-ho més tard amb en Xavier Molina i Membrives, en aquell moment director de l'Escola de Música del Col·legi Santa Maria i aquest va suggerir de parlar-ne també amb qui subscriu ja que, a part d'haver estat fundador i director de l'Escola de Música fins a l'any 1996, estava lligat a tot l'ambient musical i sardanista.

Aquestes quatre persones vam coincidir poc després a la sala de plens de l'Ajuntament de Blanes abans de començar una reunió del Consell de Cultura que existia en aquella època i, tot parlant del tema, vam quedar per reunir-nos un vespre al bar del Centre Catòlic. Allà vam decidir que provaríem de fer realitat la idea de la Maria Rams. Així que vam redactar una carta per convidar els músics a participar-hi. Deia el següent:

Salut, company músic,

Lluny són els temps on diferents pobles tenien una tradició musical que feia que alguns dels seus fills nodrissin les cobles i les orquestres del país. Eren pobles "de músics".

Et deuen sonar Amer, Tortellà, Sant Feliu de Pallerols, Cassà de la Selva, Verges, Peralada...

La Banda del Col·legi Santa Maria, fundada ja fa 34 anys, va necessitar-ne uns 15 perquè comencés a donar fruits, però des d'aquell moment Blanes s'ha convertit en l'autèntic "poble de músics". Ja no parlem de la immensa quantitat de gent que ha passat per la Banda del Col·legi Santa Maria, ni dels que han passat per la Banda Musical de Blanes (sorgida al Grup de Majorettes quan la Banda del Col·legi no podia atendre sempre les seves sol·licituds), ni dels que han passat per la Banda de l'Escola Mossèn Joan Batlle, ni d'aquells,

d'altres procedències, dedicats bàsicament al jazz. Només parlem d'aquells que, seguint les tradicions de la terra, han anat a integrar-se a les més diverses cobles i orquestres: quasi 50!

Més d'una vegada en converses amb un o amb un altre sortia repetidament la idea de fer una "nit del músic", cal dir que inspirant-se potser en el model de Cassà de la Selva.

Sembla que, per fi, a instàncies de l'Agrupació Sardanista de Blanes, hi ha ganes de tirar-ho endavant, i com que donem suport a la iniciativa, t'enviem aquestes ratlles, per demanar-te si estaries disposat a participar-hi.

La data triada és el divendres 1 d'octubre de 1999, a les 10 de la nit. La "feina" consistiria a fer una audició de sardanes "estil manresà"; o sigui, 10 sardanes de 7 tirades (novetat absoluta a Blanes) a càrrec de la gegantina cobla que es formaria si hi som tots. Després ja miraríem com celebrar-ho.

No cal dir que ens agradaria comptar amb tu i que siguem tots (si ens reuníssim pocs perdria la gràcia o ni tan sols tindria gràcia fer-ho) i així fer una "festa sonada".

Així doncs, t'agraïrem que ens comuniquis la teva participació en aquesta trobada (encara sense nom), cosa que pots fer trucant-nos abans del 31 de juliol.

(Si no rebem comunicació teva, entendrem que no podem comptar amb tu)

T'adjuntem una llista dels companys que hem reunit mentalment (si no ens equivoquem, 4 flabiols, 10 tibles, 7 tenores, 15 trompetes, 3 trombons, 6 fiscorns i 3 contrabaixos). Si en trobes a faltar algun, si et plau, fes-li arribar tu mateix la convocatòria o fes-nos arribar l'oblit, ja que no és altra cosa. Gràcies,

Fins ben aviat:

Josep M. Guinart i Xavier Molina

A mesura que es va acostar la data es va decidir batejar l'esdeveniment com a

1ª TROBADA DE MÚSICS DE COBLA BLANENCS

A la revista Recvll sortia anunciat amb el text següent:

“SUPERCOLLA” A BLANES

El proper divendres 1 d'octubre de 1999, a les 10 de la nit, a la plaça dels Dies Feiners (darrere l'Ajuntament de Blanes) tindrà lloc una ballada de sardanes singular.

Ja fa anys que Blanes s'ha convertit en pedrera de músics de cobla. A més d'haver donat la primera cobla infantil (la del Col·legi Santa Maria, que ja té 32 anys), de les seves files han sortit moltíssims músics que s'han repartit per cobles i orquestres del País.

La singularitat de la qual parlàvem consisteix en el fet que la ballada (de 10 sardanes de 7 tirades) serà interpretada per quasi tots aquests músics tocant conjuntament. Si bé en un aplec podem veure fins a cinc cobles tocant la sardana de conjunt, o a Cassà de la Selva fan la seva nit del músic amb músics de casa o que toquen o han tocat en cobles d'allà, Blanes reunirà (suposem) el major nombre de músics fills del mateix poble (i algun que hi és establert) que s'hagi sentit mai. A part d'alguna mai previsible baixa o d'alguna alta d'última hora, abans de tancar aquesta edició es compta amb 59 músics (més de cinc cobles!) procedents de 16 or-

questres diferents: Marina, Miramar, La Principal de la Bisbal, Blanes Orquestra, Mediterrània, Sant Jordi-Ciutat de Barcelona, Sa Palomera, Foment, Maracaibo, Aquarel·la, La Bisbal Jove, La Flama de Farners, Maravella, Vila de Cassà, Costa Daurada i Col·legi Santa Maria.

L'acte porta com a títol “1a Trobada de Músics de Cobla Blanencs”.

Un acte únic.

Hi sou convidats!

A més de Recvll es va enviar també publicitat a Ràdio Blanes, Ràdio Marina, Catalunya Ràdio, Ràdio 4 de Ràdio Nacional de Espanya, Ràdio Estel, TV Blanes, TV3, les revistes Actual, Unió, Som i Rotllana, l'Obra del Ballet Popular, la Federació Sardanista de Catalunya i el Diari de Girona, Punt Diari i La Vanguardia.

A l'hora de triar el repertori es va valorar que s'alternessin sardanes de compositors diguem-ne clàssics, d'alt valor musical i simultàniament balladores, amb d'altres d'autors joves, sardanes que tinguessin un especial sentit per a Blanes i sardanes dels compositors locals que, com es podrà veure, al principi eren pocs i més tard s'hi van anar afegint noms de les generacions més joves.

I arribat l'1 d'octubre els 48 músics que en principi s'havien convocat es van convertir en 60!

El gran empostissat (8x12) que es va muntar a la plaça dels Dies Feiners va donar cabuda a aquesta immensa quantitat de músics, però la posició habitual de la cobla es va haver de repensar: es van fer tres pisos. Al de més avall hi havia d'esquerra a dreta els tibles (13) i les tenores (9); al pis del mig, els flabiols (7), els trombons (4) i els fiscorns (6), i a dalt de tot les 17 trompetes i els 4 contrabaixos, de la qual cosa un equip de TV3 es va encarregar de deixar-ne constància.

² Ara seien uns 420€.

2a TROBADA DE MÚSICS DE COBLA BLANENCs

La Maria Rams va presentar cada sardana i tot plegat va ser un èxit, tant musical com de públic, com explicava la revista Recvll el 15 d'octubre en el número 1813, això sí, sense arribar a les 4.000 persones de Cassà de la Selva ni de lluny. I, en acabat, vam anar a fer un petit pisolabis "de germanor" a L'Activa. No només la part musical va ser important, sinó també la retrobada de vells col·legues i amics.

Aquell primer any la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Blanes, en sessió del dia 7 de setembre, va acordar per unanimitat dels assistents, donar suport amb una subvenció de 70.000 pessetes en l'organització de la Trobada de Músics de Cobla Blanencs amb càrrec a la partida 30.451.489. del pressupost municipal.

2a Trobada de músics de cobla blanencs

La Maria Rams, com a presidenta de l'Agrupació Sardanista, va fer arribar als músics la carta següent:³

Blanes, 24 de juliol del 2000

Benvolgut músic de cobla,

Gairebé ha passat un any d'aquella exitosa nit en què celebràvem la 1a Trobada de músics de cobla blanencs i sense cap dubte amb la reunió de 60 instrumentistes, Blanes es confirmava com a poble de músics.

L'Agrupació Sardanista té la voluntat que aquest acte esdevingui una tradició a Blanes i aprofitar l'avinentesa per donar a conèixer al món sardanista i al poble en general l'origen dels músics que alimenten moltes de les cobles i orquestres de Catalunya.

Per aquest motiu hem començat a preparar la 2a Trobada, que enguany tindrà lloc el dia 6 d'octubre a les 10 de la nit a la plaça dels Dies Feiners.

Per tant, una vegada més et convidem a participar-hi ja que sense vosaltres, els músics, protagonistes d'aquest acte, no es podria portar a terme. Així doncs et demanem que reservis aquesta data a la teva agenda.

Els actes de la Trobada constaran de:

- *La ballada de sardanes a l'estil manresà (9 sardanes de 7 tirades)*
- *Sopar de celebració.*

Et volem demanar també que per tal de poder confeccionar el programa de mà⁴ el més aviat possible i fer-ne la màxima difusió, caldria confirmar l'assistència abans del dia 6 d'agost al telèfon [...].

I per ara res més. Només esperem que ens comuniquis la teva participació i et diem que properament rebràs més informació, i que juntament amb els tècnics musicals (Xavier Molina i Josep Maria Guinart) us farem arribar les partitelles.

Et donem les gràcies per endavant i et desitgem que gaudeixis de la festa.

*Maria Rams,
representant de l'Agrupació Sardanista*

I la segona edició s'anunciava així a la premsa: L'any passat va tenir lloc a Blanes una ballada de sardanes singular: sobre el mateix escenari hi havia 60 músics tocant plegats; o sigui, una cobla gegan-

³ Per cert, l'encarregat de fer el repartiment a domicili (això implicava tenir una llista exhaustiva d'adreces i telèfons dels possibles músics participants) era sempre en Salvador Baltrons Ribas.

⁴ Cada any s'editava un díptic com a programa de mà on hi constaven totes els músics participant, així com les sardanes que s'interpretarien, les cobles i orquestres que hi eren representades i les entitats que donaven suport a l'esdeveniment.

tina. Però hi havia encara una altra singularitat: d'aquests 60, cinquanta-vuit són fills de Blanes, i els altres dos, no en són, però ja fa temps que hi viuen.

Pocs pobles (probablement cap més) poden oferir actualment un estol com aquest de músics que es dediquen a la música de cobla. Aquella Cobla Infantil del Col·legi Santa Maria de Blanes, la pionera l'any 1967, ha donat fruits abundosos amb el pas dels anys. Fruits que, en realitat són més, si tenim en compte que també n'han sortit músics que es dediquen a altres estils musicals.

El cas és que aquella ballada va ser un èxit en tots els sentits. Els músics s'ho van passar d'allò més bé, l'escenari feia goig de mirar, i el públic assistent va gaudir d'unes sardanes que no se senten igual ni a la sardana de conjunt del més gran dels aplecs.

Així és que, sota els auspicis de l'Agrupació Sardanista de Blanes, l'experiència es repetirà. Si no hi ha altes o baixes d'última hora, totalment imprevisibles, aquesta segona edició comptarà amb la participació de 61 instrumentistes, que representaran 17 conjunts diferents.

Sota el nom de **"2a Trobada de Músics de Cobla Blanencs"**, l'acte consistirà en una ba-

llada de 9 sardanes de set tirades. El lloc: **Blanes**, és clar. Concretament, **a la plaça dels Dies Feiners** (darrere l'Ajuntament); el divendres 6 d'octubre, a les 10 de la nit.

Sardanistes i públic en general, aquesta és una data per no oblidar. Una oportunitat que no es té cada dia (només a Blanes una vegada a l'any).

Hi sou convidats!

A tall d'anècdota diguem que Imma Bosch al Punt Diari del 28 de setembre del 2000 anunciava aquesta 2a Trobada, parlant d'una "cobla gegant".

El pressupost havia pujat a 105.000 pessetes.

Les Trobades es van anar repetint el primer divendres d'octubre fins a l'any 2010. L'escenari sempre va ser la plaça dels Dies Feiners, excepte l'any 2002 (la 4a edició) pels motius que veurem tot seguit.

Aquesta vegada la carta convocant els músics va ser la següent:

Blanes, finals de setembre de 2002

Hola, company músic!

La convocatòria de l'Agrupació Sardanista de Blanes ha tornat a ser un èxit! Més que mai. Si no hi

▲ 2a Trobada. 6 d'octubre de 2000. La Maria Rams presentant i els músics al darrere. Col·lecció Joseep M. Guinart.

▲ Detall de la 3a Trobada. 5 d'octubre de 2001.

ha imprevistos, esperem ser 69 músics dalt l'escenari en aquesta 4ª edició de la Trobada de Músics de Cobla Blanencs! I encara podíem haver estat més, però en general per raons de feina, quedem repartits de la manera següent :

8 flabiols, 12 tibles, 11 tenores, 20 trompetes, 5 trombons, 8 fiscorns i 5 contrabaixos.

Compte que hi ha un canvi important: degut a les obres del carrer Ample, la plaça dels Dies Feiners està inhabilitada, de manera que no hi podem actuar. Així que buscant llocs alternatius, hem triat el passeig de Mar, concretament el **Passeig de Cor-tils i Vieta**, allà mateix on es posen les orquestres per la Festa Major i s'hi fan les havaneres; és a dir, sobre l'entrada de l'aparcament subterrani SABA. Està clar, no?

Això sí, les altres coses no canvien, o sigui que serà el divendres **4 d'octubre, a les 10 de la nit**.

El programa consta de 9 sardanes de set tirades (ja saps, dos curts, dos llargs, un curt, un llarg, contrapunt i un llarg). Concretament, el següent:

[Aquí venia el repertori]

Te n'adjuntem les partitelles perquè te les puguis mirar abans d'anar a tocar. Com has vist, per tocar tots junts resulta una cobla una mica desproporcionada (tot i que no tant com altres anys). És per aquest motiu que ens permetem fer un repartiment de papers buscant el màxim d'equilibri entre les veus. Res més lluny del nostre ànim que provocar cap mena de disputa. Ens agradaria no només ser molts sinó "quedar bé". Per això doncs et demanem també que a l'hora de tocar t'ho prenguis amb tot l'interès, amb respecte pels companys i pel públic que ens acompanyarà.

Dintre d'aquesta línia de "quedar bé" et demanem que vinguis amb **pantaló fosc, camisa i ame-**

▲ Escenari i públic de la 4a Trobada (4 d'octubre de 2002).

ricana. Els colors són lliures. I no et preocupis que si fes calor l'americana ja ens la trauríem.

Ja saps que col·locar-nos a l'escenari serà una mica difícil i que, per tant, per poder començar a l'hora cal que siguis allà com a molt tard a 3/4 de 10.

També saps que no només tocarem, sinó que també ho celebrarem. Doncs bé, no mengis excessivament abans de venir a tocar perquè **quan haurem acabat anirem tots plegats fins a "L'Activa" a fer el soparet de rigor**, gratis, és clar.

I per aquesta vegada res més. Et donem les gràcies per la teva participació en nom de l'Agrupació Sardanista i de nosaltres mateixos i et desitgem que xalis quan hi siguem.

Fins al dia 4.

Xavier Molina i Josep Maria Guinart

Per a la cinquena edició, a més de les cartes habituals per convocar els músics, la Maria Rams en va escriure una altra que va enviar via e-mail a Reus. Deia així:

Benvolgut P. Joaquim Alqueza,

La present és per comunicar-li que el proper 3 d'octubre tindrà lloc la 5a Trobada de Músics de Cobla Blanencs, que serà a les deu del vespre a la plaça dels Dies Feiners, l'èxit de la qual és gràcies al treball que vostè va realitzar fa mes de 30 anys a la nostra vila.

Per aquest fet el nostre desig és que enguany pogués acompanyar-nos per celebrar el cinquè aniversari assistint a la Trobada i al posterior sopar-tertúlia.

Esperem que rebi la nostra invitació favorablement i aprofitem l'avinentesa per saludar-lo atentament.

Maria Rams i Font
Agrupació Sardanista de Blanes

▲ *L'alcalde Josep Marigó, la Maria Rams, el P. Joaquim Alqueza i el regidor de cultura Quim Valls a la 5a Trobada (3 d'octubre).*

Efectivament, la invitació va fer efecte i aquell any el P. Alqueza ens va acompanyar.

Van anar passant els anys... i les edicions (en tenni dades concretes més avall). I s'hi van anar introduint algunes novetats. Primer es van afegir a la Trobada, a més dels músics repartits per cobles diverses més o menys professionals, joves músics blanencs de l'Escola de Música del Col·legi Santa Maria i els últims anys també s'hi van afegir músics que no eren de Blanes ni hi vivien, però que estudiaven a la mateixa Escola de Música.

L'any 2008 havia de tenir lloc la desena edició, però quan ja estava tot preparat i bona part dels músics ja érem allà, es va posar a ploure. L'acte es va haver de suspendre.

L'any 2009 tocava celebrar l'onzena trobada, però a la pràctica era la desena! Quin embolic! El cas és que la trobada es va iniciar amb les paraules següents de la Maria Rams, presentadora, com hem dit, de totes les Trobades:

Bona nit i benvinguts tots a aquesta nova edició de la Trobada de Músics de Cobla Blanencs

L'any 1999 va ser un any inoblidable. Inoblidable perquè, per una banda, marcava el final del segle XX, i per l'altra, en aquesta població, en un dia de tardor començava l'aventura de reunir tots els músics de cobla vinculats a Blanes.

Com a representants de diferents entitats ens trobàvem esperant a la sala de Plens de l'Ajuntament abans de començar un Consell de Cultura en Josep Maria Guinart, en Xavier Molina, la Roser Bitlloch i una servidora. Com és de suposar el nostre tema de conversa eren les sardanes i tot parlant els vaig revelar el meu somni sardanista que era el de poder reunir tots els músics de cobla blanencs que estaven en actiu. Vam quedar per parlar-ne. Un cop feta la reunió, cal dir que tots tres, que eren en aquells moments els més coneixedors de músics, es van posar a treballar i en pocs dies vàrem disposar d'una enorme llista. A partir d'aquí vàrem contactar amb cada un d'ells i val a dir que la resposta va ser un èxit.

La 1a Trobada tenia lloc amb 63 instrumentistes de cobla (a la pràctica van ser 60).

Avui han passat 11 anys i us vull dir que és un honor i un orgull per a mi com a representant de l'Agrupació Sardanista haver pogut celebrar aquestes deu trobades amb tots vosaltres.

Us agraeixo la vostra fidelitat i la tasca que esteu fent de manteniment i difusió de la nostra cultura i sobretot de la música de la nostra dansa.

L'any passat, amb motiu de la celebració del Xè aniversari, vam pensar que seria bo allò que es diu fer pàtria i anar una mica més enllà de només

▲ La festa s'acabava amb un piscolabis i unes postres on s'hi reproduïa el cartell de l'any. En aquest cas de la 3a Trobada.

▲ Programa de mà de la 5a trobada (2003).

gaudir dels músics blanencs. La pluja no va voler que tingués lloc aquesta festa. Per això hem volgut presentar el mateix programa que al 2008. Aquesta nit els compositors de les sardanes que s'interpretraran també són de Blanes.

Començarem amb el mateix compositor amb què ens vàrem estrenar l'any 1999, el blanenc Josep Albertí, autor de la coneguda sardana Blanes Festiu, però avui la sardana triada és Darnius.

I tal com diu Joaquim Ruyra a l'inici d'un poema:
Que refili el flabiol i gallegin les tenores!

I així va ser. Es van interpretar, com es veu més avall, sardanes de vuit compositors blanencs, i la novena, tot i que l'autor no era blanenc, estava dedicada a Blanes, concretament a la Coblà del Col·legi Santa Maria, mare de tot això.

Aquesta vegada, a les presentacions de cada sardana, la Maria va aprofitar per fer una petita entrevista a cada un dels compositors.

I com que L'Activa va deixar de ser L'Activa, aquell any i el següent el piscolabis posterior a la tocada va tenir lloc al Cafè del Teatre.

L'anomenada "crisi de 2008" va fer que l'Ajuntament anés reduint la seva subvenció (2.000€ va ser la de 2008), i com que l'Agrupació Sardanista és una entitat amb pocs recursos per fer més que les audicions habituals, l'any 2010 va tenir lloc la dotzena (que per la pluja del 2008 era l'onzena a la pràctica) i última edició. El pressupost, insostenible, va ser de 4.536,66€. Cal dir també que aquella edició va comptar amb menys músics (40).

Encara que el motiu que les Trobades s'acabes-

▲ Quasi tot l'escenari de la 7a trobada. 7 d'octubre de 2005. Col·lecció Josep M. Guinart.

sin en aquell moment va ser econòmic, el desenvolupament d'aquella última trobada em va portar a publicar un escrit al número d'octubre de Recvll, el text del qual el trobareu a sota⁵.

Els crèdits eren els següents:

Col·laboren en aquesta trobada:

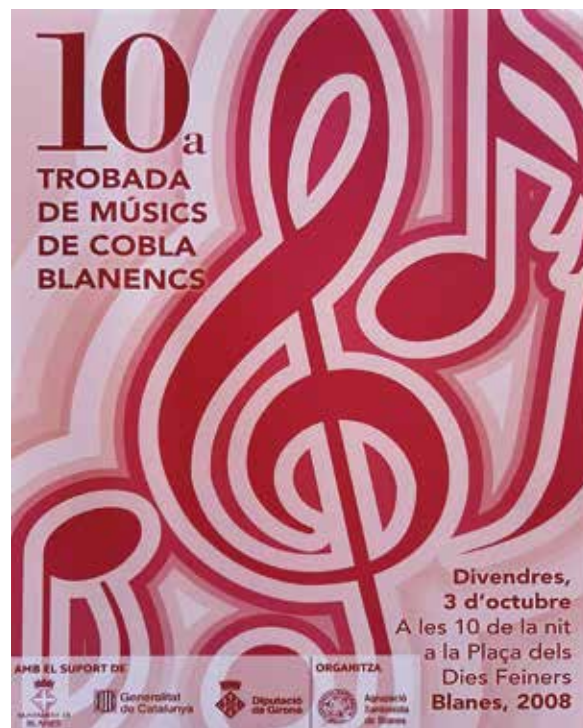
Tots els músics - Ajuntament de Blanes
Caixa de Girona - "L'Activa" (Gutiérrez)
Caves Mont-Ferrant

Organitza:

Agrupació Sardanista Blanes

I com que aquella edició va ser l'última i quan es publiqui aquesta revista ja farà més de dotze anys, només queda deixar constància de la relació de músics que van participar en aquestes trobades i del repertori que s'hi va interpretar, la qual cosa vindrà a continuació en forma d'annexos.

Josep Maria Guinart i Vilaret

▲ Cartell anunciador de la 10a trobada. 3 d'octubre de 2008.

▲ 8a trobada. 6 d'octubre de 2006. Col·lecció Josep M. Guinart.

DENÚNCIA ⁵

L'1 d'octubre va tenir lloc la Dotzena Trobada de Músics de Coblà Blanencs. Com quasi sempre a la Plaça dels Dies Feiners, a les 10 de la nit.

Enguany va ser una mica diferent, però. També hi va haver nou sardanes, els músics també estaven en tres files i no en dues com és habitual en una cobla: som massa gent per estar segons la distribució habitual. També ho presentava la Maria Rams, però en lloc de ser a la ratlla de 60 músics, com de costum, només vam ser 40.

En dotze anys moltes coses canvien. Molts músics fa dotze anys eren bastant joves, ara ja no en són tant. Podríem fer una llarga llista de companys que tocaven, i ara, casats i emmainadats, han penjat l'instrument (no deixa de ser curiós que molta gent, l'instrument, el pengi de manera definitiva). Alguns músics dels que ara toquen a la Cobla del Col·legi Santa Maria (i que vénen a la Trobada) fa dotze anys amb prou feines havien nascut (!). Potser la gràcia de la Trobada, amb el pas dels anys, deixa de tenir el mateix al·licient per a alguns. Fins i tot les circumstàncies poden ser puntualment adverses.

El cas és que una vintena menys de músics és una xifra a tenir en compte. Si ens hi fixem bé, la majoria dels que no han vingut (a part dels que definitivament han plegat) són els músics més veterans i més professionals, de la mateixa manera que les noves fornades de la Cobla del Col·legi Santa Maria han estat a bastament representades. El que no m'agradaria pensar és que alguns músics no hagin participat en aquesta dotzena edició cansats i fastiguejats de suportar alguns companys en edicions anteriors. Però potser comença a ser hora de dir-ho: Hi ha una sèrie de músics, blanencs, (alguns presents enguany i d'altres que no hi han vingut) que es dediquen sistemàticament a boicotejar la Trobada.

És un mal costum que als Aplecs, alguns músics d'algunes cobles, a la sardana de conjunt (aquella que toquen tots junts i barrejats els músics de les cobles que hi participen) es dediquin a tocar malament, a fer floritures que no són a la partitura o simplement a estripar. L'anonimat, entre tants col·legues, facilita aquestes criaturades, mentre uns quants es peten de riure i uns altres, avergonyits, no gosen mirar enlloc.

I exactament això és el que passa, de ja fa temps a la Trobada blanenca, però que enguany, donades les circumstàncies s'ha notat més. Hi ha una sèrie de músics (per desconeixudes raons genètiques, educacionals o aneu a saber quines, potser per estar a segona fila, concentrats bàsicament al ram del metall -trompetes, trombons i fiscorns-) que es dediquen a tocar tan malament com saben (que és prou difícil): tocar notes equivocades, saltar-se l'armadura, tocar fora de temps, fer frullatlli, tocar fortíssim quan és piano, allargar notes, fer glissandi, etc., etc.,

Que la Cobla Gegantina de músics blanencs soni a la perfecció és difícil, pràcticament impossible. No poden sonar igual de bé onze músics que sempre toquen (i assagen) junts i volen fer-ho bé (una cobla normal), que seixanta (o quaranta) que no toquen mai junts, que tenen diferents edats i diferents nivells tècnics i que no han assajat mai de la vida plegats, havent d'afrontar un repertori, de vegades, prou difícil. Però si a aquestes pegues hi afegim un grapat de músics que expressament es dediquen a tocar el que no toca, malament ha d'anar.

Són uns mal educats que es dediquen a insultar tot el possible. Insulten els compositors, no tocant el que han escrit; insulten els companys, que hi estan posant l'ànima perquè soni el millor possible; estan insultant el públic que té dret a escoltar una música de qualitat (tot i què de vegades part del públic no està amb gaire atenció i aquestes coses li passen per alt), estan insultant els organitzadors, que hi han posat un grapat d'hores i molta il·lusió; des d'un punt de vista una mica patriòtic que molts comparteixen, estan insultant la pròpia sardana; i estan insultant la música en sí mateixa, aquesta manera de combinar sons perquè sonin d'una determinada manera i no d'una altra i arribin a l'esperit de la gent, feina aquesta que és precisament la del músic. I fins i tot podríem llegir que, encara que la música els doni de menjar, en el fons els importa ben poc, capaços de destrossar-la.

Que fàcil és fer això, al mig de tants companys, de manera que uns quedin tapats pels altres. Quins farts de riure que s'hi fan quan un la fa més grossa que l'altre. Quin fàstic fa el terra on s'han dedicat a fer malbé la música, quan a les dotze de la nit i la Trobada s'ha acabat el veiem ple de partitures molles i trepitjades, barrejades amb burilles de tabac i els mateixos programes de la Trobada abandonats.

La veritat, val més ser una cobla de trenta que vulguin fer música que una de quaranta en aquestes condicions.

Josep Maria Guinart, músic i coorganitzador

Annex 1: Músics participants:

FLABIOLS

1. Bàrbara Ardanuy Queldra
2. Laura Dalmau Álvarez
3. Jordi Egea Fernández
4. Eva Fernández Blanco
5. Vicens Gironès Romaní
6. Joan Gómez Clapers
7. Marta León Mas
8. Josep Massó Canaleta
9. Ana Molero Guzmán
10. M^a del Mar Navinès Matas
11. Angie Rahola Martínez
12. Mireia Romaguera Lanau
13. Óscar Antonio Sánchez Moscatel

TIBLES

1. Albert Balmanya Geremías
2. Tomàs Balmanya Geremías
3. Joan Barrera Navarro
4. Carlos Berrozpe Rivas
5. Alan Boj Navarro
6. Jordi Casas Turon
7. Àngel Crespo Torres
8. Sergi Dalmau Álvarez
9. Oscar Domínguez Sánchez de la Nieta
10. Albert García Trujillo
11. Joan Gómez Burjachs
12. Marc Hidalgo Borrell
13. Ferran Jiménez Simón
14. Carles Marigó Sarrión
15. Àlex Molero Guzmán
16. Alfons Molina Gràcia
17. Lluís Pujals Carretero
18. Alfons Ruíz Enciso
19. Adrià Sánchez Ponsdomènech
20. Sergio Torrecillas Hernández
21. Bernat Verdaguer Meler

TENORES

1. Clara Adell Martín
2. Ferran Aledo Freixas
3. Josep Chamorro Ramos
4. Carla Costa Salavedra
5. Conrad Dalmau Uría
6. Héctor Floría Rodríguez
7. Joaquim Gibert Rabassa
8. Sergi Llopert Martínez
9. Marc Martínez Blasco
10. David Martínez Molina
11. Jordi Martínez Rodríguez
12. Jordi Molina Membrives
13. Xavier Molina Membrives
14. Xavier Gonzaléz
"Pendón" Ranchal
15. Sergi Llopert Martínez
16. Arnau Mata Llenas
17. Quim Reixach Jofre
18. Xavier Ruscalleda Morell
19. Xell Sánchez Rahola
20. Xavier Santandreu Vilajeliu
21. Jordi Saubí Pérez
22. Laia Soler Pla
23. Jaume Torroella Cuenca
24. Alberto Vicente Bermúdez
25. Laia Viñas Terris

▲ Any 2005. Fons Joaquim Robert (AMBL).

TROMPETES

1. Katerina Argyris Heredia
2. Ivette Bas Sánchez
3. Sergi Bassart Juanhuix
4. David Berrozpe Rivas
5. Pol Bonet Vaquer
6. Raül Brunet León
7. Xavier Campuzano López
8. Alfons Casellas Bas
9. Maria Chamorro Ramos
10. Ton Checa Martín
11. Juan Miguel Cózar Chavernas
12. José Luís del Hoyo Gómez
13. Pablo Fernández Blanco
14. Jordi Josep Fontanillas Hoyo
15. Toni Gallart Gual
16. Raül Gallego Ricart
17. Oriol Gallostra Montells
18. Eugeni Guinart Vilaret
19. David Hidalgo Borrell
20. Fabián Jiménez Simón
21. Josep Juan Pomés
22. Albert Marigó Sarrión
23. Roger Monreal Corona
24. Àlex Muñoz Moreno
25. David Muñoz Moreno
26. Carlos Nieto Rodríguez
27. Marcos Núñez Barceló
28. Josep Puig Espigares
29. Sergio Remacha Márquez
30. Antonio Remacha Pajuelo
31. Juan Remacha Pajuelo
32. Ferran Ruíz López
33. Jordi Sacristán Blázquez
34. Óscar Sacristán Blázquez
35. Albert Sola Borrell
36. Miquel Torrent Roca
37. José Antonio Vicente Bermúdez

TROMBONS

1. Gaspar Brunet León
2. Eloi Cruset Buch
3. Tomás Domingo Espinosa Lorente
4. Pijoan Goma Obiols
5. Caterina Gómez Clapers
6. Jordi Gual Bitlloch
7. Josep Mª Guinart Vilaret
8. Mario Membrives Garrido
9. Arnau Mercader Luque
10. Laia Miralbell Estepa
11. Sergi Reyes Domínguez
12. Gerard Serrat Lanau

FISCORNS

1. Francesc Egea Fernández
2. Enric Estrada Ramírez
3. Àlex Fuentes Serrat
4. Joaquim Gómez Burjachs
5. Moisès Hidalgo Borrell
6. Marc Pascual Teira
7. Carles Puertas Guixé
8. Jordi Santandreu Vilajeliu
9. Miquel Vega García

CONTRABAIXOS

1. Josep Alum Canaleta
2. Antonio Bázquez Montero
3. Sara Buj Bonvehí
4. Marta Fontanillas Hoyo
5. Xavier Juan Pomés
6. Laura Mata Llenas
7. Míriam Serrat Lanau
8. Albert Viñas Terris

Resumint: 13 flabiols, 21 tibles, 25 tenores, 37 trompetes, 12 trombons, 9 fiscorns i 8 contrabaixos. (Cal dir que alguns trombonistes algun any van fer de fiscornaires). Total: 125 músics.

Nombre de participants per anys:

1999: 60
 2000: 60
 2001: 64
 2002: 69
 2003: 67
 2004: 71
 2005: 71
 2006: 63
 2007: 58
 2009: 59
 2010: 40

Tots aquests músics, que tenien el seu origen a Blanes, s'havien anat escampant per diferents formacions. Les 37 cobles que hi van estar representades van ser les següents: *Amoga, Baix Empordà, Blanes Cobla (Vila de Blanes), Cada-*

qués, Casanoves, Ciutat de Girona, Ciutat de Mataró, Col·legi Santa Maria de Blanes, Contemporània, Costa Brava, Costa Daurada, Emporium, Foment, Genisenca, Gironina, Iluro, Jovenívola de Sabadell, La Bisbal Jove, La Flama de Farners, La Principal d'Olot, La Principal de Banyoles, La Principal de l'Escala, La Principal de La Bisbal, La Principal de Porqueres, La Selvatana, Laietana, Maravella, Marina, Marinada, Mediterrània, Miramar, Nova Olot, Premianenca, Sa Palomera, Sant Jordi-Ciutat de Barcelona, Selvamar i Vila de Cassà.

Alguns altres músics militaven en formacions que no eren cobles: *Banda Mn. Joan Batlle, Cràter, Maracaibo, Guayaquil Jazz-Band, Orquestra Aquarel·la, Orquestra Càlida, Orquestra Universal, Smoking Orquestra i VBella Banda.*

Annex 2: Les sardanes que es van interpretar

(Tant aquí com en la llista de compositors programats estan en negreta els compositors blanencs i en cursiva els que sense ser-ne fills hi viuen).

1999*Blanes festiu**Per un mateix camí**Dintre el galliner**A Guissona**Homenatge a Junceda**Girona Aimada**Colometa**L'Aplec de Sabadell**La flama de la sardana**Baixant de la Font del Gat***Josep Albertí i Busquets**

Jordi Molina i Membrives

Antoni Barnés i Gultresa

Joaquim Serra i Corominas

Josep M. Guinart i Vilaret

Vicens Bou i Geli

Ricard Viladesau i Caner

Josep Auferil i Costa

Tomàs Gil i Membrado

Enric Morera i Viura

*Vigatana**Jorn alegre**Petita ofrena**Sa Colla des Porró**Rosa de Sant Jordi*

Josep Saderra Puigferrer

Josep Serra Bonal

Francesc Mas Ros

Josep M. Guinart Vilaret

Fèlix Martínez Comín

2000*Vilanova de la Muga**Abraçada**Sardana a TV3**Petita Rosa*

Rossend Palmada Teixidor

Conrad Saló Ramell

Jordi Molina Membrives

Manel Saderra Puigferrer

2001*El foc de Castelló**La gota d'aigua**Sardana de carrer**Lustre**Rosa d'estiu**Sardanes a l'Havana**Garbet**Joves lleons**Pardals al niu*

Antoni Agramont i Quintana

Joan Calders

Enric Casals i Defilló

Josep M. Guinart i Vilaret

Lluís Pujals i Carretero

Jordi Molina i Membrives

Narcís Paulís i Vila

Jordi Paulí i Safont

Francesc Camps i Comellas

2002

A Montserrat
Collcerola
El Parc de la guineu
Agost a Calella
Amics vilanovins
A l'Àngel Planells
Onze d'amics
Airola blanenca
Impetuosa

Antoni Pérez Moya
Agustí Borgunyó i Garriga
Pere Fontàs i Puig
Eduard Martí i Teixidor
Josep M. Guinart i Vilaret
Jordi Molina i Membrives
Albert García Trujillo
Xavier Molina i Membrives
Josep Capell i Hernández

2003

Sortint de concert
Ponciellina
La noia matinera
Repuntejant
A la Lola i la seva colla
A posta de sol
Pastes i garnatxa
La segadora
A La Bisbal, aplec d'argent

Lluís Albert i Rivas
Josep Solà i Sánchez
Josep Blanch Reynalt
Josep M. Boix i Risech
Josep M. Guinart i Vilaret
Josep M. Tarridas i Barri
Jordi Molina i Membrives
Josep Vicens i Juli "Xaxu"
Francesc Cassú i Jordi

2004

Tenacitat
Tot dibuixant carícies
Als meus fills (estrena)
Tot un món enrere
Una altra tarda per mar
Imelda
Xaloc
Promesa de tardor
Arbres blancs

Jesús Ventura i Barnet
Enric Ortí i Martín
Francesc Egea i Fernández
Xavier González i Ranchal
Josep M. Guinart i Vilaret
Agustí Pedrico Espàrzia
Jordi Molina i Membrives
Josep Cassú Serra
Joan Vilajuliu i Camps

2005

Amors colomencs
Quan l'amor neix
Desperta
Muga avall
Alt Vallespir
Si tu em fessis un petó
Cobla Infantil de Blanes
Sota el mas ventós
A Banyoles, el 50è

Domènec Moner i Basart
Narcís Costa i Horts
Carles Marigó i Sarrión
Lluís Buscarons i Pastells
Max Havart
Eliseu Boix i Galís
Pau Sicart i Güell
Jaume Bonaterra i Dabau
René Picamal i Coma

2006

Enyorances d'estiu
Com si el cel hagués florit
Dolces carícies
50 anys
A la meva mare
El rem de trenta-quatre
La Pepa Maca

Els primers 100 anys

Marcel Sabater i Reixach
Marcel Artiaga i Valls
Pere Masats i Vilalta
Josep Chamorro i Ramos
Josep Grivé i Simon
Enric Vilà i Armengol
Jaume Torrents
Gutiérrez de Pando
Joan Lluís Moraleda i Perxachs

2007

Els gegants de Vilanova
Gavina
El sereno
El rabadà
Entre el puig i la Tordera
Lloretenca
Maria Teresa
El Pantà d'Oliana
Els gegants de Castellterçol

Joaquim Serra i Corominas
Jaume Roca Delpech
Josep Coll i Ligora
Marian Mayral Doz
Rafael Ferrer i Fitó
Josep Viader i Moliné
Josep M. Bernat i Colomina
Francesc Juanola i Reixach
Joaquim Serra i Corominas

(En aquesta edició es va optar per no programar cap compositor blanenc. Calia preparar la següent)

2009

Darnius
Dos lustres
Cent vint-i-cinc anys
a Torroella
Sureda
Estany de travertins
Mercaders a Arbúcies

Josep Albertí i Busquets
Josep M. Guinart i Vilaret

Jordi Molina i Membrives
Xavier Molina i Membrives
Josep Chamorro i Ramos
Jordi-Josep Fontanillas Hoyo
Carles Marigó i Sarrión
Bàrbara Ardanuy i Queldra
Francesc Mas i Ros

(Noti's doncs que en aquesta edició totes les sardanes són de compositors blanencs, tret de l'última que està dedicada a la blanenca Cobla del Col·legi Santa Maria)

2010

<i>A Palmira</i>	Jaume Cristau Brunet
<i>Per a en Maur</i>	Francesc Egea Fernández
<i>Nit clara</i>	Esteve Palet i Ribas
<i>Un llarg camí</i>	Jordi Feliu Horta
<i>La plaça dels enamorats</i>	Xavier González Ranchal
<i>La Festa de Sant Isidre</i>	Antoni Ros Marbà
<i>La dansarina</i>	Alfons Miàs i Martí
<i>El petit Oriol</i>	Josep Prenafeta i Gavallda
<i>Per la nostra amistat</i>	Martirià Font i Coll

▲ Any 2005. Fons Jaquim Robert (AMBL).

Annex 3: Compositors programats:

I acabem amb els 79 compositors que es van programar en les
11 Trobades de Músics de Cobla Blanencs:

Agramont i Quintana, Antoni (1851-1906)
 Albert i Rivas, Lluís (1923-2021)
Albertí i Busquets, Josep (1919-1996)
Ardanuy i Queldra, Bàrbara (n.1988)
 Artiaga i Valls, Marcel (n.1965)
 Auferil i Costa, Josep (1916-2006)
 Barnés i Gultresa, Antoni (1910-1985)
 Bernat i Colomina, Josep Maria (1925-1992)
 Blanch i Reynalt, Josep (1888-1954)
 Boix i Galís, Eliseu (1899-1979)
 Boix i Risech, Josep Maria (1908-1980)
 Bonaterra i Dabau, Jaume (1898-1985)
 Borgunyó i Garriga, Agustí (1894-1967)
 Bou i Geli, Vicenç (1885-1962)
 Buscarons i Pastells, Lluís (1913-1999)
 Calders, Joan (Pere Mercader i Andreu)
 (1885-1969)
 Camps i Comellas, Francesc (1934-2017)
 Capell i Hernández, Josep (1914-1994)
 Casals i Defilló, Enric (1892-1986)
 Cassú i Jordi, Francesc (n.1965)
 Cassú i Serra, Josep (1941)

Chamorro i Ramos, Josep (n.1978)
 Coll i Ligora, Josep (1893-1965)
 Costa i Horts, Narcís (1907-1990)
 Cristau i Brunet, Jaume (n.1940)
Egea i Fernández, Francesc (1968-2015)
 Feliu i Horta, Jordi (n.1971)
 Ferrer i Fitó, Rafael (1911-1988)
 Font i Coll, Martirià (1923-2011)
Fontanillas Hoyo, Jordi-Josep (n.1980)
 Fontàs i Puig, Pere (1932-2002)
García i Trujillo, Albert (n.1976)
 Gil i Membrado, Tomàs (1915-2014)
González i Ranchal, Xavier (n.1989)
 Grivé i Simon, Josep (1907-1984)
Guinart i Vilaret, Josep Maria (n.1954)
 Havart, Max (1924-2006)
 Juanola i Reixach, Francesc (1891-1968)
Marigó i Sarrión, Carles (n.1986)
 Martí i Teixidor, Eduard (1925-1998)
 Martínez i Comín, Fèlix (1920-1995)
 Mas i Ros, Francesc (1901-1985)
 Masats i Vilalta, Pere (1894-1981)
 Mayral Doz, Marian (1892-1962)

Miàs Martí, Alfons (n.1936)
Molina i Membrives, Jordi (n.1962)
Molina i Membrives, Xavier (n.1967)
 Moner i Basart, Domènec (1907-2003)
 Moraleda i Perxachs, Joan Lluís (n.1943)
 Morera i Viura, Enric (1865-1942)
 Ortí i Martín, Enric (n.1966)
 Palet i Ribas, Esteve (n.1950)
 Palmada i Teixidor, Rossend (1893-1988)
 Paulí i Safont, Jordi (n.1969)
 Paulís i Vila, Narcís (1908-1988)
 Pedrico i Espàrzia, Agustí (n.1968)
 Pérez i Moya, Antoni (1884-1964)
 Picamal i Coma, René (n.1961)
 Prenafeta i Gavallda, Josep (1936-2011)
 Pujals i Carrertero, Lluís (n.1966)
 Roca Delpech, Jaume (1911-1968)
 Ros Marbà, Antoni (n.1937)
 Sabater i Reixach, Marcel (n.1970)
 Saderra i Puigferrer, Josep (1883-1970)
 Saderra i Puigferrer, Manel (1908-2000)
 Saló i Ramell, Conrad (1906-1981)
 Serra i Bonal, Josep (1874-1939)
 Serra i Corominas, Joaquim (1907-1957)
 Serratacò i Costa, Agustí (n.1955)
 Sicart i Güell, Pau (1901-1990)
 Solà i Sánchez, Josep (1930-2009)
 Tarridas i Barri, Josep Maria (1903-1992)
 Torrents Gutiérrez de Pando, Jaume (1900-1976)
 Ventura i Barnet, Jesús (1960-2022)
 Viader i Moliné, Josep (1917-2012)
 Vicens i Juli, Josep "Xaxu" (1870-1856)

Vilà i Armengol, Enric (1911-2007)
 Viladesau i Caner, Ricard (1918-2005)
 Vilajuliu i Camps, Joan (n.1971)

P.S.:

Si la convocatòria hagués tingut continuïtat (per cert, Continuïtat, una magnífica sardana de Conrad Saló) per al 2011 teníem previst un repertori dedicat a Blanes. Heu-lo aquí:

<i>Jovenívola</i>	Ricard Viladesau i Caner
<i>La colla dels tresos</i>	Josep Antoni López i Álvarez
<i>En Bota dels Terrassans</i>	Josep Masó i Quer
<i>Blanes camí del mar</i>	Sebastià Obiol (Antoni Carcellé i Tosca)
<i>Blanes gentil</i>	Josep M. Tarridas i Barri
<i>Ca Blanes</i>	Pere Fontàs i Puig
<i>Cala Bona</i>	Enric Vilà i Armengol
<i>Encant blanenc</i>	Xavier Forcada i Carreras
<i>Ninetes de Blanes</i>	Josep Vicens "Xaxu"

I de sardanes dedicades a Blanes encara en aquella data en teníem algunes més a la reserva (que amb data d'avui serien més):

<i>Sa Forcanera</i>	Salvador Dabau i Caussa
<i>L'Andreu de Blanes</i>	Tomàs Sagué i Camó
<i>El passeig de Blanes</i>	Josep Antoni López i Álvarez
<i>Sa Palomera</i>	Ricard Viladesau i Caner
<i>Dues amigues parlen</i>	Ramon Rosell i Mestres
<i>La colla dels tresos</i>	Josep Antoni López i Álvarez

▼ *Detall de la 7a trobada 7 d'octubre de 2005*

03 Primeres excavacions arqueològiques en extensió a la Penya dels Padrets

per Joan Llinàs (Atri Cultura i Patrimoni, SLU)

El jaciment de la Penya dels Padrets

La Penya dels Padrets, puig d'en Lladó o el Fortí es dreça entre els barris de sa Maçaneda al nord, s'Auguer a l'est i al sud i els Pavos a l'oest. Per llevant i per migdia s'aboca a un penya-segat quasi vertical de més de 30 m d'alçada sobre el barri de s'Auguer i molt a prop de la línia de la costa. L'indret ofereix un bon domini del rerepaís i un punt amb unes bones possibilitats portuàries, elements que hi afavoriren, en època romanorepublicana, la fundació d'un nucli urbà, que fou batejat amb el nom de *Blandae*.

Blandae surt esmentada en tres fonts literàries antigues: Pomponi Mela (*De Chorographia* II, 89-90) enumera tot un seguit de *parva oppida* (petits poblats) costaners abans d'arribar a Tarragona: **Blande**, *Iluro*, *Baetulo*, *Barcino*, *Subur* i *Tolobi*. Al segle següent Plini el Vell (*Naturalis Historia*) la cita (**Blandae**) després de *Barcino*, *Baetulo*, *Iluro* i el riu *Arnum* (la Tordera), mentre que Claudi Ptolemeu (*Geographiké Hyphigesis*) la situa (**Blanda**) en terra dels laietans al costat de *Ailuron*, *Baitulon* i *Barkinon*.

Les primeres campanyes d'excavació s'hi van efectuar l'any 1972, sota la direcció d'Anna Maria Muñoz, i després en el bienni 1976-1977,

dirigides per Maria del Vilar Vilà. Els treballs es van centrar en el costat oest de la penya, i van posar al descobert part de dos carrers perpendiculars i restes d'uns habitatges que hi afrontaven, amb una cronologia que anava des de finals del segle II aC fins a la segona meitat del segle I dC (Vilà et al. 1978; Vilà 1982; Vilà 1986; Burgueño/Vilà 2000).

D'aleshores ençà, tanmateix, les investigacions arqueològiques hi restaren pràcticament aturades.

L'any 2019, l'Ajuntament de Blanes va donar inici al procés global de recuperació del jaciment de la Penya dels Padrets, que preveu des de la seva excavació arqueològica total fins a la seva museïtzació. Aleshores, una primera intervenció ja va permetre confirmar la disposició del jaciment en habitatges inserits en una retícula regular de carrers que s'entrecruaven en angle recte (Llinàs 2020).

El 2020 es va efectuar una prospecció arqueològica amb georadar en bona part de la superfície de la penya. L'extensió explorada va ser de 1.275 m², i es van detectar restes estructurals en una gran part de l'espai prospectat (Sala/Oritz-Quintana/Rodríguez 2020).

▲ Ortofotografia de l'excavació, amb indicació dels quatre edificis (A, B, C i D) i els dos carrers (cardo i decumanus).

Amb totes aquestes dades, l'any 2021 l'Ajuntament de Blanes va treure a licitació el *Contracte per a la prestació del servei d'excavació arqueològica del jaciment de la Penya dels Padrets*, del qual en va resultar adjudicatària l'empresa Atri Cultura i Patrimoni, SLU. En aquest marc, entre els mesos de març i maig de 2022 s'ha dut a terme la primera campanya d'excavacions en extensió en el jaciment¹.

Els treballs han deixat al descobert una àrea important de l'*urbs de Blandae* en una superfície de 50 metres en direcció nord-sud per 16 metres en direcció est-oest; és a dir, uns 800 m². En aquest espai, s'ha enretirat tot l'estrat superficial i s'han delimitat un seguit d'estructures, que han permès establir 19 sectors agrupats en 4 edificis i dos carrers, dels quals de moment s'ha excavat completament un dels edificis (edifici A).

Els edificis A, B, C i D

Els 4 edificis documentats (A, B, C i D) s'articulen dos a cada banda d'un *cardo* o carrer en sentit nord-sud: edificis A i C a llevant, i B i D a ponent. El *cardo* es troba creuat perpendicularment per un *decumanus* (carrer en sentit est-oest) que separa els edificis B i D. Els edificis A i C estan separats per un estret espai de 70 cm, ja que l'edifici A es va bastir en una segona fase, tot envaint el *decumanus*.

La retícula urbana original d'aquesta àrea de la ciutat de *Blandae* és totalment regular. Així, al nord del *decumanus* tindríem originalment dos edificis molt semblants de 14'20 m de longitud per 7 d'amplada, constituïts cadascun per dues estances de planta quadrada, una al nord i l'altra al sud. Un d'aquests edificis

¹ La campanya ha estat dirigida per Joan Llinàs i Pol, al capdavant d'un equip de 3 auxiliars d'arqueologia (Daniel Giner, Marta Prieto i Marina Sánchez), i un tècnic arqueòleg de suport (Gabriel López), tots d'Atri Cultura i Patrimoni, SLU. Cal agrair especialment la tasca de Toni Reyes Valent, arxiver, tècnic de patrimoni i coordinador de les excavacions, així com del personal de l'Ajuntament de Blanes i de totes aquelles persones que, d'una manera o una altra, han col·laborat en els treballs.

(edifici B), a l'oest del *cardo*, s'ha conservat, però no el que hi havia a llevant d'aquest vial, ja que, uns anys després de la seva construcció, fou totalment desmuntat i substituït per una altra construcció (edifici A), d'igual amplada però de més longitud (24 m), constituïda per un rengle de 5 *tabernae*, i que es perllongava al sud per sobre de l'antic *decumanus* i de l'extrem septentrional de l'edifici veí. Malgrat aquesta desaparició de l'edifici preexistent, se n'ha documentat l'empremta a la roca natural en la qual es fonamentava.

Al sud del *decumanus*, els edificis C i D no són tan ben coneguts, ja que -igual que l'edifici B- només s'han documentat de moment en

planta, sense que se n'hagi efectuat l'excavació en profunditat. Les dades apunten, però, a què es tractaria de construccions pertanyents al moment fundacional de l'*urbs*, a la primera meitat del segle I aC, ja que tots presenten la mateixa tècnica constructiva, una modulació idèntica i una plena adaptació a la xarxa regular de carrers.

Els carrers

Els carrers s'entrecreuen en angle recte, amb un *cardo* documentat al llarg de 50 metres (amb clars indicis que continua més enllà pels dos extrems), que trobem creuat per un

▼ *Inici dels treballs, el 15 de març de 2022.*

▲ Vista general de l'àrea excavada, al final de la campanya, des del sud.

decumanus. L'amplada d'aquests dos vials, tot i que conserven perfectament l'orientació de la xarxa urbana, és diversa (entre 3 i 4'20 m, segons el sector). Hi ha indicis que permeten apuntar (que no confirmar encara) l'existència de dos altres *cardines* paral·lels al que coneixem (un a l'est i l'altre a l'oest), així com d'un segon *decumanus* al nord del que ja tenim. Caldrà tanmateix esperar la continuació de les excavacions per acabar-ho de confirmar.

Tot apunta a què els *cardines* d'aquest sector de la ciutat s'ubicaven seguint l'orografia del terreny, longitudinalment al turó i de manera planera o amb pendents suaus. En canvi, els *decumani*, en pendent pronunciat i ubicats transversalment, permetrien, mitjançant rampes o escalons, passar d'un *cardo* a l'altre i sal-

var la costeruda topografia d'aquesta part alta de la ciutat.

L'edifici A

A diferència de la resta de l'espai intervingut, on només s'hi han extret els nivells superficials, l'edifici A, ubicat al quadrant nord-est, ha estat excavat en extensió i en profunditat, de manera que se n'ha pogut extreure tota la informació possible.

Només tenint en compte la tècnica constructiva dels seus murs, ja s'aprecia que aquest edifici és una construcció diferent dels altres tres, ja que el que s'empria com a lligam és un morter de calç més abundant i de bona qualitat, que dóna considerable solidesa als murs.

Tot i que aquest edifici respecta l'orientació urbanística i s'obre al *cardo* que el delimita per l'oest, prescindeix de les dimensions de l'*insula* prèviament traçada: alhora que la depassa pel costat sud, tot envaint el *decumanus* i fins i tot part de l'edifici de l'altra banda del carrer, no acaba en canvi d'ocupar del tot l'amplada edificable, de manera que deixa un espai mort entre el mur perimetral est i el retall de l'*insula* original a la roca (sector 11).

Aquests detalls revelen que l'edifici fou planificat a banda, seguint un projecte arquitectònic preconcebut. La voluntat dels seus constructors fou la d'aixecar un complex de cinc *tabernae* (establiments comercials o botigues) obertes al *cardo*, les dels extrems nord

i sud de més profunditat, i les tres centrals més curtes i de planta quadrada, seguint, això sí, una estricta modulació. Respecte a la funció de l'espai del sector 11, podria tractar-se d'un àmbit d'emmagatzematge.

Les *tabernae* s'obrien al *cardo* i no estaven comunicades entre elles. Empraven la roca mare retallada com a nivell de circulació, i no hi han aparegut traces evidents de la seva dedicació original; només a la taberna més meridional (sector 2) hem documentat un forat de *dolium*. A l'espera de la continuació de les excavacions, aquest edifici permet apuntar la funció de caire comercial i artesà d'aquesta part més enlairada de l'urbs romana de *Blandae*.

▲ Detall de l'excavació, en el moment d'aparició d'una àmfora de procedència itàlica del segle I aC.

▲ Conjunt de material arqueològic extret de l'abocador de la primera meitat del segle I dC localitzat en una de les tabernae.

Context històric

Amb les dades actualment disponibles, es pot situar la fundació de la ciutat al primer terç del segle I aC, en el mateix moment en què Roma endega una fase important d'organització del territori, amb la creació i la promoció de diversos nuclis urbans. En aquest sentit, hi hauria un paral·lisme amb les fundacions properes d'*Iluro* (Mataró) i *Baetulo* (Badalona). La situació de la ciutat a la desembocadura de la Tordera hi hauria ajudat, donat que aquest fet li facilitava la comunicació directa amb el prelitoral. El seu port era un punt natural d'arribada i sortida de mercaderies i viatgers, i degué exercir de centre d'un ample territori que s'allargassava per la costa selvatana i de l'Alt Maresme i que, a través del riu, assolia la Selva interior a l'alçada de l'actual Hostalric,

per on discorria la Via Heràclia (posteriorment Via Augusta), la principal via de comunicació terrestre del país.

Dels quatre edificis documentats per nosaltres, tres (edificis B, C i D) pertanyen al moment fundacional de l'*urbs*. Tenim, doncs, una *Blandae* romano-republicana molt ben conservada en aquest punt gràcies tant a la seva curta història (un segle i mig), com al fet d'haver-se pogut preservar de l'avanç urbà de la Blanes moderna i contemporània. L'edifici A, en canvi, és posterior a la fundació de la ciutat, i fou bastit en substitució d'un edifici anterior.

Les excavacions provenen que tota aquesta part de la ciutat fou abandonada a mitjans del segle I dC. Una altra cosa és el sector més baix, a

l'espai ocupat avui pel barri de sa Massaneda, on hi ha evidències que l'activitat humana hi va perviure almenys fins al final de l'antiguitat. En aquesta zona s'hi han realitzat algunes troballes, com un conjunt de ceràmica dels segles I aC i I dC al carrer Llarg, 36 (Burgueño/Vilà 2000, 33), o la intervenció que es va fer el 2018 al costat de la capella de l'Antiga, on es van localitzar restes humanes desconnectades i fragments de *tegulae* (teules romanes) que hi apuntaven l'existència d'una probable necròpolis (Llinàs 2020, 206). Finalment, cal

remarcar les importants troballes del carrer Sant Bonós, 2, encara inèdites i en procés d'estudi. Aquí hi hem efectuat una intervenció molt recent (octubre 2022), ampliació d'uns primers sondejos de fa 20 anys (Manzano 2002), que hi ha permès documentar l'existència d'una ocupació humana del segle VI dC, en plena època visigòtica, i que obre una pàgina que fins ara era totalment desconeguda en la llarga i mil·lenària història de Blanes.

Joan Llinàs

Bibliografia

- BURGUEÑO, E., VILÀ, M. V. (2000), Blanda, *parvum oppidum civium romanorum*. Les restes romanes de Blanes, Blanda 3, 29-37.
- CROUS, J. (1994), *Blanes, cronologia històrica. Segle III aC - segle XX*. Blanes, p. 109-110.
- LLINÀS, J. (2020), La represa de les excavacions arqueològiques a la ciutat romana de Blandae (Blanes, la Selva), *XV Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, p. 203-206.
- MANZANO, S. (2002), *Sondeig al solar nº 2 del carrer Sant Bonós (Blanes, la Selva)*. Memòria d'excavació. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- MESTRES, J. (1981), *La vila de Blanes i el seu desenvolupament socio-econòmic. Els segles XVIII-XIX i XX (fins el 1936)*. Blanes.
- SALA, R.; ORTIZ-QUINTANA, H.; RODRÍGUEZ, P. (2020), *Prospecció georadar per caracterització d'àmbit arqueològic. Jaciment arqueològic de la Peña dels Padrets (Blanes, la Selva)*. Memòria d'intervenció inèdita. Ajuntament de Blanes - Sot Prospecció Arqueològica.
- VILÀ, M. V. (1982), Els Padrets, Blanes, *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1982.
- VILÀ, M. V. (1986), El jaciment romà de "Els Padrets" de Blanes, *Revista de Girona* 119, p. 85-88.
- VILÀ, M. V. et al. (1978), Aportaciones al conocimiento de la antigua Blandae, *Pyrenae* 13-14, p. 211-251.

04 El doctor Joaquim Albareda (1851-1917).

Apunts biogràfics

per Aitor Roger

El 2023, després de molts mesos de feina de restauració, Blanes haurà recuperat dos immobles singulars del passeig de Dintre: can Massó i la casa Albareda. Coindint amb aquesta notícia, en les notes següents farem una aproximació a la història familiar del metge Joaquim Albareda i els seus vincles amb els americanos Massó. Aquestes notes poden servir per a un futur estudi en profunditat de la vida d'aquest reputat metge i del paper que van jugar els americanos en la vida blanenca del darrer quart del segle XIX i començament del segle XX.

Per conèixer qui eren els Massó hem de parlar de la figura d'Esteve Verdaguer, que va ser un propietari blanenc que acumulà una fortuna administrant una gran hisenda sucrera a Guayama (Puerto Rico). Un altre blanenc, Salvador Massó, va fer d'administrador de les hisendes dels Verdaguer i també va amassar un capital considerable, que va invertir en terres. Una bona part d'aquesta fortuna fou heretada per Obdúlia Verdaguer i el seu marit Fèlix Massó. La Felisa, l'Obdúlia i l'Aurora Massó Verdaguer, les tres noies del matrimoni, mantindran una estreta relació amb Blanes. La filla gran, la Felisa, es va casar amb el barceloní Santiago Garriga i passaren molts estius en aquesta casa, que probablement havia sigut construïda pel seu pare com a dot de casament i que es va anar

modificant amb el pas del temps. El seu fill, el polític Joan Garriga Massó, va representar Blanes a l'Assemblea de les Bases de Manresa. L'Obdúlia es casarà amb el senador Josep Elies de Molins i es van fer construir una altra magnífica casa al passeig, emplaçada on ara hi ha l'edifici Miramar. Finalment, l'Aurora es va casar amb l'activista cultural Joaquim Casas Carbó. La parella va comprar l'antic convent dels caputxins de Blanes a l'autor de la coneguda sarsuela Marina, Francesc Camprodón, i van encarregar-ne una acurada restauració a l'arquitecte Isidre Puig Boada. L'altre fill, l'únic noi, en Claudi Massó Verdaguer, es va casar amb la Teresa Ferrer Savoia. Després de la seva prematura mort, la Teresa es tornà a casar, ara amb el doctor Albareda, també vidu de la seva primera esposa.

La casa dels Albareda va ser la residència del metge Joaquim Albareda. Els seus salons van acollir festes, actes literaris i visites il·lustres, potser el més recordat i assidu fou el polític Joan Ventosa Calvell. Als anys vint la casa Albareda es llogà i hi va viure la família Vernerey, de França, el pare de família de la qual fou el primer director de la fàbrica SAFA. Va ser de les primeres cases de Blanes a tenir calefacció central. També hi va tenir consulta el doctor Macip, fins que el 1957 va comprar la casa de l'arquitecte Folguera al carrer de l'Esperança.

◀ *Ca la Teresina Savoia. Foto Jordi Mas.
Xarxa de Municipis Indians.*

Després fou l'Hotel Núria –el pati de la casa desapareix i s'hi aixequen dos pisos– regentat pel matrimoni Ramon Martínez Miralles i Nuria Escofet, i molts encara hi recordaran la botiga d'antiguitats dels darrers anys.

ELS MASSÓ

La vessant de mecenes

La implicació del senyor Fèlix Massó anava més enllà dels actes benèfics, i així podem comprovar com patrocina l'actuació d'artistes de renom o de persones a qui volia ajudar en la seva carrera musical. Per exemple, al Teatre Recreo de Blanes, a finals del mes de setembre de 1893, hi té lloc una sarsuela on actua la cantant García Rey acompanyada, entre altres, per un baix o un tenor còmic. El senyor Massó aconsegueix que el Primer Casino deixi per a la vetllada el seu piano - *para poder así arriconar por*

aquella noche el antiguo y desafinado instrumento del teatro-, informa *El Distrito Farnense*. També mana il·luminar el jardí *a la veneciana* i l'orquestra municipal ofereix algunes peces del seu repertori abans que comenci la funció i durant el descans. La beneficiada del senyor Massó obté un èxit rotund i al final de la funció *vio caer á sus pies una lluvia de flores y coronas: descender de las bambalinas tupida nube de hojas de laurel; volar en el salón y el escenario multitud de palomas, adornadas con cintas de vivísimos matices, delicado obsequio de sus amigos y admiradores y, en una bandeja, una preciosa palomita, de cuyo flexible cuello pendía un dorado rollo que más tarde supimos encerraba una respetable cantidad en metálico, espléndido regalo de la familia del Sr. Massó.*

El Colegio Balmes (1892-1894)

A partir de les cròniques blanenques publicades al periòdic *El Distrito Farnense* sabem que el 1892 va obrir les portes a Blanes una nova escola, amb voluntat de convertir-se en un referent a la comarca i on la petja dels Massó també és ben visible. El director del centre educatiu Colegio Balmes és el jove Josep Torras Fernández que juntament amb el professor Josep Girbal Vives, van ser els seus fundadors. No sabem amb exactitud quina era la seva ubicació – potser l'antic Colegio Blandense?– i creiem que la seva trajectòria fou curta en el temps o com a mínim sota aquest nom. Sí que sabem que es trobava en un dels espais més ben situats de la vila, amb amplis salons ben moblats i amb òptimes condicions d'il·luminació i ventilació. La nòmina de professors la completen el llicenciat en ciències Lluís Torras, Claudi Massó Verdaguer – el fill del senyor Fèlix Massó, que imparteix, entre altres matèries, classes de francès i taquigrafia – i Josep Fornés Doménech. I, com a professors adscrits, personalitats com Tomàs Sánchez

González, canonge del Capítol de la Catedral de Barcelona; Joaquim Casas Carbó, llicenciat en dret i director propietari de la revista literària *L'Avenç*; o, Joan Garriga Massó, llicenciat en dret i net del senyor Fèlix Massó.

La implicació de Claudi Massó amb el centre és reconeguda pels seus companys i pels alumnes, perquè a *sus cualidades personales que le hacen ser dueño de todas las simpatías, reúne talento poco común para aplicar el método que conviene á la enseñanza, aparte de su fácil y clara explicación, posee la ventaja de dominar perfectamente la lengua de Racine, por haber vivido en Francia largos años y conquistado títulos académicos en aquellas Universidades.*

A començament de 1894 sabem que compta amb 6 classes destinades tres als alumnes de primera ensenyança, dos als de segona i una als de dibuix. El centre disposava d'un gran pati on els alumnes interns podien fer els exercicis gimnàstics que complementaven la seva educació.

Un casament d'americanos (1894)

A finals de 1893 s'anunciava a la premsa que properament s'havia de celebrar el casament de Claudi Massó amb Teresa Ferrer Barreras, filla del Ferrer, amb negocis a l'illa de Cuba, més coneguts a Blanes pel motiu de Savoia. Si tot anava bé, l'esdeveniment tindria lloc a la capella de la Villa Obdúlia, propietat del senyor Fèlix Massó. Havia d'oficiar la cerimònia Tomàs Sánchez González, amic de les dues famílies, canonge de la Catedral de Barcelona i nebot del qui fou ministre d'Hisenda i Governació, Venancio González. Finalment, el casament se celebrà el 27 de gener de 1894 a la parròquia de Santa Maria, però unes setmanes abans a Blanes ja es parlava de com seria aquesta cerimònia i quines personalitats hi assistirien, ja fos a la missa o al banquet i el ball d'etiqueta. Els Massó tenien fama d'organitzar unes festes de gran sumptuositat on no hi faltava mai la presència de reconeguts convidats. El nuvi regala a la

▲ Un cotxe aparcad davant de can Massó. Any 1921. Núm. Reg. 62.068. Fons Puig Vieta (AMBL).

parròquia una corona votiva de bronze daurat, a la part interior de la qual hi ha gravada la inscripció següent: *Present fet á la Santa Iglesia de Blanes per don Claudius Massó y Verdaguer, ab motiu de la celebració del seu matrimoni ab Doña Teresa Ferrer y Barreras*. En la creu amb què acaba la corona s'hi llegeix la data de la celebració del matrimoni.

Eren poc més de les 10 del matí quan entrà el nuvi acompanyat del seu pare. La núvia entrà acompanyada del seu parent més proper, el seu cosí Josep Ferrer Illas, i just darrere, la seva mare, la Teresa Barreras, vídua Ferrer, i les amigues, les senyorettes Fontserè, Joaquina Xifra i Dolors Girbau. En el presbiteri, davant de l'altar major barroc, en una tauleta hi havia *la rica sortija de novia, cuajada de brillantes, la alianza de oro y el pan de bendición*. A l'atril s'hi exhibia *el rico y bellissimo misal encuadernado en piel de Bosta en incrustaciones de oro*, regal del nuvi al celebrant i amic. La Teresa Ferrer lluia un vestit de *gran cola de rico otomán blanco guarnecido de encajes y flores de zafa*. El banquet se celebrà al segon pis de Villa Obdúlia, en una sala ricament decorada amb teles, teixits, plantes tropicals i una taula en forma de ferradura amb luxosa vaixel·la. La presidència lateral de la dreia l'ocupen el cunyat del nuvi, Antoni Ferrer *Savoia* i la seva esposa Obdúlia Massó, amb un traje de *terciopelo negro con preciosas inglaterras, un valiosísimo aderezo y diadema de estrellas de brillantes, y un collar de gruesas perlas con un soberbio broche de las mismas piedras*. I a la presidència de l'esquerra, l'altre germà polític del nuvi, Joaquim Casas Carbó i la seva esposa Aurora Massó, *adornada con un severo y costosísimo vestido negro de tapicería de seda, ostentando artísticas y delicadas joyas incrustadas de brillantes, y lujosa diadema de idéntica riqueza*.

Entre els convidats podem mencionar les senyores Adela Sánchez, Concha Sánchez de Caner, Dolores Riera de Carbó, Teresita de

▲ Núm. Reg. 52472. Fons M. Carme Andreu Pujol (AMBL).

Llinàs de Ruyra i senyora de Bellido; l'alcade, Bartomeu Bosch; l'excalcalde, senyor Ros; el president del Primer Casino, senyor Brunet; el notari públic Bellido; el ric propietari de Cardedeu Ramon Vieta; l'arquitecte Fontserè; l'advocat Miralbell; el director de la fàbrica dels Teixits, senyor Peris; el farmacèutic de Barcelona Segalà; l'advocat Oliveras i altres senyors com Sebastià Gay, Oms, Girbal, Pujol o Dotras.

Llegim a la crònica de H. de Urrejola al *Distrito* que el dinar fou esplèndid i que els assistents al banquet van poder llegir els plats en el menú imprès amb caràcters gòtics policromats. Entre d'altres: *purée de Volaille, Croquettes d'ecrevises, filets de boeuf à la financière, saumon à la Hollandaise, Blancs da perdrix à l'Anglaise, Dindes d'à Pagés roties, jambon glacé et galantine de chapón*. El banquet acaba a les cinc de la tarda

▲ La platja i la façana marítima de Blanes als anys vint. Núm. Reg. 21.080. Fons Ricard Serrat (AMBL).

i la parella de nuvis es canvia de vestit abans de començar el viatge, primer amb el trasllat a l'estació de tren per agafar a l'*Empalme* l'express que els havia de portar a visitar les principals ciutats d'Itàlia i França.

Altres notes curioses (1894-1901)

En ocasió de la revetlla de Sant Joan de 1894 són molts els carrers on s'encenen fogueres. A més, la Societat coral *El Porvenir Blandense*, dirigida per Delfí Dalmau i acompanyada d'una orquestra, recorre la vila i dedica serenates a algunes de les famílies benestants, entre les quals s'hi compten les dels senyors Joan Puig, Joan Bitlloch i Claudi Massó, que obsequien els coristes amb regals. Destaca l'estrena de la peça *La Vesprada*.

L'estiu de 1896, també pels volts de Sant Joan, s'informa que han arribat a Blanes per passar la temporada estiuenca el matrimoni Massó Ferrer.

La tardor de 1896 s'organitzen curses de ciclistes amb motiu de les festes per l'arribada de l'enllumenat a Blanes, gràcies a la iniciativa del senyor Borràs Jalpí. Claudi Massó forma part del Jurat. També el doctor Joaquim Albareda, que uns anys més tard -en morir el senyor Massó -, es casaria amb la seva vídua.

A inicis de l'any 1897, Claudi Massó és nomenat Caballero de la Real Orden Americana de Isabel la Católica.

El mes de febrer de 1900 mor a Blanes la senyora Teresa Barreras, mare política de Joan Carbó Ferrer, jutge municipal, i el propietari Claudi Massó.

L'any 1901, l'advocat de l'Havana i fill de Blanes Antoni Mora i Camps es casà amb Josefa Tordera Girbau, apadrinant la cerimònia el metge Joaquim Albareda i l'enginyer oficial de la província Gabriel March. A l'església, estava *profusamente iluminado el altar mayor y las riquísimas lámparas existentes en el mismo*,

siendo una de ellas un magnífico regalo del novio, como la otra de la que forma «pendant», así mismo fue ofrecida por don Claudio Massó, en conmemoración de la trascendental ceremonia que se iba a celebrar.

Gaudí a Blanes (1903)

Segons podem llegir a *La Vanguardia* del 19 de gener de 1903: “el lunes próximo pasado visitó nuestra pintoresca villa el distinguido arquitecto señor Gaudí, acompañado del no menos distinguido pintor don Miguel Utrillo, don Joaquín Casas Carbó y don Claudio Massó. El objeto de la visita fue estudiar la arquitectura de nuestra parroquial, para cumplir el legado del difunto padre de este último, don Félix Massó y Soler, de que se construyan dos nuevos púlpitos.”

I aquestes dues trones dissenyades per Gaudí foren realitzades i van embellir l'església de

Santa Maria fins que fou incendiada els primers dies de la Guerra Civil, el juliol de l'any 1936.

La mort de Claudi Massó

Claudi Massó Verdaguer va morir el 9 d'abril de 1903, *de muerte repentina*. Fill de Fèlix Massó Soler, de Blanes, i d'Obdúlia Verdaguer Teixidor, de Guayama, Puerto Rico. Casat amb Teresa Ferrer Barreras. No deixa descendència. L'any 1905, la Teresa Ferrer es casarà amb el doctor Joaquim Albareda.

ELS ALBAREDA

A principis de segle XX el metge Joaquim Albareda apareix en el llista de l'Ajuntament entre els 40 majors contribuents de Blanes. Com apunten Joan Baltrons i Toni Reyes a les *Notes sobre masos, llocs i termes. Blanes, s.XIV-XVII* publicades a la revista Blanda 19, sabem

▲ A l'esquerra, la Torre Estanillo i ca l'Albareda a principis de segle XX. Foto L. Roisin. Núm. Reg. 54.311. Col·lecció Aitor Roger (AMBL).

que l'any 1862 els hisendats Albareda eren els propietaris del mas Domènech. Fou aquí on l'any 1851 va néixer el futur metge Joaquim Albareda, al mas conegut com els "Pavos reials" i que després la seva família vendrà a l'americano Fèlix Massó, com veurem vinculat també en la història personal de Joaquim Albareda.

Joaquim, Joan Batista i Josep neix a Blanes el 23 de juliol de 1851. Fou batejat dos dies després a l'església parroquial de Santa Maria. Era el fill legítim de Pau Albareda Castelló, natural de Capellades, i de Josepa Baylina Pla, de Blanes. Els avis paterns eren Pau i Margarida, de Capellades, i els avis materns, Francesc i Florentina, de Blanes.

El 1854, el seu pare Pau Albareda Castelló va ser escollit alcalde de Blanes en substitució de Josep Burcet. El seu fill Joaquim fou un ferm catalanista i també s'interessà per la política. Formà part de la candidatura de la Lliga Regionalista en les eleccions provincials del districte de Santa Coloma de Farners. Francesc Cambó en tots els seus parlaments agràia al doctor d'Albareda que, *com el Doctor Robert de Barcelona, enriqueix la nostra causa amb la valiosa aportació d'un nom immaculat i d'un sòlid prestigi*. Sent adolescent els seus pares van voler que fés carrera eclesiàstica contra la seva voluntat, però després de 3 anys d'estudis va abandonar la carrera.

El 14 de febrer de 1859 se celebren a l'església parroquial de Santa Maria funerals en sufragi de Ramon Baylina Pla, tiet del futur metge Joaquim Albareda, que havia mort a la ciutat de l'Havana, a Cuba, amb només 15 anys d'edat, segons consta en les cartes enviades des d'aquella ciutat pels seus interessats. Als 22 anys ja s'havia llicenciat - amb les millors notes - en Medicina i Cirurgia a la Universitat de Barcelona.

El 14 de desembre de 1893 va morir Josepa Baylina Pla, mare del doctor Albareda, als 69

▲ Recordatori del doctor Joaquim Albareda.
Fons Glòria Matas (AMBL).

anys. Era vídua de Pau Albareda i deixà en vida els fills Obduli, Joaquim, Florenci i Concepció. Primer passà un temps al costat del Dr. Porcalla a Girona i després al poble de Sant Hilari. En temps de la segona guerra civil exercirà de metge de campanya al costat del General Ratés i fundà un hospital militar a Mora de Rubielos (Terol). Després de passar una temporada a Blanes ocupà una plaça vacant a Blanes, on exercí els darrers 40 anys.

Fou un home de gran cultura, un àvid lector. Coneixia el francès a la perfecció, un estusiasta de les obres de Shakesperare i Byron. La música de Chopin i Beethoven va endolcir els temps de gran tristesa que li va tocar viure per la mort de l'esposa i de quatre dels seus cinc fills.

Especialitzat en Tocologia, l'any 1886 obtingué el primer premi en un Congrés Nacional per la memòria que hi aportà i que li valgué el títol de Soci Honorari de la Real Sociedad Española de Ginecología y Obstetricia-

El prestigi del Doctor Albareda s'estén més enllà de Blanes, com podem comprovar si fem un buidatge dels diferents periòdics de l'època. Així sabem, gràcies al diari comarcal *El Distrito Farnense*, que les seves visites a la població veïna de Lloret no passaven desapercebudes. La tardor de 1893 passà unes hores a Lloret en companyia de la seva esposa i rebé les mostres d'afecte dels seus veïns, com s'explica a les cròniques del diari. També hi solia exercir un altre prestigiós metge blanenc, el doctor Balvey, que practicà unes complicades operacions quirúrgiques a diversos pacients. En aquells anys Lloret era visitada per molts metges que volien conèixer de primera mà les noves instal·lacions de l'edifici del *Manicomí*.

També sabem per la premsa altres dades biogràfiques del doctor Albareda i la seva família. Per exemple, el casament aquell any, el 1893, de la seva germana Concepció Albareda Baylina amb el senyor Josep Borrell.

Visites i festes

La casa del doctor Albareda era un punt de trobada i allotjament d'alguns dels visitants il·lustres que tenia Blanes. Així, el procurador de Santa Coloma, senyor Torra, i el propietari d'Hostalric, Ricard Baylina, s'hi allotjaren amb motiu de la visita que fan al doctor Lluís Oms, subinspector del cos de Sanitat Militar i que dirigeix el balneari de Ribas. El doctor Oms i Miralbell era un metge molt considerat, amb una brillant carrera que el va portar a participar a la guerra de Cuba, i a la de les Filipines, concretament a Manila, on desenvolupà la càtedra de Terapèutica a la Universitat i tornà a la península per fer-se càrrec de la direcció de l'Hospital Militar de Màlaga.

Aquell final de segle Blanes també rebia la visita de les famílies blanenques establertes a l'Havana o Santiago de Cuba. El senyor Vila, que era propietari de l'antiga fonda que portava el seu nom i on s'ubicava el popular Teatre Recreo, acabava de millorar el seu espaiós jardí. Per fer més còmode la visita a aquestes famílies hi havia carruatges de lloguer i el juny de 1894 s'anunciava la posada en marxa de tres luxosos cotxes, un d'ells de la Casa Brillas, de *moderna y slida construcción, al servicio de pasajeros entre el interior de esta villa y la estación del ferro-carril*.

També se celebraven festes a les cases de les famílies benestants instal·lades al carrer Ample, com la residència dels Ruyra, on a les seves luxoses estances té lloc una vetllada literària amb la participació de les senyoretes Teresita Llinàs, Ferrer i Cortils i els senyors Joan Ribas, Albert i Joaquim Ruyra. L'Otília Fontseré executà al piano una peça del concert Les Perles de Nolet i la seva germana Elisa cantà una romança italiana. El professor de piano i armoni Sr. Dalmau interpretà diferents peces. I una vegada acabada la part literària i musical de la vetllada, va començar el ball, que *siguiendo la*

costumbre establecida en la población durante esta época, ofreció la novedad de que fuesen las señoritas quienes debían buscar pareja, resultando de ello que el baile adquirió encantadora animación.

Coindint amb les festes dels copatrons Bonosi i Maximià, se celebren oficis religiosos a la parròquia, amb l'acompanyament de música amb orquestra. A més, hi havia balls populars de tarda i nit al teatre del local que ocupava el Centro Republicano, amb la participació de l'orquestra de Blanes que dirigia el senyor Pons i també en un envelat, amb l'orquestra de Vidreres. No podien faltar les sardanes i la serenata de davant de l'Ajuntament. Seguint també un antic costum, els vestits de les noies eren més elegants en el ball del segon dia. I, segons expliquen les cròniques, *la diversión prolongóse en ambas noches hasta apuntar el alba, reinando en todas la mayor compostura y corrección, y sin tener, por lo tanto, que registrar el más mínimo desmán ni el menor tumulto*. Així doncs, cal suposar que les picabaralles eren un fet força habitual en el transcurs d'aquestes nits de ball.

Apunts d'interès (1894-1898)

A finals d'any 1894 coneixem la mort del jove cunyat del doctor Albareda, el germà de la seva esposa i advocat Joaquim Miralbell Carreras. Al costat del fèretre i de la comitiva de familiars, hi havia els clergues i Germanes Hospitalàries de Sant Josep, que l'acompanyaren a peu fins al cementiri amb uns quaranta nens amb espelmes enceses.

En aquestes mateixes dates també es trobava al llit malalt el segon fill del doctor Albareda. I, a inicis de 1895, Concepció Albareda, casada amb l'advocat de Barcelona Josep Borrell, dona a llum un nen.

A finals del mes de març de 1895 s'escampa per Blanes la notícia de la mort sobtada, víctima

▲ Rebut de "la iguala" signat pel metge Albareda. 1914.
Fons Puig Vieta (AMBL).

d'una congestió cerebral, del metge Joaquim Albareda. La notícia arriba a oïdes de familiars i amics del doctor que, ignorant que era un rumor, es traslladaren a la casa dels Albareda de Blanes i van poder comprovar que es trobava en perfecte estat de salut.

El Distrito Farnense anuncia el 21 d'abril de 1895 la mort, després d'estar un període malalt, de Joaquim, fill del doctor Albareda i Dolors Miralbell.

L'estiu de 1895 tornen a aparèixer notícies de la presència a Tossa del doctor Albareda.

El Distrito també ens informa dels successos i sinistres que passen a la comarca, en algun dels quals veiem que l'actuació del doctor Albareda fou decisiva. Per exemple, en socórrer el borsista de Barcelona Sr. Baduell, que va patir un accident quan el seu carruatge va bolcar en girar davant la fàbrica de tacs per telers situada a la carretera que porta a Tordera i a l'estació. El diagnòstic fou un passatger amb el braç fracturat i un altre amb una forta contusió a l'espina dorsal, que el doctor Albareda qualificà de pronòstic greu. Fetes les primeres cures, els ferits van ser traslladats amb els carruatges de l'empresa Brillas fins a Pineda.

A finals d'any 1895 es reuneix en junta amb el metge lloretenc Dr. Regés per tractar d'un cas sospitós de diftèria en un pacient de quatre

▲ Passeig de Dintre, on té l'entrada principal ca l'Albareda. Any 1915 c. Núm. Reg. 41.618. Fons Joan Salvador Gelabert Rigau (AMBL).

anys, fill de l'ermità del santuari de Santa Cristina, ja en terme de Lloret.

El 1896 es comenta que després d'estar malalt, fruit de l'exercici de la seva professió, el doctor Albareda torna a fer-se càrrec de la seva nombrosa clientela.

Aquell mateix any, *El Distrito* informa que el seu fill ha obtingut "honrosas calificaciones" als exàmens de les assignatures del quart curs de batxillerat.

L'agost de 1896 es té notícies de diversos casos de verola al municipi els pacients dels quals sortosament evolucionen favorablement. El diari *El Porvenir* felicita el doctor Albareda per la bona feina que desenvolupa en el control d'aquesta perillosa dolència i la seva tasca informativa per fomentar la desinfecció.

L'abril de 1897, *El Distrito* torna a informar d'una altra intervenció feta pel doctor Albareda amb motiu de l'aturada del tren a l'estació de Blanes, on es curà d'una petita ferida a la cama esquerra, feta en el canvi de tren a l'*Empalme*,

al Jutge d'Instrucció del partit judicial, Ramon Ferran.

L'abril de 1897 *El Distrito* informà sobre les solemnes festes religioses de les Quaranta Hores, on la música tenia un paper important, amb l'oferiment de diferents obres musicals dirigides pel músic i mossèn Joan Batlle, organista de la parròquia Santa Maria. Hi participaren, entre altres, els Carreras i Blanch, el baríton senyor Julià i el baix reverend Puig, acompanyats per un extens cor de cantaires i, a l'harmònim, el professor Emili Mestre. Alguns d'aquests artistes s'allotjaren *en las bonitas y elegantes habitaciones de nuestro distinguido amigo el Dr. don Joaquín Albareda (...) é improvisaron un concierto clasico, en el que interpretaron con notable sentimiento y perfecta corrección, celebradas obras de renombrados autores italianos, alemanes y españoles. A pesar de que el concierto fue, según hemos dicho improvisado, la casa de nuestro amigo llenóse por completo de personas conocedoras, y amantes de la música, que aplaudieron di cuore á los cantores, y agradecieron*

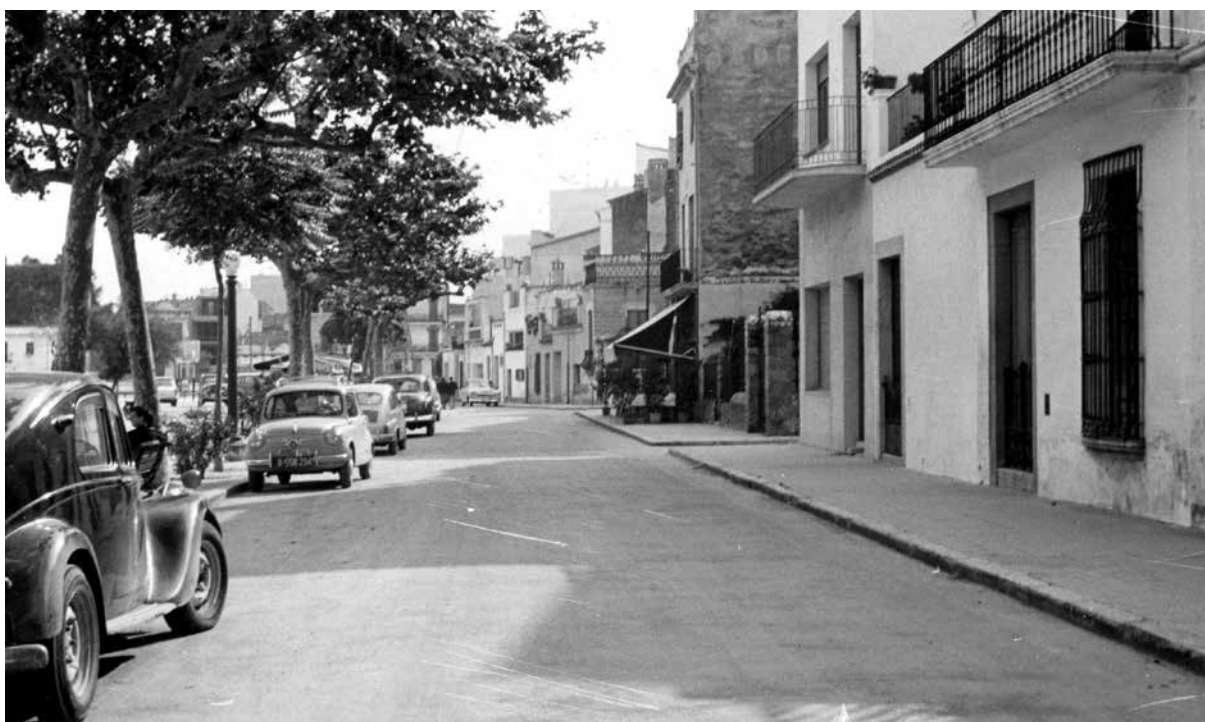
á los señores de Albareda sus finas atenciones y bondades. A instancias de varios de sus admiradores los citados aplaudidos artistas se congregaron también en uno de los vastos salones de la Fonda del señor Vila y dejaron oír algunas piezas á solo y á duo, que hicieron las delicias de los concurrentes.

A finals de juny de 1897 obtingueren el Grau de Batxiller a Girona els blanencs Enric Albareda Miralbell i Josep Roig Ruiz. Poc després, el fill de reputat mèdico tocólogo Albareda aconseguí amb la qualificació d'excel·lent el primer premi en les oposicions que es van fer a l'Institut provincial de Girona. Aquell mes de juliol, un altre blanenc, Francesc Xavier Oms Burcet, també obtingué a la Universitat de Barcelona el títol de llicenciat en Medicina i Cirugía amb la nota de *sobresaliente*.

Aquell any 1897 l'americano Bonaventura Puig inicia una subscripció a favor del soldat Josep Gallart Mercader, conegut pel motiu de Reparada, que havia retornat a Blanes malalt de

la Guerra de Cuba. A la tardor remet la llista dels donatius per a la seva publicació a les pàgines d'*El Distrito*. Entre els noms coneguts de la llista hi ha, a part del mateix Bonaventura, el nom d'altres americanos i personatges destacats de la vila: Joan Puig, Miquel Balvey, Vicenç Coma, Mariano Alsina, Francisco Ribas Fulladosa, Fèlix Massó, Vicenta Sagrera, vídua d'Alemaný, Josep Andreu o el mateix doctor Joaquim Albareda.

El febrer de 1898 trobem un altre testimoni de la feina que desenvolupa el doctor Albareda. El diari informa que la pacient es recupera després de caure i fracturar-se una cama i tenir múltiples ferides greus, gràcies als doctors de capçalera i als coneixements del doctor Albareda, que la visità assíduament, *a pesar de haber tenido que luchar con la falta en la localidad de muchos de los elementos necesarios para llevar á cabo la importante cura de que se trataba en este caso (...) han sabido librar á la paciente de una dolorosa y terrible operación.*

▲ El passeig Cortils i Vieta. A la dreta, al mig, ja s'han construït dos pisos on abans hi havia el pati de ca l'Albareda. Primera meitat dels seixanta. Núm. Reg. 17.697. Fons Vicenç Coma Soley (AMBL).

A finals del mes de febrer de 1898 i mentre es trobava en el ball del Primer Casino, Dolors Miralbell, esposa del doctor Albareda, pateix un síncope. Aquell inesperat accident va fer que se suspengués momentàniament el ball i fos traslladada a la Biblioteca del Casino, on se li van fer els primers auxil·lis abans de traslladar-la amb un pronòstic preocupant al seu domicili, proper a l'entitat, al mateix passeig.

Si en els darrers mesos tots els indicadors parlaven d'un estat sanitari de Blanes satisfactori, amb l'arribada de la primavera es presentaren un gran número de casos de *trancazo* i moltes persones es veieren obligades a estar allitades. Això sí, cap pacient mostrà complicacions greus. Entre els malalts hi havia el rector de la parròquia i el mateix doctor Albareda. I com que les desgràcies mai

▲ Els patis de la Torre Estanillo i de ca l'Albareda. Al mig, el passatge Sant Jaume. Finals de la dècada dels cinquanta. Núm. Reg. 24.633. Fons Ricard Serrat (AMBL).

venen soles, fruit d'unes fortes pluges aquelles primeres setmanes del mes de març de 1898, van provocar que s'esfondrés un vell edifici del carrer de l'Hospital, sense causar greus desperfectes a les finques veïnes, només causaren algun petit desperfecte a la casa del metge Albareda.

A principi de maig es visqué un desgraciat accident que acabà amb la vida del guarda agulles de l'estació Ramon Teira, de poc més de cinquanta anys. Era natural del poble de Salas i deixà set fills, un d'ells servint a l'exèrcit a Cuba. Comunicada de la trista notícia, es presentaren a l'estació els metges Albareda i Oms, que només van poder fer l'aixecament del cadàver i el trasllat al cementiri per fer la corresponent autòpsia.

El segon matrimoni (1905)

I arribà una altra trista notícia. Aquesta afectà directament el doctor Albareda, perquè l'11 de maig d'aquell 1898 va morir la seva esposa. Dolors Miralbell Carreras comptava amb 41 anys. Deixà dos fills, Enric i Francesc. La seva mort va commoure moltes famílies blaneques agraïdes per tot allò de bo que havia fet per ells el doctor. El seu enterrament i les hores de vetlla de la difunta es convertiren en una manifestació contínua de mostres de condol. Al seu funeral no hi faltà pas la música que tan agradava a la família, amb la presència i direcció de l'organista parroquial Mn. Joan Batlle.

A *La Vanguardia* podem llegir en una carta que la matinada del 19 d'agost de 1900 va morir a Blanes Enric Albareda Miralbell, als 17 anys. Descrit com un *joven dotado de envidiables dotes, inteligencia clara, de carácter afabilísimo y compañero inseparable*. Del fèretre, portat per quatre dels seus amics, hi penjaven quatre gases portades per altres amics del difunt, per rendir-li homenatge. Entre les corones fúnebres hi ha la de l'Agrupació Catalanista de Blanes de la qual formava part el jove fill del doctor Albareda.

El 18 de març de 1905 el doctor Joaquim Albareda es torna a casar. La seva segona esposa és Teresa Ferrer Barreras. Coneguda com la Teresina Savoia, encara avui dia podem contemplar la magnífica casa que va fer construir al passeig de Dintre el 1903. L'enllaç té lloc al Santuari del Vilar. Ell té 53 anys i ja fa anys que és viduu de Dolors Miralbell Carreras. Teresa, filla de Pere Ferrer Xifra i Teresa Barreras Centrich, els dos ja difunts i naturals de Blanes, tenia 37 anys i era natural i veïna de Blanes. Com ja s'ha explicat, era vídua des de feia 21 mesos de Claudi Massó Verdaguer. Els testimonis del nou matrimoni van ser Josep Roig i Joan Puig.

Metges, farmacèutics i matrones

La tardor de 1911 Francesc Albareda Miralbell, que havia estat alumne intern de la Facultat de Medicina, surt llicenciat en Medicina, Cirurgia i especialitats amb la qualificació de *Sobresaliente*. A Blanes, en data 27 d'abril de 1913, ja apareix registrat el seu títol de Llicenciat, expedit a Madrid el 4 de setembre de 1911 pel Ministre d'Instrucció Pública i Belles Arts. La font que hem consultat per obtenir aquesta informació és el Registre de Títols (1895-1931) LL57 (AMBL), que conservem a l'Arxiu Municipal de Blanes. Gràcies a aquest document coneixem el registre dels títols d'altres metges, farmacèutics i persones vinculades en el món sanitari, com les comadrones, que van viure i exercir a Blanes a l'època dels Albareda que ara són objecte del nostre estudi, entre finals del segle XIX i primer quart del segle XX. La llista amb la titulació i l'any que la van obtenir no és exhaustiva. Per exemple, s'hi troba a faltar el doctor Tomàs Bataller Soldevila, que s'establí a Blanes el 1919 just després de la marxa de Carrasco i Formiguera. Tot i això, creiem interessant donar a conèixer els seus noms en la taula següent, ja que tots ells van exercir a Blanes.

Nom	Licenciatura	Localitat	Data
Enric Alabern Sáez	Medicina i Cirurgia	Madrid	12.08.1896
F. Xavier Oms Burcet	Medicina i Cirurgia	Madrid	28.10.189
Joaquim Vila Roura	Farmàcia	Madrid	29.08.1899
Francesc de Paula Espinosa de los Monteros Mayol	Farmàcia	Madrid	22.09.1898
Andrés Espinosa de los Monteros Mayol	Farmàcia	Madrid	19.10.1882
Agustí Vilaret Massó	Medicina i Cirurgia	Madrid	29.01.1881
Santiago Espinosa de los Monteros Bach	Farmàcia	Madrid	16.10.1912
Just Espinosa de los Monteros Bach	Medicina i Cirurgia	Madrid	26.03.1911
Lluís Carrasco Formiguera	Medicina i Cirurgia	Madrid	02.01.1912
Pere Solé	Medicina i Cirurgia	Madrid	21.08.1915
Antoni Casamor Colomer	Farmàcia	Madrid	11.07.1911
Francesca Valls Barreras	Matrona	Madrid	13.10.1896
Francesc Brunet Roig	Medicina	Barcelona	01.05.1875
Joan Adell Escalante	Farmàcia	Madrid	04.12.1925

I quan no apareix la data i el lloc de la seva llicenciatura en el Registre de Títols, sí que hi apareix sempre a partir de quin moment exerceixen a Blanes, quan des de l'Ajuntament es registra el corresponent títol a favor seu. És el que ens trobem amb els casos següents:

Nom	Títol	Data del registre
Josep Brunet Casellas	Metge titular	10.08.1917
Avel·lina Carles Toya	Matrona	07.05.1920
Carme Quintana Ausell	Comadrona municipal	01.07.1926
Xavier Brunet Casellas	Metge titular i inspector de Sanitat interí	01.03.1927

Els darrers anys (1914-1918)

A principis de setembre de 1914 té lloc a la platja de Santa Cristina la benedicció d'un canot, batejat amb el nom de Quo Vadis, propietat del jove metge i *intel·ligent sportman* blanenc Francesc Albareda. Entre els convidats hi havia Mossèn Joan Batlle, que actuà com a capellà celebrant, i els senyors Amat Carreras, Nonell, Miralbell amb els seus fills Manel i Josep Maria, Vieta, constructor del canot, Boada i Valentí. L'embarcació té 10 metres de llarg i 20 cavalls i, disposada per a les regates, pot arribar a velocitats d'11 milles. La part de fusteria anà a càrrec del jove industrial Joaquim Rocafort Rocafort.

Quan falten pocs dies per donar inici a l'estiu de 1915 un nou metge s'estableix a Blanes per oferir els seus serveis. Just Espinosa de los Monteros arriba precedit d'una bona reputació. És germà del farmacèutic Andreu Espinosa de los Monteros, difunt, la farmàcia del qual la segueix regentant el seu fill Santiago. Des del periòdic *La Costa de Llevant desitgen al nouvingut com a professional de la medicina un bon acert en les seves curacions y que junt ab els antichs metges Srs. Francisco Brunet y Josep Brunet (pare y fill) y Srs. Joaquim Albareda y Francisco Albareda (també pare y fill) puga estar nostra*

població degudament servida en els desgraciats cassos de malaltia y de dolencies de tota mena. Malauradament, quan feia poc més de mig any que estava destinat a Blanes mor Just Espinosa de los Monteros. El supleix un nou metge, el doctor Lluís Carrasco Formiguera.

El diputat Joan Ventosa i Calvell gairebé sempre que visitava Blanes dinava a casa del metge Albareda, com passà el dia de Sant Jaume de 1915. Aquell dia el diputat a Corts pel districte es reuneix al local del Primer Casino amb un escollida representació de pescadors, que li agraeixen les gestions i el suport rebut en tot moment per fer possible les obres del port pesquer. L'americano blanenc Vicenç Coma Ferrer i amic del senyor diputat també ajudà a fer possible la trobada .

L'agost de 1915 deixa la seva residència a Blanes per fixar-la a Barcelona el fill del doctor Albareda, el jove metge Francesc Albareda. Poc després del seu trasllat de domicili a la capital, la premsa informà que es trobava malalt de força gravetat, fet que va coincidir amb el moment que va ser pare d'un fill per segona vegada amb la seva esposa, la blanenca Francesca Carreras. Francesca va morir molt jove, als 24 anys, i va deixar dues filles. Francesca era filla d'Amado Carreras Pou i Ramona Miquel Carreras i, per tant, germana d'Amado Carreras Miquel, que amb la seva esposa Francesca Nonell Clarà s'afillaren les dues nenes a la mort de la seva mare.

L'any 1917 es produeix la mort del Dr. Albareda pare. Feia molt de temps que estava delicat de salut. A les necrològiques que es publiquen se'l recordà per la seva intel·ligència i la bona feina que va fer com a metge, a vegades l'única esperança de molts malalts de la seva època, no només de Blanes. Com a blanenc es preocupava de millorar la situació de la vila i les condicions de vida dels seus habitants, i donava suport a les llistes electorals que creia millors per al poble, especialment la línia política i les accions que

desenvolupà el diputat Ventosa Calvell, la qual cosa el portà a prop dels ideals nacionalistes.

Joaquim Albareda Baylina va morir el 7 de maig de 1917 amb poc més de 65 anys. Era vidu de Dolors Miralbell Carreras i casat en segones núpcies amb Teresa Ferrer. Deixà un fill, en Francesc. Al dia següent les seves restes reberen sepultura al cementiri catòlic i es van fer 2 oficis funerals majors en sufragi de la seva ànima.

El jove doctor Francesc Albareda Miralbell feia una temporada que es trobava delicat de salut i havia deixat d'exercir. Va morir poc temps després que el seu pare, el 23 d'octubre de 1918. Era vidu en primeres núpcies amb Francesca Carreras Miquel i feia pocs mesos que s'havia tornat a casar amb Margarita Ferrer. Deixà dues filles: Francisca i Mercedes. Se celebraen misses en sufragi de la seva ànima el dia 9 de novembre, dissabte, a les esglésies parroquials de Blanes, Llorenç del Penedès i a la capella de Nostra Senyora dels Dolors (Bonsuccés) de Barcelona.

AGRAÏMENTS

Volem agrair l'ajuda facilitada pel senyor Amado Carreras i les senyores Magada Mitjans i Glòria Matas. L'àvia de la Glòria Matas, Antònia Alemany Barreras, va fer de dida d'en "Paco" Albareda, com es feia dir el fill del doctor Joaquim Albareda. En aquells anys la figura de la dida tenia molta importància. I tot i que l'àvia de la Glòria era de família humil, una senyora ja vídua i amb 4 fills, sempre fou considerada com una persona més de la família. Ella i en Paco es tractaven com si fossin germans i tenia adoració per ell.

Aitor Roger

05 Els oficis blanencs del segle XVIII

per Maria Àngela Sagrera

1. INTRODUCCIÓ

El treball que us presentem té al darrere una petita història que ens ve molt de gust d'explicar.

El seu inici ens trasllada a meitats dels anys 80 del segle passat, a l'aleshores Institut d'Ensenyament Secundari (IES) "Sa Palomera" quan, a una colla d'alumnes del segon curs de l'antic BUP (Batxillerat Unificat Polivalent) i dins la matèria de Geografia, se'ls proposava de portar a terme unes pràctiques sobre demografia a l'Arxiu de la Parròquia de Santa Maria per tal de treballar "in situ" dades dels llibres sacramentals, és a dir, llibres de registre de baptismes, desposoris (casaments) i òbits (defuncions) que allà es custodiaven.

De seguida vam constatar la riquesa de continguts que aquells documents oferien, sobretot els del segle XVIII. I això per què? Doncs, en primer lloc, perquè les sèries eren molt completes (com veurem més endavant) i, en segon lloc, perquè durant tota aquesta centúria (no és així en d'altres moments), els rectors encarregats de la Parròquia registraven, al costat dels noms d'aquells que eren batejats, es casaven o morien, moltes altres dades interessants com: edats, malalties, topònims, relacions o situacions

personals, accidents o desgràcies, referències bèl·liques i urbanístiques, poblacions d'origen, OFICIS ... tant propis, com de pares, avis i padrins.

El següent curs, el Departament de Ciències Socials del Centre (aleshores Seminari d'Història) creava una matèria optativa de dues hores setmanals; n'hi vam dir "Aula d'Història Local", amb un objectiu clar: que els nostres alumnes, transformats en petits investigadors, rastregessin aquests llibres però, ara sí, a la recerca, en concret, dels oficis blanencs al segle XVIII.

Va ser una feina llarga (una bona part recollint les dades a la mateixa Rectoria) que va durar deu cursos acadèmics i que va donar com a resultat la possibilitat d'inventariar-ne uns 264 i deduir, clarament, quins van ser els dominants en cada franja del segle. **No ens plantejàvem en cap cas que el resultat fos un cens d'oficis** sinó un estudi en profunditat del nombre de referències aparegudes així com la descripció de bona part d'aquestes referències.

El treball va ser reconegut, l'any 1996, amb un dels prestigiosos Premis CIRIT (Consell Interdepartamental de Recerca i Innovació Tec-

▲ Els alumnes recullen el Premi CIRIT de mans del President Pujol. Barcelona. 1996. Foto Miquel González de la Fuente. Col·lecció M. Àngela Sagrera.

nològica) amb els que la Generalitat d'aleshores volia fomentar l'esperit científic del jovent.

El que presentem aquí és una valoració d'aquelles dades recollides, sobretot:

- les que fan referència al gran ventall de professions
- les que permeten plantejar la hipòtesi segons la qual alguns dels oficis i activitats podrien estar directament relacionats amb alguns llocs de procedència (Blanes, com anirem destacant, va rebre molta població en determinats moments de la centúria.)

Tot plegat, enmig d'un context històric, el segle XVIII, del qual ens falta tanta i tanta informació en l'àmbit local.

2. EL SEGLE XVIII A CATALUNYA

El gran historiador francès Pierre Vilar (1906-2003) qualifica el segle XVIII de segle revolucionari per excel·lència, *una fase en la*

qual el ritme històric s'accelera.¹

En efecte, havia de ser una centúria de grans canvis a Europa. És per això que molts historiadors coincideixen a qualificar-lo de "gran moment de transició": en la vida econòmica (a Anglaterra s'havia d'iniciar, a meitat de segle, la Revolució Industrial i Agrícola), en la vida política (a França, que s'emmirallava en els principis de la Il·lustració i en la Revolució Americana de 1776-1783, s'hi gestava la Revolució que, entre el 1789 i el 1799, havia d'acabar amb l'Absolutisme i l'Antic Règim i havia de fer néixer l'Estat Liberal, model a seguir per molts altres països) i en les condicions de vida de l'home (el progrés tècnic aplicat a l'agricultura arran de la Revolució Industrial havia de fer possible la presència de suficients aliments, el desterrament de malalties, la disminució de la mortalitat especialment infantil i, finalment, el gran creixement de la població).

Aquest segle començava per als catalans amb el desastre de la Guerra de Successió a la

¹ Vilar, P., Catalunya dins l'Espanya Moderna, Vol 3, p.9

Corona Espanyola (1701-1714): el rei Carles II, havent mort sense descendència, fou succeït en el tron d'Espanya per Felip d'Anjou, net del rei de França, amb el nom de Felip V, l'any 1700. Aquest fet desvetllà a tot Europa un fort corrent d'oposició que desembocà en l'Aliança de la Haia (tractat entre el Regne d'Anglaterra, el Sacre Imperi Romanogermànic i els Països Baixos septentrionals, el setembre del 1701) per destronar-lo i entronitzar l'altre pretendent, l'arxiduc Carles d'Àustria. A Catalunya s'anà definint un moviment austròfil, i es va fer costat als integrants d'aquesta gran aliança contra França i Felip V.

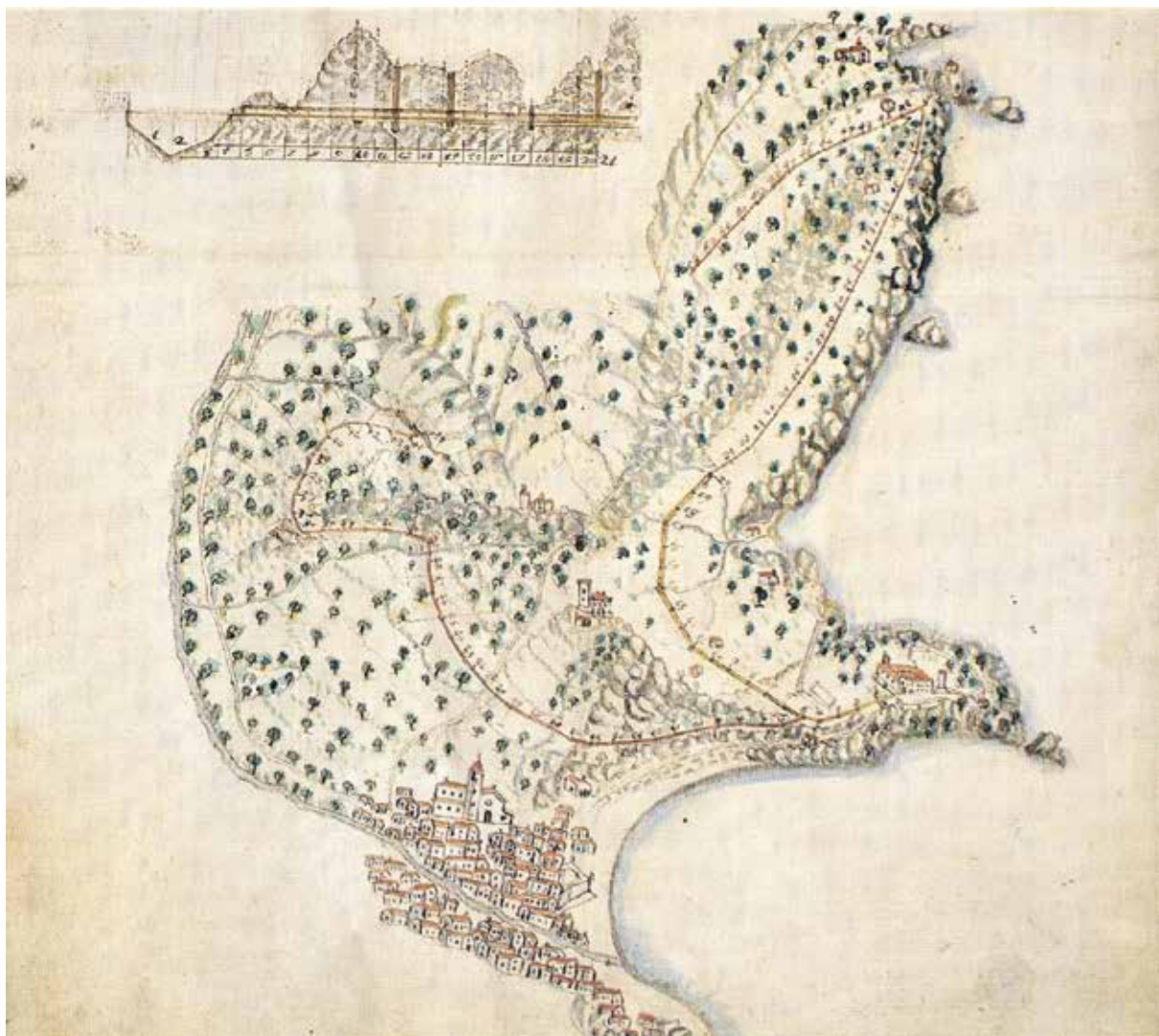
Nou anys de guerra fins arribar a l'11 de setembre de 1714 quan Barcelona, després de tretze mesos de resistència, va caure a mans de les tropes franceses comandades pel duc de Berwick, que dissolgué immediatament la Generalitat i el Consell de Cent, i va crear, en el seu lloc, una "Junta Superior de Justicia y Gobierno".

El 1716 era promulgat el Reial Decret de Nova Planta amb l'objectiu d'assegurar la submissió del Principat després de la seva rebel·lia. La repressió es va viure en molts àmbits: entronització de la llengua castellana, aplicació de nous tributs (que coexistien amb els antics) com el **cadastre** que venien a esclafar l'economia catalana desfeta per la guerra, la reforma de la divisió administrativa comarcal amb la transformació de les **vegueries** en 12 **corregiments** (i nomenament del corregidor des de Madrid), reforma dels consells municipals amb la substitució dels consellers, jurat, etc... per regidors adscrits a l'estament aristocràtic, desarmament de tota la població catalana, deportació dels principals dirigents, presència d'un exèrcit d'ocupació, etc ...

El reformisme borbònic es concretà, en el terreny econòmic, en una sèrie de mesures que van afectar els diferents sectors. En el sector agrícola podríem esmentar la romputa de noves terres, de boscam i garrigues en benefici de les plantacions de vinya, el notable increment del regatge o l'inici de l'especialització de les comarques en determinats conreus, com el blat o el vi. En el sector industrial cal fer referència a la implantació i creixença de les indústries de draps de llana i cotonera, especialment la de la fabricació d'indianes per a exportar a Amèrica. Pel que fa al comerç, els canvis van ser espectaculars des del primer terç de segle quan el 1717 Felip V decretà la supressió de duanes interiors i s'inicià l'exportació de manufactures catalanes per tot Espanya. Aquesta mesura es completà amb la fundació de la Junta de Comerç el 1758, que havia de vetllar pels interessos de la indústria catalana (recerca de nous mercats, orientació a comerciants ...) i, molt especialment, amb els successius decrets de lliure comerç amb Amèrica els anys 1756, 1776 i 1778.

Els símptomes d'apaivagament i bonança es van començar a notar cap als anys vint, en què s'encetà una llarga etapa, d'uns seixanta anys, de pau i tranquil·litat en el camp polític, en contrast amb la gran transformació demogràfica, econòmica i social que experimentà el poble català i que es concretà, segons l'historiador Miquel Borrell, amb el pas de 389.960 habitants l'any 1718 a 875.400 el 1787. La causa principal, ens diu, caldria buscar-la en la inexistència de guerres i pestes (entre els dos extrems del segle), amb la qual cosa es reduí la mortalitat general i augmentà la fertilitat.²

² Borrell, M., Història de la Selva, p.361

▲ *Mapa de Blanes. 1773. Arxiu Corona d'Aragó. Barcelona. M.P. 26 bis/1*

A BLANES

Blanes, que ja havia enderrocat part de les seves muralles en el segle XVII per respondre al progressiu augment de població, era, en els inicis del segle XVIII, una vila de 1.829³ habitants castigada pels estralls de la Guerra de Successió i pel seu posicionament en el conflicte a favor de Carles III, a qui havia atorgat obediència el setembre del 1705⁴. Continus pagaments: diners en efectiu, serveis en forma d'allotjaments i aliments, bagatges en forma de transport requisant tota mena de bestiar per transportar material bèl·lic i aportacions d'homes, en podrien ser alguns exemples. Blanes fou conquerida el 1713. I l'11 de setembre del 1714, després de la caiguda de

Barcelona, la nostra vila va ser també ocupada per les tropes franceses i espanyoles de Felip V, va patir els seus atropellaments i va ser obligada a contribuir a la construcció de la Ciutadella de la capital catalana, com a càstig al suport a l'arxiduc Carles.

D'aquesta situació se'n derivà una etapa de grans penúries i dificultats econòmiques (els blanencs s'arribaren a vendre les joies de la Mare de Déu del Vilar l'any 1717 per tal d'evitar l'ensorrament de l'ermita i el santuari)⁵ agreujada per les seqüeles encara duradores d'una fi de segle XVII farcida d'epidèmies. Tant és així que ... *fins a la dècada del 1760 no s'extingiren els deutes originats durant les guerres*

³ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.363-365

⁴ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.395

⁵ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.402

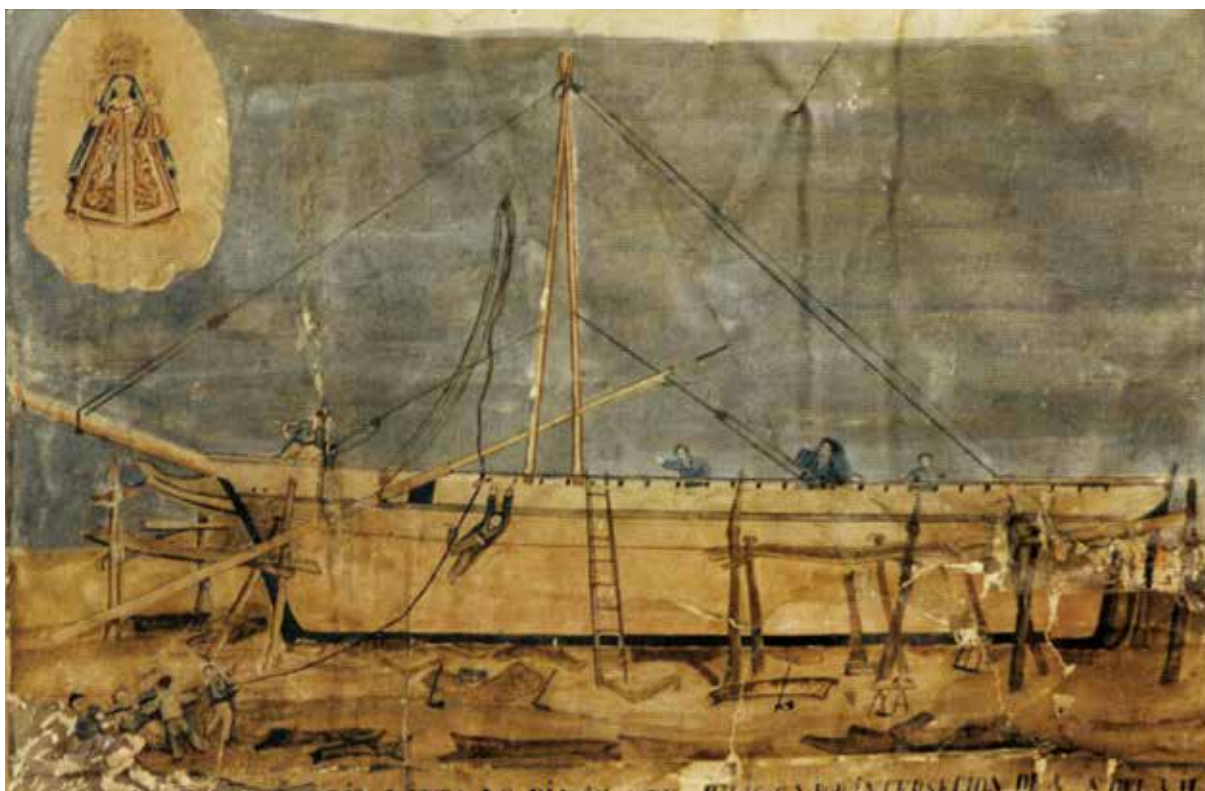
*als pobles selvatans (...) començant a poder invertir capitals i crear excedents ...*⁶

En aquest context, i sempre amb la por dels estralls de la pirateria (que va fer perdre vuit embarcacions entre els anys 1750-1765, els anys pitjors, la qual cosa va fer necessari aixecar quatre canons d'artilleria davant el carrer Ample)⁷, un petit grup de mestres d'aixa, la menestralia i els mercaders, que es movien pels mercats veïnals, juntament amb els que es dedicaven a l'agricultura, que van augmentar considerablement l'extensió de les terres conreades, iniciaren lentament el redreçament de la vila.

I, com que el mar era la principal via de comunicació, la marina blanenca va començar a créixer i Blanes, com els pobles veïns (Lloret,

Tossa ...), van anar esdevenint protagonistes d'una intensa activitat marítima de cabotatge que venia de temps passats⁸ (n'era un bon exemple el gran nombre de vaixells que, ja en el segle XVI, arribaven al Grau de València des de les costes selvatanes portant llenya, carbó, suro, avellanes, castanyes, carn de porc salada i altres productes en salaó com el peix i, a la tornada, carregant panses, figues, matafaluga, comí, cuirs, estores de jonc, esparteria, obra de palma, arròs, seda o llana)⁹.

En el segle XVII els patrons selvatans ja freqüentaven les costes de Marsella, Gènova i Nàpols exportant salaó, suro o corall i important llegum, formatges ... I van arribar també a destins com Lisboa, Vigo o Pontevedra.

▲ *Exvot mariner on s'hi representa un accident de treball a les drassanes Vieta de Blanes. 1856. Santuari del Vilar.*

⁶ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.401-405

⁷ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.377

⁸ Roura, J., *Blanes al segle XVII*, Revista Blanda, nº 14

⁹ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.425

▲ *Blanes, que havia inaugurat el 1692 el retaule barroc de l'altar major completà, al llarg del segle, la decoració dels retaules de totes les capelles. Fons Vicenç Coma Soley (AMBL).*

Entrat el segle XVIII la marineria blanenca i la dels esmentats pobles vorers incrementaren extraordinàriament la seva activitat, i les costes franceses (Marsella), italianes (Gènova, Liorna, Civitavecchia, Roma) i espanyoles (Cadis, Alacant, Màlaga) esdevingueren o es mantingueren com alguns dels principals destins d'uns productes com el vi i el peix blau salat (sardines i arengades) que generaven tot un procés previ de salaó i construcció de botes de fusta. Diu l'historiador Miquel Borrell que ... *els barrils de sardina i anxova que sortien dels ports selvatans es comptaven a milers (...) fent que, al llarg de la centúria, quasi la meitat de la població blanenca es dediqués a activitats marítimes*¹⁰. Amb l'obertura de les rutes americanes l'empenta encara va ser més gran. Només un exemple:

a la darrera dècada del segle, Blanes tenia nou embarcacions destinades al comerç americà, divuit al comerç amb Itàlia, dotze al cabotatge amb la costa espanyola, vint a la pesca de palangre i cent a la de peix blau¹¹. També l'historiador blanenc Jesús Crous fa referència a aquesta gran activitat afirmant que ... *pels volts de l'any 1787, el comerç era tan intens entre Cotlliure, Portvendres, Tossa, Blanes i altres pobles de la riba de mar (...) que (...) a mitjan segle, cada any més de quatre-cents vaixells italians, anglesos, bergantins canaris, pollacres i tartanes catalanes, xabecs mallorquins descarregaren a Blanes, Canet, Cotlliure, Portvendres, etc ... portant carbó d'Anglaterra, fustes de Suècia, bacallà d'Islàndia, sabó de Marsella, blat d'Àfrica del Nord, etc...*¹².

Paral·lelament i, en conseqüència, la indústria

¹⁰ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.428

¹¹ Borrell, M., *Història de la Selva*, p.429

¹² Crous, J., *Blanes, Cronologia històrica*, p.181

de les drassanes esdevingué una de les més importants de la vila, principalment a partir del decret de lliure comerç amb Amèrica del 1778. Aquests establiments arran de mar es van convertir en essencials perquè rebien tants encàrrecs de barques, sobretot de cabotatge (llaüts, pollacres, goletes ...), que proporcionaven molta feina a mestres d'aixa, calafats, fusters, ferrers, boters, barrilers, corders, traginers ... *Aquest fet canalitzava també petits estalvis, que s'invertien en "parts" de vaixells, car era molt difícil que una embarcació de cabotatge fos només d'un propietari*¹³... Eren els anomenats "parçoners", gent diversa, de marina però també de l'interior, que tenia part en algun negoci invertint en la construcció d'una nau o bé en el comerç de mercaderies.

Però si els vaixells escurçaven les distàncies, els camins eren escassos i dificultosos, la qual cosa feia necessària la figura dels traginers, que utilitzaven muls de bast per transportar mercaderies i passatgers. Segons Josep Mestres ... *el viatge a l'antiga Gerunda des de Blanes es feia, a la segona meitat del segle XVIII, en un dia i mig. D'aquí la creació d'hostals pels camins per utilitat dels traginers...*¹⁴

En acabar el segle Blanes tenia 3.783 habitants. Era, entre les de Catalunya, la primera població selvatana en ordre d'importància (lloc 17), seguida de Lloret de Mar (lloc 37) i Santa Coloma de Farners (lloc 49)¹⁵. Els oficis artesanals devien ocupar una part molt important de la població, com veurem més endavant, però l'equilibri entre aquests i les activitats agrícoles, comercials i marítimes sembla el signe més clar d'un progressiu desenvolupament.

Aquesta bonança econòmica i demogràfica la visqueren igualment els pobles i viles de l'actual comarca de la Selva, entre d'altres motius per la tranquil·litat bèl·lica que hi hagué fins als inicis de la Guerra Gran contra la França revolucionària (1793-1795) i la inexistència de pestes. La població selvatana va créixer un 112 %: va passar de 12.186 habitants el 1717 a 25.783 el 1787¹⁶.

3. ELS LLIBRES SAGRAMENTALS DE LA PARRÒQUIA SANTA MARIA

Els llibres sacramentals són una autèntica font d'informació. I no només per la confecció d'arbres genealògics que permeten estudiar la composició de les famílies (ascendència, descendència, aliances), sinó també pel coneixement de la demografia, creences, OFICIS, evolució urbanística, episodis bèl·lics i malalties de temps passats. Aquests llibres van ser, fins a la creació dels registres civils l'any 1871¹⁷, gairebé l'única font demogràfica de qualitat.

La informació que, sobre els oficis blanencs del segle XVIII presentem, es fonamentà, com hem explicat, en el buidatge de les dades que oferien els llibres sacramentals de la Parròquia de Santa Maria. Al despatx parroquial, molt ben custodiats, s'hi aplegaven llibres de registre de baptismes, desposoris, òbits de pàrvuls o albats (la mortalitat infantil era tan alta que les defuncions dels infants es recollien a part) i òbits d'adults.

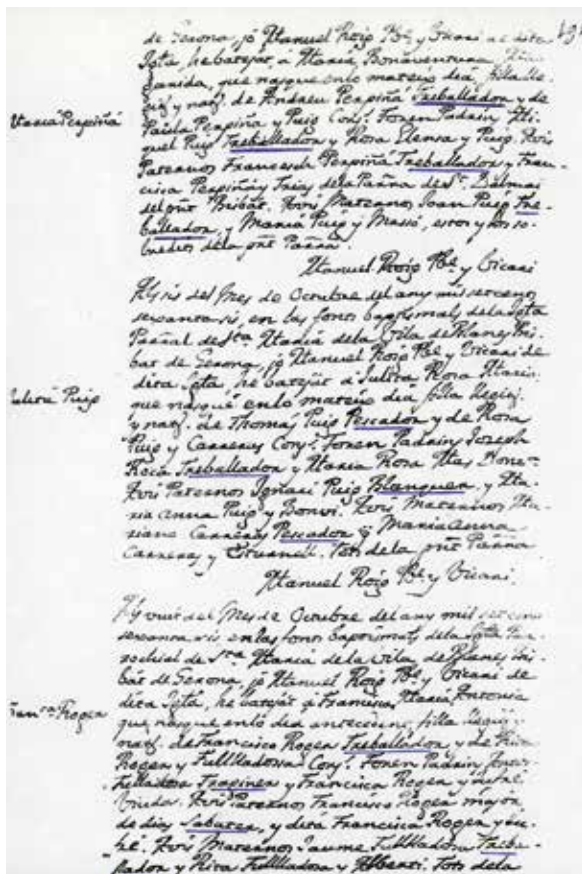
¹³ Borrell, M., Història de la Selva, p.428

¹⁴ Mestres, J., La vila de Blanes i el seu desenvolupament, p.75

¹⁵ Borrell, M., Història de la Selva, p.363-364

¹⁶ Borrell, M., Història de la Selva, p.363

¹⁷ <https://ca.wikipedia.org>, El Registre Civil a Espanya va començar l'1 de gener del 1871 i exigia a tots els municipis la creació d'un Registre en que s'havien d'inscriure les dades referents a l'estat civil de tots els espanyols (naixements, matrimonis i defuncions).

◀ Detall d'una pàgina d'un llibre sacramental de la parròquia Santa Maria de Blanes on apareixen, subratllats, els noms d'alguns oficis.

- Les sèries eren completes en els sis llibres de baptismes:
1669-1712/1713-1746/1747-1763/1763-1778/1778-1793/1793-1813.
- Ho eren també en els tres llibres de desposoris:
1697-1729/1730-1771/1771-1816.
- En els quatre llibres d'òbits d'adults:
1629-1723/1724-1752/1753-1784/1785-1825.
- En el cas dels llibres d'òbits de pàrvuls o albat, ho eren a partir de meitat de segle:
1758-1767/1736-1775/1776-1799

I quina informació, relacionada amb els oficis, ens oferien?:

- En els llibres de baptismes: l'ofici del pare del batejat i els dels padrins.
- En els llibres de desposoris: l'ofici del nuvi, del seu pare, del pare de la núvia i dels padrins.
- En els llibres d'òbits de pàrvuls: l'ofici del pare del nen difunt.

- En els llibres d'òbits (d'adults): si el difunt era home, el seu ofici i el del seu pare. Si era dona, l'ofici del seu pare i, sovint, també el del seu marit.

Actualment aquests llibres es troben, físicament, a l'Arxiu Diocesà del Bisbat de Girona i, des del 2020, se'n pot consultar el contingut, convenientment digitalitzat, des de la seva pàgina web¹⁸.

4. PARLEM DELS OFICIS

Aspectes generals

De les 264 referències que es van obtenir (recordem una vegada més que no es tracta d'un cens), la gran majoria pertanyen a feines i activitats, unes quantes a càrrecs ("jurat"...) o a un determinat tractament personal, sobretot honorífic ("gran", "prohom", "senyor" ...), i alguna a la condició de la persona ("pobre mendicant" ...). Cal remarcar especialment que estem parlant sempre d'oficis masculins i que, en cap cas, hi apareixen activitats femenines; així, les dones sempre s'esmenten en els llibres sacramentals com a .. "filla de .. **ofici del pare**", .. muller de .. **ofici del marit**" .., etc .

Començarem fent una relació de tots els oficis identificats, ordenats alfabèticament i respectant les grafies originals. A fi d'evitar l'excessiva dispersió de dades, hem dividit el segle XVIII en tres franges cronològiques. En el procés de recollida d'informació hem fet el recompte del nombre d'aparicions de cada ofici en cadascun dels períodes, de manera que disposarem de tres dades numèriques per estudiar la seva evolució al llarg del segle.

¹⁸ <https://www.arxiuadg.org>

Aquest serà el punt de partida de consideracions i valoracions posteriors:

OFICI	1700 1735	1736 1775	1776 1799	TOTAL	OFICI	1700 1735	1736 1775	1776 1799	TOTAL
A									
acòlit	0	0	1	1	calder	1	0	0	1
administrador	2	3	10	15	calderer	6	7	1	14
administr. de duanes	0	8	9	17	campaner	0	0	1	1
adm. de rendes	0	0	1	1	candeler de cera	5	0	0	5
adm. de la sal	0	11	11	22	canonge	3	0	0	3
adroguer	158	154	88	400	cantor	0	1	0	1
advocat	0	2	1	3	cap d'esquadra	1	0	0	1
aguller-agulleter	9	74	82	165	cap de guaita	1	0	1	2
ajudant de regiment	1	0	0	1	capellà	6	0	4	10
ajud. of. de rendes	0	0	1	1	capità de regiment	2	0	0	2
alamí	1	0	0	1	capità de quadres	1	0	0	1
albanill	0	0	1	1	c. de dragons imperials	1	0	0	1
alemany	1	0	0	1	cap principal de rendes	0	0	1	1
alferes de regiment	2	1	0	3	carboner	0	0	1	1
almendrista	1	0	0	1	carnisser	1	2	4	7
apotecari	100	93	64	257	caroler	0	0	1	1
arader	0	1	0	1	carreter	6	8	20	34
argenter	17	12	5	34	cavaller donzell	0	5	4	9
armer	0	6	7	13	cirurgia	110	203	168	481
arquebisbe	0	2	0	2	cisteller	0	4	5	9
arrier	0	0	4	4	ciutadà de duana de Bl.	0	1	0	1
assaonador	1	2	0	3	clavetaire	57	104	77	238
					clergue	4	11	12	27
B					col·legiat	2	1	0	3
banquer	1	1	28	30	comerciant	2	14	77	93
barber	0	0	2	2	comissari de mar.	0	0	1	1
baró	0	1	1	2	corder	129	351	429	909
barrender	0	0	1	1	cornador	0	0	2	2
barreter d'agulla	1	0	0	1	corredor	8	5	2	15
barriler	0	102	216	318	corredor de coll	1	0	0	1
baster	18	110	38	166	corretger	3	0	0	3
batlle	24	2	2	28	cristaller	0	0	1	1
batxiller en medicina	0	4	2	6					0
beneficiat	2	5	4	11	daguer	1	1	0	2
blanquer	129	156	115	400	dorador	0	4	1	5
boter	45	186	224	455	descarregador	2	0	0	2
botiguer	59	52	22	133	diaca	0	0	3	3
bracer	2.082	169	210	2.461	doctor	23	11	29	63
brigadier	1	0	0	1	doctor en drets	1	4	0	5
					doctor en medicina	43	46	26	115
C					doctor escrivà	0	1	0	1
caballer	3	0	1	4	domador	0	1	0	1
cabo de rendes reals	0	1	5	6	domer	1	0	0	1
cabo de resguard	0	3	1	4	donzell	3	0	0	3
cabo militar	0	0	1	1					0
cadirer	2	0	4	6	encepador	1	0	0	1
calafat	40	98	100	238	ermità	11	16	9	36
calceter	1	2	10	13	esclopeter	0	0	1	1
calciner	1	2	2	5					

OFICI	1700 1735	1736 1775	1776 1799	TOTAL	OFICI	1700 1735	1736 1775	1776 1799	TOTAL
escolà	0	3	41	44	L				
escrivà	0	1	6	7	lacter-lleter	0	1	0	1
escrivent	14	5	6	25	lassader	0	1	0	1
escultor	9	34	26	69	llibreter	0	11	23	34
espardenyer	2	3	6	11	lleyataire	0	0	3	3
esparter	0	9	7	16	llicenciat	80	69	41	190
estamper	0	3	3	6	llicenciat en medicina	5	13	0	18
estudiant	27	16	30	73	M				
estudiant de teologia	0	0	1	1	major	0	4	0	4
estudiant de gramàtica	1	2	0	3	manyà	49	28	72	149
F					mariner	2.098	3.757	4.222	10.077
fabricant de claus	0	0	1	1	marquès	8	2	0	10
fariner	0	0	1	1	marxant	5	0	4	9
feixer	0	1	0	1	marxant de robes	1	2	0	3
ferrer	169	326	231	726	masover	1	0	2	3
ferrer de tall	1	25	8	34	matalasser	1	0	0	1
fidel de sal	0	6	0	6	menescal	0	9	25	34
fideuer	0	6	17	23	mercader	2	0	1	3
flequer	15	7	8	30	mestre	6	9	4	19
flassader	0	7	0	7	mestra d'aixa	154	200	228	582
forner	23	13	27	63	m. de baptisme	1	0	0	1
franciscà	0	0	1	1	mestre de cases	175	275	311	761
frare	0	0	1	1	mestre de duana	0	0	1	1
fueter	0	1	0	1	mestre de gramàtica	2	7	5	14
fuseller de rendes reals	0	0	1	1	mestre de medicina	0	0	3	3
fuster	86	264	260	610	mestre de minyons	7	14	6	27
G					mestre de primeres lletres		0	1	0
garbellador	1	0	4	5	I				
gerrer	0	0	1	1	mestre de resines	0	2	0	2
gestor	1	0	0	1	metge	0	6	10	16
governador d'alba	1	0	0	1	militar	4	0	0	4
graner	0	1	0	1	miner	1	0	2	3
guarda de la real hisenda	1	0	0	1	ministre	0	2	7	9
guardià	0	12	2	14	ministre de rendes	0	20	22	42
H					ministre de rendes reials	0	18	14	32
hospitaler	1	0	0	1	ministre de ronda	0	2	0	2
hostaler	0	0	1	1	misser de medicina	0	0	4	4
I					mitger	0	1	0	1
infermer	1	0	0	1	moliner	103	118	114	335
interventor	0	0	1	1	monjo	1	0	0	1
interventor de duanes	0	0	1	1	mosso	0	0	1	1
interventor de la sal	0	2	1	3	músic	3	10	20	33
J					N				
jornaler	1	19	226	246	nanser	1	0	0	1
jurat	5	0	0	5	navegant	2	0	1	3
jutge	0	3	0	3	negociant	346	502	544	1.392
					notari	48	50	43	141
					nunci	1	6	1	8

OFICI	1700 1735	1736 1775	1776 1799	TOTAL	OFICI	1700 1735	1736 1775	1776 1799	TOTAL
O					sergent	2	0	3	5
oficial	0	0	2	2	sastre	266	222	347	835
oficial de milícies	0	1	1	2	segador	0	0	1	1
oller	62	65	52	179	semoler	1	0	2	3
oracioner	0	0	2	2	serrador	70	45	6	121
organista	1	1	1	3	serraller	19	12	28	59
P					soguer	2	0	2	4
pagès	1.123	1.494	1.455	4.072	soldat	20	0	9	29
pagès masover	0	6	0	6	sombretrer	3	0	0	3
pagès negociant	1	0	0	1	subdeleg. de				
paller	1	0	0	1	matrícula de marina	0	1	3	4
palliser	0	0	1	1	subdiaca	0	0	1	1
paraire	6	11	11	28	T				
parcer	3	2	0	5	tallador	0	0	6	6
passamaner	48	85	186	319	tallador de carn	0	1	0	1
pastisser	2	19	13	34	taper	1	52	91	144
pastor	1	4	5	10	tapiner	2	2	15	19
patró	40	34	49	123	tapisser	1	0	0	1
patró de barca	0	0	2	2	tauler	0	1	0	1
pescador	712	1.102	1.091	2.905	teixidor	135	203	117	455
pilot	0	3	2	5	teixidor de llana	0	0	2	2
pintor	0	0	1	1	teixidor de lli	68	30	3	101
pobre	0	0	2	2	teixidor d'escot	0	1	0	1
pobre mendicant	1	0	0	1	terrisaire	1	19	16	36
porter	0	8	4	12	timbaler	1	0	0	1
practicant de medicina	1	0	0	1	tinent	4	0	0	4
prevere	31	162	133	326	tinent de cavalleria	1	0	0	1
prevere llicenciat	1	0	0	1	tinent coronel	0	1	0	1
prior	2	2	2	6	tinent fuseller	0	0	1	1
procurador	0	0	1	1	tiner	1	0	0	1
professor de gramàtica	0	1	0	1	tonyiner	0	1	0	1
prohom	3	1	2	6	torner	1	3	5	9
psalmista	0	5	5	10	tractament de "gran"	1	0	0	1
politger	0	7	1	8	tractament de "senyor"	1	0		1
R					traginer	390	787	583	1.760
rajoler	28	84	60	172	treballador	537	6.180	5.991	12.708
rector	4	2	4	10	treballador de la terra	0	1	0	1
regidor	6	3	1	10	trompeta	1	0	0	1
religiós	1	0	0	1	V				
religiós caputxí	0	1	0	1	veler	12	10	1	23
religiós jesuïta	3	0	0	3	ventaller	0	1	0	1
remenador de seda	0	0	1	1	verdoler	1	0	0	1
retorçador de seda	0	0	1	1	vicari	1	4	3	8
reverend	13	24	10	47	vidrier	2	3	5	10
revocador de seda	0	2	0	2	visitador de rendes	0	9	6	15
S					volanter	0	1	0	1
sabater	269	428	554	1.251	X				
samaire	0	0	4	4	xocolater	0	2	2	4

Només analitzant superficialment aquesta relació ja s'evidencia una diversitat de feines molt gran. Així que s'ha cregut convenient, per a un millor coneixement global, d'estructurar-les en 20 blocs o apartats temàtics que ens confirmaran aquesta complexitat. Som conscients que molts d'aquests blocs podrien formar part d'un mateix sector, per exemple l'econòmic, però és que el nivell d'especialització que trobem és tan alt que ha estat necessari, en alguns casos, d'estructurar els oficis en grups dedicats a feines molt específiques, com per exemple el dels treballadors de la fusta o el metall. En el

cas de les menestralies, hi ha també una certa dificultat afegida a l'hora de classificar alguna tasca precisament per la seva singularitat (per exemple, *ventaller...*). I, finalment, cal dir també que algunes referències podrien formar part de més d'un bloc, per exemple *mitger* (persona que conrea terres d'altres repartint-ne els fruits o fabricant de mitges ...).

Aquest seria el resultat de la distribució dels oficis en blocs ordenats alfabèticament tot respectant les grafies originals (amb petites notes aclaridores al final del text, també ordenades alfabèticament, sobre el significat d'alguns d'aquests oficis):

1. ADMINISTRACIÓ. Feines lligades al control de béns (visitador de rendes), negocis sota control fiscal (administrador de la sal), així com càrrecs del govern municipal (jurat, batlle).

administrador, administrador de duanes, administrador de la sal, batlle, cabo de rendes reials, caporal principal de rendes, ciutadà de la duana, escriptur, gestor, governador d'alba, guarda de la reial hisenda, interventor, interventor de duana, interventor de la sal, jurat, mestre de duana, ministre, ministre de rendes, ministre de rendes reials, nunci, procurador, regidor, subdelegat de matrícula de marina, tauler, visitador de rendes.

2. AGRICULTURA – RAMADERIA. Activitats referides directament (pagès, jornal·ler) o indirectament (domador) al món de la pagesia.

bracer, carboner, domador, feixer, garbellador, graner, jornal·ler.

3. ALIMENTACIÓ I DERIVATS. Oficis dedicats a la venda d'aliments bàsics (forner, carnisser) o especials (xocolater).

carnisser, fideuer, flequer, forner, pastisser, semoler, tallador de carn, xocolater.

4. ARTS. Grup que inclou les professions considerades pròpiament artístiques (escultor, organista) o per les quals cal tenir determinats coneixements artístics (timbaler, psalmista).

escultor, cantor, músic, organista, pintor, psalmista, samaire (salmaire), timbaler, trompeta.

5. COMERÇ. Feines connectades amb la venda-intercanvi de productes, tant a l'engròs (comerciant, mercader) com a la menuda (adroguer). O relacionades amb el préstec de diners (banquer).

adroguer, banker, botiguer, comerciant corredor, corredor de coll, fariner, fidel de la sal, graner, llacter, llibreter, marxant, marxant de robes, mercader, negociant, peller.

6. CONSTRUCCIÓ. Activitats relacionades amb la construcció, principalment d'habitatges.

albanill, mestre de cases, rajoler.

7. CUIR. Oficis vinculats al treball de la pell i la llana, des de l'artesà que en fa la primera manipulació (assaonador...) fins al que està especialitzat en la confecció de determinats estris destinats, preferentment, als animals de tir (baster, corretger).

assaonador, baster, blanquer, corretger, fueter, paraire.

8. ENSENYAMENT. Inclou des del jove estudiant fins al mestre, generalment d'estudis primaris, tot i que aquesta feina apareix amb diferents matisos (mestre de minyons, de primeres lletres).

estudiant, estudiant de teologia, estudiant de gramàtica, llicenciat, mestre, mestre de gramàtica, mestre de minyons, mestre de primeres lletres, professor de gramàtica.

9. FUSTA. Feines lligades a la manipulació d'aquesta matèria per a la fabricació d'objectes molt diversos: uns destinats a les feines del camp (arader), d'altres a la contenció d'aliments (boter, barriler), també a la construcció de cases o vaixells (politger) o a objectes més quotidians (cadirer, escloper).

arader, barriler, boter, cadirer, carreter, escloper, fuster, politger, torner.

10. LLEIS. Activitats que tenen a veure amb la pràctica jurídica en els seus diversos aspectes.

advocat, doctor en drets, doctor escrivà, escrivà, jutge, notari.

11. MEDICINA I DERIVATS. Oficis associats al món dels malalts (infermer, hospitaler), dels metges, amb referències molt diverses segons el seu grau d'especialització (batxiller en medicina, llicenciat en medicina, cirurgia) i dels farmacèutics (apotecari).

apotecari, batxiller en medicina, cirurgia, doctor en medicina, hospitaler, infermer, llicenciat en medicina, mestre en medicina, metge, misser en medicina.

12. METALL. Oficis relacionats amb el tractament dels metalls amb finalitat utilitària (calderer, aguller) o més ornamental i sumptuària (argenter).

aguller, almendrista, argenter, armer, calder, calderer, clavetaire, daguer, daurador, fabricant de claus, ferrer, ferrer de tall, manyà, serraller.

13. MILITAR. Activitats que tenen a veure amb el món de les armes. L'ampli ventall de cossos i graduacions deu respondre a funcions (control, vigilància, ocupació) que probablement complien.

ajudant major de regiment, alferes de regiment, brigadier, cabo de resguard, cabo militar, cap d'esquadra, cap de guaita, capità de regiment, capità de quadres, capità dels dragons imperials, comissari de marina, encepador, fuseller, guardià, major, militar, ministre de ronda, oficial de milícies, sergent, soldat, tinent, tinent de cavalleria, tinent coronel, tinent fuseller.

▲ *Rajoles d'oficis.*

14. NOTABLES. S'han recollit en aquest grup una sèrie d'apreciacions que figuren completant alguns noms, fins i tot en mida i grafia destacada.

baró, cavaller, cavaller donzell, doctor, donzell, "gran", marquès, prohom, "senyor".

15. RELIGIÓ. Nombroses i repetides referències a alts càrrecs religiosos (arquebisbe) però, sobretot, a càrrecs relacionats amb les tasques més habituals i quotidianes de les parròquies (acòlit, campaner), a clergues regulars (frare, prior) i a d'altres més de vigilància i/o manteniment (ermità).

acòlit, arquebisbe, beneficiat, campaner, canonge, capellà, clergue, diaca, domer, ermità, escolà, franciscà, frare, mestre de baptisme, monjo, oracioner, prevere, prevere llicenciat, prior, rector, religiós, religiós caputxí, religiós jesuïta, reverend, subdiaca, vicari.

16. TÈXTIL-VESTIT-CALÇAT. Oficis artesanals relacionats amb la confecció de vestits i complements (sastre, barreter), calçats diversos (espadenyer, tapiner), roba de la llar (flassader) i a la manipulació de matèries primeres (teixidor de llana, remenador de seda...).

barreter, espadenyer, flassader, mitger, matalasser, passamaner, remenador de seda, retorcedor de seda, sabater, sastre, sombreroer, tapiner, tapisser, teixidor, teixidor de llana, teixidor de lli, teixidor d'escot.

17. TRANSPORT. Feines que tenen a veure amb la conducció de vehicles (volanter) i també amb el desplaçament per terra i per mar de mercaderies (descarregador, tragner).

arrier, descarregador, tragner, volanter.

18. VAIXELLS. Oficis relacionats amb l'activitat marítima, des dels relacionats amb la construcció d'embarcacions (mestre d'aixa, calafat) fins als que participen d'una manera o altra en l'activitat pesquera (pescador, tonyinaire) o en el transport de mercaderies (mariner, navegant).

calafat, caroler, mariner, mestre d'aixa, nanser, navegant, patró, patró de barca, pescador, pilot, tonyinaire, veler.

19. ARTESANS DIVERSOS. Apleguem aquí activitats molt diverses, difícils de classificar, que tenen en comú el fet de ser feines manuals i molt específiques (taper, ventaller).

candeler de cera, cisteller, corder, cristaller, esparter, estamper, gerrer, llassader, calceter, oller, soguer, tallador, taper, terrissaire, tiner, ventaller, vidrier.

20. ALTRES TREBALLS. S'han agrupat, finalment, les tasques no artesanals de difícil classificació.

alamí, alamany, barber, barrender, calciner, col·legiat, cornador, hostaler, mestre de les resines, miner, oficial, porter, treballador.

21. DIVERSOS. Algunes referències està clar que no són feines però han estat recollides per la seva singularitat, atès que apareixen citades sempre en el lloc de l'ofici.

pobre, pobre mendicant.

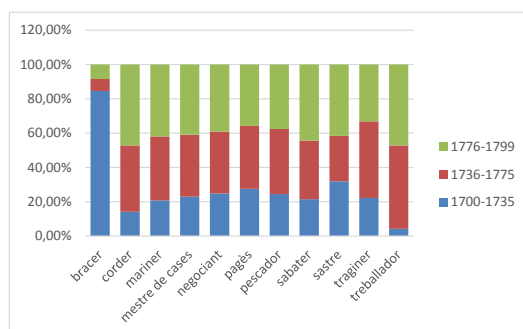
▲ Grup de treballadors d'una fàbrica d'espardenyes, al darrer quart del segle XIX. Foto Hermanos Bressanini. Fons Pasqual Boada (AMBL)

Algunes reflexions

Concloua aquesta primera reordenació i després d'observar els valors totals i parcials de les aparicions al llarg del segle, podem començar a fer les primeres consideracions:

a) constatarem que els 10 oficis (ordenats aquí alfabèticament) que més vegades han estat citats al llarg del segle són:

OFICI	1700-1735	1736-1775	1776-1799	TOTAL
bracer	84,60%	6,87%	8,53%	2.461
corder	14,19%	38,61%	47,19%	909
mariner	20,82%	37,28%	41,90%	10.077
mestre de cases	23,00%	36,14%	40,87%	761
negociant	24,86%	36,06%	39,08%	1.392
pagès	27,58%	36,69%	35,73%	4.072
pescador	24,51%	37,93%	37,56%	2.905
sabater	21,50%	34,21%	44,28%	1.251
sastre	31,86%	26,59%	41,56%	835
traginer	22,16%	44,72%	33,13%	1.760
treballador	4,23%	48,63%	47,14%	12.708

Si aquesta observació es porta a terme en cada franja cronològica segons la quantia de citacions, veurem que ni la llista d'oficis ni la importància d'aparicions varien excessivament al llarg dels anys:

1700-1735	1736-1775	1776-1799
mariner	treballador	treballador
bracer	mariner	mariner
pagès	pagès	pagès
pescador	pescador	pescador
treballador	traginer	traginer
traginer	negociant	sabater
negociant	sabater	negociant
sabater	corder	corder
sastre	ferrer	sastre
mestre de cases	mestre de cases	mestre de cases

Per tant, són dades bastant indicatives d'una estructura econòmica força equilibrada i sostinguda en:

- l'activitat marítima (mariner, pescador)
- l'activitat agrícola (pagès, bracer)
- determinades menestrals (corder, sabater)
- el transport de mercaderies a curta distància (traginer)
- un empresariat local, lligat probablement al món dels menestrals i els mariners (negociant, comerciant)
- un nombre considerable de jornalers (treballadors, bracers)

b) Una sèrie d'oficis experimenten al llarg del segle una evolució molt important. És el cas d'algunes activitats artesanals (aguller, barriler, boter, calafat, corder, fuster, sabater, taper ...) i d'altres molt més marcadament empresarials (mestres d'aixa, negociants, comerciants, banquers, mariners ...). Aquest progressiu creixement podria estar en consonància amb la cada vegada més clara estabilitat econòmica que viu el segle XVIII, sobretot a partir de la lliure circulació de mercaderies i també (és el cas del mestre de

cases, rajoler ...) de l'arribada de gent forana (no podem oblidar que Blanes duplica la seva població al llarg del segle gràcies, en part, a la gent nouvinguda).

- c) Segons les dades i per la raó ja esmentada, els oficis relacionats amb les drassanes així com, en general, els vinculats amb l'activitat marítima (mariner, mestre d'aixa, corder, ferrer, boter, fuster, calafat, barriler, negociant, comerciant...) comencen a despuntar extraordinàriament a la segona meitat de segle.
- d) Cal també referir-se a un grup d'activitats que, sense ser les clarament dominants, mantenen una presència constant al llarg de la centúria i experimenten, en determinats moments, moviments puntuals. És el cas, per exemple, del blanquer, l'adroguer, el clavetaire, el manyà, el moliner, el notari, l'oller, el patró, el passamaner, el prevere o el rajoler.
- e) Igualment és important destacar la importància de l'activitat tèxtil personificada en la feina de sastres, teixidors, treballadors de la seda, passamaners ...
- f) En canvi, al segle XVIII, tot just s'insinuen determinats oficis, com el d'espardenyer, que a Blanes havia de ser molt significatiu perquè va crear, al seu voltant, una autèntica activitat industrial.
- g) Molt diferent del cas del traginer, fonamental en tota la centúria, amb qui relacionem altres oficis com el fuster, el baster o el carreter.
- h) Creiem que determinades denominacions poden, en alguns moments, fer referència a l'antiga estructura gremial medieval que es manté encara en el segle XVIII. És el cas del "mestre", que vinculem al propietari d'un taller i no exclusivament a la tasca docent;

l'"oficial", no només lligat a la carrera militar sinó a aquella persona ja coneixedora d'un ofici, o el "fadrí" o "jove", que podríem associar a un aprenent.

- i) Una vegada més, destaquem el gran nivell d'especialització, tant en feines administratives (administrador de rendes, ciutadà de la duana, guarda de la reial hisenda ...) com en d'altres sectors (fideuer, semoler, xocolater, llassader, clavetaire ...).
- j) Tot i que ja s'ha esmentat, cal destacar novament l'absència de referències al treball femení, tot i que sabem que a Blanes, com en d'altres pobles, les puntaires, per exemple, eren un important col·lectiu, i que la comercialització de les puntes, la majoria per exportar a Amèrica, generava un importantíssim negoci.
- k) Si bé el text no ho reflecteix, en recollir les dades en els llibres sacramentals, es podia observar clarament la continuïtat en els oficis de pares a fills. Autèntiques nissagues de mariners, mestres d'aixa, calafats o barrilers se succeïen de generació en generació fins al punt d'arribar a associar alguns cognoms a determinades feines.

5. PARLEM ARA DE LA GENT FORANA

Pierre Vilar ens parla també, quan es refereix a la Catalunya de finals del segle XVIII, d'una Catalunya profundament transformada. Diu que ... *no solament la població ha més que doblat, sinó que el seu repartiment dins el territori ja no és el mateix. Hi ha hagut a l'oest repoblament, reconquesta dels vells instruments de regatge i especialitzacions, com a l'horta de Lleida, al Priorat vinícola, a les Garrigues oleícoles. Densitats modernes –de 70 a 100 habitants per quilòmetre quadrat– són aconseguides en gairebé tota la regió*

*costanera sotmesa a la influència de Barcelona o directament en contacte amb les grans vies de comerç. Els pobles del Maresme (Blanes sempre és citat per l'historiador francès a cavall entre el Maresme i la Selva) són alhora pobles agrícoles, tallers tèxtils o drassanes (...). És una nova lògica de repartiment dels homes "ja moderna", ja pròxima a la dels nostres temps*¹⁹.

Blanes, com tants altres pobles de Catalunya i com hem anat repetint, també va experimentar aquesta transformació demogràfica doblant la seva gent en cent anys.

En fer el buidatge dels llibres sacramentals i, davant la gran presència de gent forana, se'ns van plantejar alguns interrogants:

- Per què l'arribada de gent forana comença a augmentar a partir del primer terç de segle?

- Quins eren els llocs de procedència majoritaris dels nouvinguts?
- Quins eren els seus oficis?
- Es podria establir alguna relació entre determinats oficis i determinats llocs de procedència?
- Per quin o quins motius Blanes atreia aquests oficis?

Amb l'objectiu d'intentar desvetllar algunes d'aquestes incògnites, s'ha procedit, primerament, a relacionar els pobles o espais geogràfics de Catalunya apareguts en els llibres de registre per tal de comptabilitzar el nombre de referències en els mateixos tres períodes de segle citats anteriorment (1700-1735/1736-1775/1776-1779). Tot seguit s'ha fet una ordenació geogràfica que s'ha reproduït en el mapa de comarques adjunt.

¹⁹ Vilar, P., Catalunya dins l'Espanya Moderna, Vol 3, p.632

Hi ha vint pobles que destaquen amb un major nombre de citacions. Són aquests, ordenats quantitativament:

Tordera (312 vegades), Lloret (144), Santa Coloma de Farners (120), Palafròls (104), Barcelona (96), Vidreres (78), Sant Feliu de Guíxols (61), Malgrat (60), Maçanet (56), Mataró (47), Cassà de la Selva (46), Calella (39), Tossa (37), Llagostera (34), Vic (28), Caldes de Malavella (25), Sant Hilari Sacalm (25), Girona (22), Palafrugell (21), Hostalric-Massanes (20).

Com veiem, la majoria són poblacions veïnes. Així, si sumem les que pertanyen als quatre pobles que defineixen els límits de Blanes (Lloret, Tordera, Palafròls i Malgrat) ens trobem amb un total de 620 referències (45,1 %), mentre que les de les altres setze en sumen un total de 755 (54,9 %).

Si observem les referències majoritàries als oficis d'aquestes poblacions, veiem un clar predomini dels de treballador i pagès. D'altres com traginer, blanquer, taper, sastre, teixidor, mestre de cases, mariner, negociant o moliner tenen també una presència força constant.

Si fem aquest estudi en un àmbit ja més global, podrem deduir quins oficis tenien a Blanes millors expectatives laborals. En concret, són: treballador, traginer, pescador, pagès, sabater, sastre, mariner, serrador, taper, negociant i teixidor, relacionats, com podem observar, tant amb l'activitat marítima, agrícola, artesanal o empresarial.

Ens hem plantejat, finalment, la possibilitat d'establir algun tipus de relació entre un determinat ofici i un poble o zona geogràfica. Si bé la diversitat laboral és molt gran, no deixen de sorprendre determinades coincidències: bona part dels pagesos procedeixen de Tordera; dels porters, de Pineda; dels rajolers, de Malgrat; dels sabaters, d'Amer i Santa Coloma; dels serradors i traguers, de Sant

Hilari i Santa Coloma; dels fideuers, també de Santa Coloma; dels tapers, de poblacions del Baix Empordà (com Palafrugell o Sant Feliu de Guíxols ...); dels negociants, de Lloret i Tossa; dels llibreters, de Barcelona; dels escriptors, de Girona; dels carreters, de Vidreres i Caldes; dels boters, de pobles del Maresme; dels blanquers, de Sant Feliu de Guíxols i Cassà de la Selva; dels ferrers, de Sant Hilari i Tordera; dels ferrers de tall, de la Bisbal; dels mestres de cases, de Cassà de la Selva i Riudellots; dels moliners, de Santa Coloma; dels ollers, de Sant Salvador de Breda..., oficis probablement dominants en les viles esmentades.

Les referències a nouvinguts procedents de fora de Catalunya resulten, com a mínim, curioses. Excepte les procedents de l'Estat espanyol, que podrien obeir a la implantació del reformisme borbònic, la resta pensem que no són especialment significatives. Es tracta d'oficis ja consolidats a Blanes (ferrer, sastre, pagès o serrador ...) i, per tant, des del punt de vista laboral no aporten cap novetat.

La gran pregunta és el motiu de l'arribada de tanta gent forana.

Es podria pensar que la causa principal va ser l'estabilitat econòmica que es va anar consolidant al llarg dels segles XVIII. Així, Blanes, com tantes poblacions de la costa i com ja s'ha comentat, devia gaudir d'una economia relativament equilibrada.

Però no podem oblidar un fet històric fonamental: el segle XVIII va ser un segle d'emigració. D'emigració cap a Amèrica i també cap a d'altres terres de l'Estat espanyol com Galícia. Jesús Crous ens parla d'aquesta anada a Galícia d'una part molt important dels pescadors de les nostres costes²⁰ i Josep Alemany ho fa d'Amèrica. Segons aquest darrer, bona part dels immigrants que arribaven a Blanes

²⁰ Crous, J., Blanes, Cronologia històrica, p.180

▲ El blanenc Joan Ribas i Nogués (al centre amb bigoti) va fer fortuna a Cuba muntant “bodegas” o “cantinas” i invertint en el sector de la construcció. Va donar feina a molts joves de casa que van emigrar a L'Havana, com en Josep Gallart i Vieta, darrere seu a l'esquerra. Núm. Reg. 47.753. Fons Anita Ribas (AMBL)

ho feien per substituir els blanencs que havien marxat. Es tractaria doncs, en opinió d'aquests autors, de remarcar l'efecte de buit que es va crear, sobretot al litoral, com a conseqüència de l'emigració i explicaria, en part, la gran necessitat de treballadors, els oficis dels quals a Blanes s'havien anat consolidant: mariner, treballador, pagès, pescador, tragner, sabater, negociant, corder, sastre, mestre de cases

... L'anada de molts blanencs cap a les Amèriques durant tot lo segle XVIII ó sía després d'haver permès lo govern central de l'Estat Espanyol, que Catalunya, la nostra patria, pogués comerciar ab los habitants de aquell nou mon, degué contribuir en gran manera á despoblar la vila deixantla sense homes aptes pera'l treball, ja que durá una serie d'anys que tot lo jovent s'embarcava, casi criaturas encare, emprenent lo viatge a América.

Així, donchs, no te cap mica d'anormal lo fet de que molts dels obrers que s'ocupaven en los treballs de las mestransas i molts d'altras fossen fills de altres terras que venian a Blanes trets per la feyna que s'hi agombolava.

Forjadors y calafats, filadors y mestrans d'aixa, fusters y escultors, pintors y llauners venían de per tot arreu ...²¹

Alguns importants i ja imprescindibles estudis que s'han portat a terme en l'àmbit local²² han aportat dades interessantíssimes que constaten fins a quin punt el fenomen migratori va ser tan rellevant a mesura que avançava el segle. Però només la gran arribada de gent forastera explicaria que la població blanenca passés, malgrat aquest èxode sobretot americà, de 3.783 habitants el 1787 a 5.770 el 1860.

²¹ Alemany, Josep., Blanes ... p.15

²² Mercè Cabré, M. i Torras, J. *El Miratge de les Índies*

L'augment demogràfic es degué, doncs, i creiem que aquest estudi ho corrobora, a l'arribada de molts joves forasters que, atrets per la feina, vingueren a Blanes per substituir aquells que s'havien embarcat rumb a Amèrica, sobretot a Cuba i Puerto Rico.

I, aleshores, per què tants nois de casa, d'entre 11 i 25 anys: artesans (fusters, sabaters, ferrers...) o amb oficis relacionats amb el mar (mestres d'aixa, calafats, pescadors, patrons ...) emigraven si aquí hi havia feina? A les precàries economies domèstiques o la possibilitat d'esquivar el servei militar obligatori i haver de combatre a les guerres, hi hem de sumar, com a causa molt important, la crida de familiars o coneguts que els havien precedit que, a l'altra banda de l'oceà, els esperaven amb una feina assegurada. El poble els oferia treball però, mar enllà, veien més possibilitats de veure aconseguits els seus somnis. I el mateix devia passar amb els forasters: la nostra vila els brindava aquelles feines a les quals els blanencs renunciaven amb l'única esperança de progressar com ho havien fet alguns dels que els havien antecedit.

CONSIDERACIONS FINALS

Hem treballat els llibres sacramentals, però a qualsevol altre document del segle XVIII, per exemple els instruments notariais, sempre apareixen esmentades les professions. I això per què?. Creiem que era una forma de destacar-ne i fins i tot dignificar no només la feina sinó la condició social de la persona. Hem de tenir en compte que, sobretot en els oficis artesanals, es formava part d'una corporació gremial amb tot el que això comportava, no només de coneixement de l'ofici, sinó també

d'integració a una determinada col·lectivitat. Ser ferrer, blanquer, boter, oller o passamaner volia dir una cosa molt diferent de jornal·ler o treballador, persones, en aquest cas, sense ofici reconegut socialment.

L'exercici més lliure de les professions, així com determinades lleis²³, van fer trontollar fins a eliminar-la la vella estructura gremial a principis del segle XIX i, en conseqüència, l'esment dels oficis en els documents també desapareix de forma progressiva a partir de finals dels segle XVIII.

S'han inventariat uns 264 oficis. El ventall és immens i ric i ens mostra l'àmplia fesomia laboral del poble, en els seus diversos sectors, i amb un nivell d'especialització extraordinari. Molta gent d'ofici, d'oficis molts d'ells artesanals i, probablement, altament qualificats però també de caire empresarial i comercial, sense oblidar el volum igualment important d'individus sense professió que treballaven a jornal.

Els historiadors coincideixen a afirmar que Blanes va estar al capdavant del desenvolupament econòmic i urbà que van experimentar les viles marineres selvatanes al llarg del segle XVIII. Amb l'ajut de la seva privilegiada situació geogràfica ... *que va convertir la seva badia en un port d'aquella època*..²⁴, comerciants, patrons, mestrances, pagesos, artesans i pescadors ho van fer possible. Aquesta favorable onada va atraure, sobretot des de la segona meitat del segle, molta gent forana, principalment de pobles veïns i coneixedora de les feines que la vila necessitava i que havien d'omplir el buit de molts blanencs que s'havien embarcat mar enllà.

Però, curiosament, a més importància menor coneixement històric. El segle XVIII (i també

²³ Les Corts de Cadis, l'any 1812, establien la supressió dels gremis.

²⁴ Alemany, Josep., Blanes ... p. 13

el XIX) són molt desconeguts en el conjunt de la historiografia del nostre poble però, precisament per això, resulten un pou immens de possibilitats per als estudiosos. Aquest treball és només un granet de sorra que podria obrir portes a futures recerques, atès que s'hi plantegen molts interrogants: sobre alguns oficis, sobre determinats sectors, sobre les causes de la seva evolució... A tall d'exemple, podríem esmentar:

- Com s'explica la importància de tants treballs relacionats amb el tèxtil (sastre, passamaner, teixidor)? Quines necessitats cobrien en la vida quotidiana blanenca?
- Per quin motiu el nombre de "bracers", tan majoritàriament citats en el primer terç del segle, disminueix tant després? Devien quedar inclosos, en períodes posteriors, en altres referències com a "treballador" o "jornaler", oficis clarament a l'alça?
- A quins altres sectors devien estar vinculats comerciants, negociants i banquers, a banda del comerç marítim?
- Quines eren les funcions específiques de tants militars a la vila en el primer terç del segle?
- Es pot vincular el gran abast d'oficis relacionats amb la construcció (mestre de cases, rajoler) només amb l'arribada de gent forana, o també a una certa estabilitat econòmica de la població?
- El pes de la religió era tan important com s'intueix amb el nombre d'aparicions d'oficis vinculats a l'església (prevere, clergue, beneficiat)?
- Quin lligam tenien les confraries religioses amb les ordenances gremials? I els mateixos gremis, cobrien una funció merament corporativa o també assistencial, religiosa i festiva?
- A qui corresponia la categoria de llicenciat? I la del cirurgià?
- Hi havia un cert assentament d'alguns oficis en determinats carrers o barris del poble?
- I del món de la pagesia? No en sabem pràcticament res, malgrat haver pogut constatar que va ser un dels oficis més importants.

I tants d'altres...

No voldríem acabar sense fer una valoració enormement positiva de l'experiència pedagògica que va representar fer participar nois i noies de setze anys en una activitat d'aquestes característiques. En primer lloc perquè els obria les portes a un món totalment desconegut: la investigació històrica, l'arxiu (en aquest cas parroquial) convertit en aula, el contacte físic amb llibres antics i grafies dificultoses o sovint impossibles, la possibilitat de retrobar-se amb algun possible avantpassat ... I, en segon lloc, perquè la dinàmica de la pròpia recerca feia necessària la discussió, les contínues posades en comú i, sobretot, el rigor i la revisió constant. Vist amb la perspectiva del temps, ara ens sembla una feina preciosa, difícilment assumible en l'actualitat.

Maria Àngela Sagrera Perpiñà

GLOSSARI

- ALAMANY, per extensió partidaris de l'Arxiduc Carles III a la Guerra de Successió, en oposició als dits "botiflers", partidaris de Felip de Borbó.
- ALAMÍ, inspector i regulador de l'aigua de les sèquies.
- ALMENDRISTA, manyà que treballa l'"ametlleta", llima acabada en forma d'ametlla.
- ASSAONADOR, qui té per ofici donar sèu o assaonar pell, és a dir, recollir les pells en crosta del blanquer i fer-hi les operacions d'engreixar, tenyir, treure arrugues, assecar, llustrar...deixant el producte enllestit per a l'ús que n'havien de fer basters, sabaters ...
- BARRETER D'AGULLA, qui fa i/o ven barretines i productes semblants.
- BASTER, qui adoba albardes, selles, basts (guarniments) i tota mena d'arreu per als animals de càrrega.
- BRACER, persona que treballa al camp per cavar i altres feines de "braços" per compte d'altre a canvi d'un jornal. Normalment no disposa de terres pròpies i, si en disposa, són insuficients, i viu dels jornals que fa a casa d'altres pagesos.
- CALCINER, qui fa anar un forn de calç.
- CALDER = CALDERER
- CAROLER, de "caro", embarcació emprada en la pesca de l'art, llarga i estreta, sense arbre, amb dos braços, l'un a cada banda de popa, que serveixen per a portar l'art.
- CORNADOR, sonador de corn (banya foradada per la punta que es fa servir per a fer senyals).
- CORREDOR DE COLL, participava en les vendes a l'encant de béns mobles i immobles. També eren responsables de la difusió d'avisos i disposicions oficials anunciant-los cridant (per això es deien "de coll" o a so de trompeta).
- DOCTOR ESCRIVÀ, qui té per ofici fer escriptures.
- DOMADOR, el qui doma o prepara animals preferentment de tir.
- DOMER, rector d'una parròquia. En algunes catedrals, beneficiat que té al seu càrrec administrar els sagraments.
- DONZELL, jove noble encara no armat cavaller.
- FUETER, menestral que fabrica fuets, corretges i cordes que serveixen per fer caminar cavalls, muls i altres bèsties.
- LLACTER, LLATER, venedor de llet.
- LLASSADER, qui fabrica "llasses": rotllanes fetes de trena d'alls i modernament de corda, fusta o metall, que serveixen per posar-hi la cassola al damunt evitant embrutir les tovalles.
- MITGER, qui conrea una propietat rústica amb el contracte de repartir-se'n els fruits meitat per meitat amb el propietari. Fabricant o venedor de mitges de seda, fil o cotó.
- ORACIONER, qui cura malalties amb oracions.
- PARAIRE, qui es dedica a preparar la llana per a ser teixida rentant-la, filant-la, pentinant-la i cardant-la.
- SAMAIRE ò PSALMAIRE, recitador de salms; captaire que recita salms (càntics de lloança a Déu).
- PSALMISTA ò SALMISTA, qui compon salms o té per ofici cantar-los en el cor de catedrals i col·legiates.
- TAPINER, menestral que fabrica o ven tapins, sandàlies que duïen principalment les dones.
- TAULER, Administrador d'una taula de canvis i dipòsits, de cobrances i pagaments.
- TEIXIDOR D'ESCOT, teixidor que teixeix i fabrica, amb cotó fi, cotilles, gripsons, sabates i vestits de dol.
- TINER, menestral que fabrica "tines": recipient amb finalitats diverses (de fusta serveix per a tenir vi, de terrissa per a guardar l'oli, etc...).
- VOLANTER, conductor de "volants": carruatges molt lleugers de dues rodes tirats per un sol cavall.

(principal font utilitzada: **Costumari Català** de Joan Amades)

Alumnes de l'Institut Sa Palomera que van participar en aquest projecte:

Tere Adell, Maria Adell, Carina Alba, Carme Alsina, Eva Alsina, Joan Alum, Marc Amat, Elena Baena, Marta Baena, Yanick Barbero, Noemí Bartolomé, Joan Belenguer, Elena Bernatallada, Cristina Blázquez, Míriam Brunet, Núria Brunet, Laia Buixeda, Anna Càbia, Marina Cáliz, Ivan Callejón, David Camps, Marta Casals, Anna Cañas, Jordi Casas, Pau Castañé, Tomàs Castellón, Yolanda Contreras, Josep Cornellà, Ramon Corrales, Anna Crous, Marta Crous, Sílvia Delgado, Francesc Domínguez, Jordi Egea, Laia Escarrà, Guadalupe Escudero, Sergi Esgleas, Clara Espinosa, Rosa Maria Felip, Sara Fernández, Jaume Font, Francesc Framis, Miquel Gallardo, Daniel Gallostra, Javier García, Emma García, Marc Geronès, Francesc Xavier Gibert, Enric Ginestà, Ferran Gómez, Montse Granados, Raquel Guerrero, Sandra Gutiérrez, Roser Hernández, Elisabeth Hostench, Alba Isern, Lluís Jiménez, Muntsa Juan, Isabel Maria Lamela, Anna Lucas, Beatriz Manzano, Marga Martín, Enrique Martín, Lourdes Martín, Joan Martínez, David Martínez, Jordi Martínez, Jordi Molina, Jaume Moyes, Rosa Maria Mora, , Rosario Moreno, Eva Naranjo, Andrea Nubiola, Ramon Núñez, Narcís Pou, Mercè Pozo, Miquel Puigdomènech, Anna Pujol, David Quesada, Raquel Rius, Jordi Robert, Angelino Rodríguez, Jonathan Rodríguez, Joan Rota, Maria del Mar Romero, Jordi Ros, Albert Rosselló, Oriol Salamó, Jordi Sans, , Anna Sola, Oriol Talón, Jaume Torroella, Joaquim Turon, Lúdia Valiente, Susanna Valiente, Cristina Valls, Miquel Vargas, Sandra Velasco, Natàlia Vieta, Jordi Vilanó, Rosa Maria Zapatero.

Agraïments: Anton Aubanell, Miquel Buixeda, Jordi Caseny, Núria Sala, Arxiu Municipal de Blanes.

▲ L'autora de l'article i els alumnes que van recollir el Premi CIRIT a la Generalitat. 1996.
Foto Miquel González de la Fuente. Col·lecció M. Àngela Sagrera.

Fonts consultades

1. Fonts arxivístiques

- Llibres Sagramentals de la Parròquia Santa Maria de Blanes:
 - llibres de Baptismes: anys 1669-1712/ 1713-1746/ 1747-1763/ 1763-1778/ 1778-1793/ 1793-1813.
 - llibres de Desposoris: 1697-1729/ 1730-1771/ 1771-1816.
 - llibres d'Òbits d'adults: 1629-1723/ 1724-1752/ 1753-1784/ 1785-1825.
 - Llibres d'Òbits de Pàrvuls o Albats: 1758-1767/ 1736-1775/ 1776-1799

2. Fonts bibliogràfiques

- Alberch, R. i altres: *Gremis i oficis a Girona*. Girona, Ajuntament de Girona, 1984.
- Alcover Moll: *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Palma de Mallorca, 1980. 10 vols.
- Alemany, J.: Blanes. *Ensaig d'estudi antich*. Mataró, Impremts Horta, 1904.
- Amades, J.: *Costumari Català*. Barcelona, Ed. Salvat, 1989. 5 vols.
- Borrell, M. i altres.: *Història de la Selva*, Vol. VI. Girona, Diputació de Girona, 2011.
- Cabré i Escrig, M i Torres Lobato, J: *El miratge de les Índies. L'emigració blanenca a Amèrica al segle XIX*. Ajuntament de Blanes, Col·lecció Cortils i Vieta, 2006.
- Castells, N.: *Canvistes i banquers*. Quaderns de la Revista de Girona. Diputació de Girona. Caixa de Girona, 1988.
- Crous, J.: Blanes, *Cronologia històrica*. Ajuntament de Blanes, 1994.
- Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, Palma de Mallorca i València. Ed. 62, Ed. Moll, Enciclopèdia catalana, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.
- Fabra, P.: *Diccionari General de la Llengua Catalana*. Editora i Distribuidora Hispano-Americana S.A. (Edhasa), 1997.
- Ferret, A.: *Compendi d'Història de Catalunya*. Barcelona, Ed. Claret, 1976.
- Gil, R.: *Els Indians*. 23 Quaderns de la Revista de Girona, Diputació de Girona, Caixa de Girona, 1993.
- *Gran Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, 1973.
- Mascarella, J.: *La Farga*. Quaderns de la Revista de Girona, Diputació de Girona, Caixa de Girona, 1993.
- Mestre, J. i altres.: *Diccionari d'Història de Catalunya*. Barcelona, Ed.62, 1993.
- Mestres, J.: *La Vila de Blanes i el seu desenvolupament socio-econòmic els segles XVIII, XIX i XX*. Girona, Exma. Diputació de Girona, 1981.
- Molas, P.: *Los gremios barceloneses del siglo XVIII*. Madrid, Confederación Española de Cajas de Ahorros, 1970.
- Roig, E.: *Blanes Marítim. Notes històriques*. Blanes, Llibreria Blandònia, 1924.
- Roura, J.: *Els primers marquesos d'Aitona i el mercader Esteve Alemany i Florit*. Ajuntament de Blanes, revista Blanda n° 14.
- Tintó, M.: *Els Gremis a la Barcelona Medieval*. Col·lecció "A. Duran i Sanpere" 6, Ajuntament de Barcelona., Delegació de Cultura, 1978.
- Sala, J.: *La Pesca*. Quaderns de la Revista de Girona, Diputació de Girona, Caixa de Girona, 1994.
- Sales, N.: *Història de Catalunya*. Barcelona, Ed.62, 1989. (vol.4).
- Vilar, P.: *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. Barcelona, Ed.62. Col·lecció Estudis i Documents, 3. 1975. (vol.3)
- Vinyoles, C.: *Màgies, Pors i Supersticions*. Quaderns de la Revista de Girona, Diputació de Girona, Caixa de Girona, 1988.
- MAPA INSTITUT CARTOGRAFIC

3. Fotografies

- Fons d'imatges de l'Arxiu Municipal de Blanes (AMBL).

4. Pàgines web

- <https://cawikipedia.org>
- <https://arxiuadg.org>
- <https://miquelpuig.cat/2013/06/aprendre-un-ofici-al-segle-XVIII>
- <https://editorialmemoria.wordpress.com/acerca-de/segle-XVIII/>
- <https://www.icgc.cat> (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

06

Un episodi de sequera a Blanes.

La intercessió de la Mare de Déu del Vilar contra un episodi d'eixut (1752)

per Pep Vila

Tots sabem que, per diverses i poderoses raons, associades al canvi climàtic, vivim un període de sequera que no és ni el primer ni tampoc serà l'últim, encara que les circumstàncies, a cada període històric, siguin canviants. L'actual tot just acaba de començar. A Catalunya n'hi va haver un d'intens que va durar de 1760 a 1800, quaranta anys, que aviat és dit. A l'Antic Règim quan hi havia causes poderoses que afectaven un bé comú, sobretot sequeres, gelades, inundacions, nevades, pedregades, tramuntanades i altres malures, no tenien altre remei que invocar l'Altíssim, una verge, un sant o una santa, la patrona del lloc o fiar-se del valor miraculós d'una relíquia. Molts textos de goigs, d'oracions, de consuetes, manaments episcopals, recullen aquestes invocacions i els precis fervorosos.

La ciència i les prediccions meteorològiques estaven a les beceroles. No hi havia embassaments tal com els coneixem ara, més enllà de basses naturals, petites rescloses, estanyols, etc. Els molins hidràulics per fer draps o moldre cereals, al costat de les fargues ripolleses també deixaven de funcionar per manca d'aigua. També s'eixugaven lentament els pous familiars i les fonts de poble. En societats eminentment agràries on el blat i altres cereals eren importantíssims, una mala collita

significava la ruïna segura per a tota aquella col·lectivitat. Sense poder sembrar no hi havia recol·lecció. El bestiar de tota mena també es moria per manca de pastures. En no haver-hi clavegueres, per manca d'aigua corrent, arribava un moment que l'aigua de boca es barrejava amb el suc de les comunes. El tifus, les febres i altres infeccions senyorejaven en pobles i masos.

Hom organitzava pregàries públiques, exposicions d'imatges, de relíquies, trasllats de verges, sants i santes. Quan el tema es desbordava no hi havia més remei que organitzar processons o peregrinacions, si calia. A Girona, més d'una vegada, les autoritats i alguns fidels van anar a peu fins a Montserrat. En una altra ocasió van portar la relíquia de sant Feliu, dit l'Africà, fins a la platja de sant Feliu de Guíxols, lloc on la llegenda recull que el màrtir fou llançat al mar amb una pedra de molí penjada al coll. *El Llibre Vermell* de l'Ajuntament de Girona (11 de setembre 1507) transcriu la relació de la processó convocada pels jurats de Girona i els capítols de la Seu i de Sant Feliu, que van anar a Sant Feliu de Guíxols amb motiu de la sequera existent: «Professó qui anà a Sant Feliu ab lo cap de Sant Feliu» [...] El miracle s'acomplí: «El dia XIII del dit mes, que ere dimars, ploqué de matí cerca de dues hores

◀ Detall d'una fotografia de la celebració dels 900 anys de la troballa de la imatge de la Mare de Déu del Vilar. Any 1912. Foto Ballell (?). Núm. Reg. 63.490. Fons Bitlloch Carbó (AMBL).

de continuu, e lo dimecres en la mateixa hora ploqué molt bé, lo que fou de gran meravella e tots los pobles ne faeren gràcies a Déu e en restaren molt aconsolats. Deo gràcies. E après ploqué molt e fou bell sementer e bon tempir [assaonat per la pluja]... Mullaren dins l'aygua de la mar la Sancta Creu e lo dit cap de mossèn Sanct Feliu».

Al Rosselló, més d'una vegada, les autoritats religioses i civils anaven, a peu, des de l'Abadia de Sant Miquel de Cuixà fins al mar tot portant el pes d'una imatge. Els exemples es podrien multiplicar. Els pitjors registres pluviomètrics registrats a Catalunya van tenir lloc entre 1812 i 1818. A inicis del segle XX també hi va haver una gran sequera al Pirineu gironí. Al Ripollès anaven, sovint, en processó fins al Santuari de Núria. Aquest costum d'embarcar les imatges i de submergir-les a l'aigua l'hagueren de suspendre. A voltes s'adonaven que en mullar-les es feien malbé. Aquests tipus de manifestacions eren comuns arreu d'Europa, Amèrica Central i del Sud, també a les Filipines. Sobre aquest tema vegeu, per exemple, l'article de Miquel Borrell Sabater, *Les solucions a la pobresa el segle XVIII. La xarxa assistencial selvatana*, (Quaderns de la Selva, 13, 2001, pàg. 175-194). També aquest altre més recent de Josep M. Bunyol, *Volem que ploqui! Rogatives contra la sequera*, ("Sàpiens", 245, agost, 2022, pàg. 60-63) ; de Mario Barrientos l'estudi: *El clima histórico de Catalunya. Aproximación a sus características generales (s. XIV-XIX)*, (UdB, 1994), etc.

El cas de Blanes. Una imatge prodigiosa

Valgui aquesta breu introducció per documentar un episodi puntual de sequera a Blanes, que no fou el primer. L'octubre i el novembre de 1752

es va anar a buscar la Mare de Déu del Vilar per un terrible eixut que ni els més vells del poble recordaven. L'any 1788 per la pluja i el 1798 per un terratrèmol, que va durar mig minut, també s'anà a buscar aquesta imatge salvadora. Ho explicava Josep Maurí i Serra (la Garriga, 1912- 1967), notari i historiador local, a un dels capítols de la seva *Història del santuari de la Mare de Déu del Vilar de Blanes* (1974), una obra ben treballada, rica en notícies, en informacions d'arxiu, avui ignorada o poc llegida perquè no es troba disponible. Maurí va consultar la documentació que figura copiada a la consuetada parroquial de la rectoria de Blanes, cosa que també hem fet nosaltres. Actualment aquesta acurada font d'informació es troba dipositada a l'Arxiu Diocesà de Girona. Maurí va retocar un xic el text en català, però nosaltres el donem tal com figura redactat a la consuetada ajustant majúscules, minúscules, puntuació, etc.

Aquests tipus de textos, apuntats a les consuetes, tenen sempre un valor justificatiu, apologetic. Una consuetada és un llibre on consten les cerimònies i consuetuds litúrgiques d'una església o monestir, però, a vegades, com en aquest cas, també s'hi apuntaven successos extraordinaris i altres apuntaments de caire local que afectaven el funcionament de la parròquia. No cal recordar el poder de la religió en les societats de llavors, símbols de civilització i d'humanitat. Les esglésies, els santuaris i les ermites eren lloc d'encontre i de reunió. Les processons i altres actes litúrgics es convertien en espais de participació, de trobada comunitària.

El trasllat de la santa imatge a la vila es va fer els anys 1734, 1739, 1752, 1788 i 1798, també anteriorment. L'any 1762 i 1763, tot al contrari, els caputxins van haver de fer rogatives perquè cessessin les pluges, que podrien camps i sembrats. Assenyalen l'actuació puntual de

▲ Portada de coberta del pergamí de la Consueta de la rectoria de Blanes. Arxiu Diocesà de Girona (fons de la parròquia de Blanes).

les autoritats religioses locals davant d'un fet extraordinari. Calia commoure els fidels, però també preparar els rectors que vinguessin perquè tinguessin en compte aquest possible model d'actuació. El rector Fèlix Boter, amb la complicitat de la comunitat caputxina de Blanes, de les confraries del lloc i dels obrers del Vilar organitzen una lluita processó que presideix la Mare de Déu del Vilar. Primer van a buscar la imatge al Vilar, després la col·loquen uns dies a l'Església i més endavant la tornen al seu santuari. Sovint portaven la imatge fins a un lloc convingut a l'entrada del poble i després l'anaven a rebre en processó lluita.

Hom cremava ciris, sovintejaven els sermons, es demanava el concurs del poble per reforçar la idea de comunitat. Entrava en escena un predicador, sovint caputxí, que amb èmfasi i en

una retòrica florida exhortava el poble. Gairebé sempre aquells sermons eren de vanitat i no pas evangèlics. Hom cantava les lletanies a la Verge del Vilar, es resava el rosari. Tenir fe religiosa, creure en la intercessió divina, era gairebé l'única solució possible, si és que ho podem expressar així. Gràcies a aquests precis «el gener de est corrent any 1753, fonch tanta la abundància que meresqueren que ploqué quatre hores de continuo». Abans deien: «Aigua de gener, omple bótes i graner». És a dir que la fe va fer moure muntanyes. L'any 1734 i 1739 hi hagueren també al poble de Blanes greus episodis de sequera. Tots aquests pronòstics, eren per als vilatants, senyals de mala anyada que el cel els enviava. Quins pecats havien comès per merèixer aquests càstigs?

Resum

Una gran sequedat esdevinguda durant els mesos d'octubre i novembre de 1752 va obligar els blanencs a demanar l'auxili de la seva eterna protectora, la Mare de Déu del Vilar. El 8 de desembre, diada de la Puríssima Concepció, sacerdots, regidors i gent del poble van anar a buscar la imatge al seu santuari. La van dur en processó fins a l'església parroquial. Durant els dies que allí fou hostatjada es feren diversos actes religiosos en el seu honor. El 3 de gener de 1753 va començar a ploure. El 12 de gener de 1753, en senyal d'agraïment, la imatge fou retornada, en solemne processó, al seu santuari.

Text

«Noto que, havent estada tanta la sequedat en los mesos de octubre y novembre de l' año 1752, de manera que, no podent preparar ja la terra per a sembrar cosa, que jamai, dihuen los més vells de est poble, haver reparat, se comensaren a fer grans rogativas per l'aygua, y vehent que ab estas Déu Nostre Señor no donaren oýdos a nostras suplicas, ab aclamació de tot lo poble y clero se resolgué acudir a l'emparo, y patrocini de nostre senyora del Vilar, per a què, // com a tant propícia, nos miràs ab ulls de compació i que, ab son poderós medi, alcançàs de son Fill el que fossen remediadas las necessitats que nos amenaçava la tal sequedat.

◀ *Trasllat de la imatge després de la cerimònia de la coronació canònica de la Mare de Déu del Vilar. Blanes. 1955. Núm. Reg. 60.461. Fons Puig Vieta (AMBL).*

Per axò, se prengué resolució anar-la a buscar, que fonc lo dia 8 de desembre, die de la Puríssima Concepció. Assò fonch passant en sa capella dos sacerdots residents d'esta Iglesia, acompanyats de alguns regidors, part del mateix poble. Apenas fonch a l'entrar en la vila se rebé ab solemna professó, assistint a ella tota la reverent comunitat de pares caputxins. Posada y col·locada que fonch en la Iglésia parroquial, seguidament se predicà de rogativas, havent estat tant lo concurs del poble, com se deixà considerar de la gran devoció que sempre ha tingut, y té a tant prodigiosa imatge.

Igualment se resolgué que, tants quant dies estaria dita santa imatge en dita dita iglésia,

que contínuament, des de punta de die fins a la nit, estassen devant de ella dos ciris encesos, concorrent a est obsequi primerament la Obra, confrarias y seguidament de estas, per son torn, las casas particulars mateix poble; concorrent la reverent comunitat de preberes no menos obsequiant-la, cantant tots los dies a posta de sol solemnes completas. Ab esta conformitat se anà continuant, y si bé, per nostras pecats, no fonch prompte en remediare nostras necessitats, però pogueren tant la continuació de nostras deprecacions que, a la nit del die tres de janer de est corrent any 1753, die de la octava de sant Joan Apòstol, fonch tanta la abundància que meresquérem, que plogué quatra horas de continuo.

La alegria tant singular que causà la deixo a la pia consideració del lector, pues que ab ella quedà la terra ab bastanta humitat per a poder-la cultivar per a sembrar. En acció de gràcias a la tarda del dia de Reys, y després de vespres se cantà un solemne Tedeum, y vuy, die 12, dia del Santíssim nom de Jesús, ab igual solemnitat, un ofici y seguidament ab professó acompanyada fins fora la vila, y des de allí aportada per sacerdots a sa pròpia capella de son sant desert. [Llavors el santuari del Vilar era allunyat de qualsevol paratge habitat, d'aquí que es parlés de desert].

Tot lo que me ha aparegut notar, per a que així en semblants necessitats sàpian mos successors rectors ab què modo nos havem aportat, e igualment púgan ells per remey y bé de tot lo poble y, en benefici dels termes vehins. Vuy die 12 de janer de dit añ 1753». Fèlix Boter, prevere y rector».

Pep Vila

NOTÍCIES DE L'ARXIU

Donacions

Notícies de l'Arxiu

Exposició fotogràfica: "Blanes vist per un estiuejant"

Publicació del llibre *Blanes Desaparegut*

Publicació del llibre *Un safari per Catalunya*

Dia Mundial dels Arxius

La cuina del peix de les llars blanenques

Gestió del jaciment romà de la Penya de Padrets

Tastet indià

Breus

Donacions 2022

Caixa Bank S.A.

- Grup d'escultures de l'artista blanenc Jaume Coll que havien estat instal·lades a l'oficina de la Caixa de Pensions de plaça Espanya.

Maria Engràcia Mas Navarro

- 1 Fotografia del pescador Ventura Torrent.

Argemir González i Carme Amat

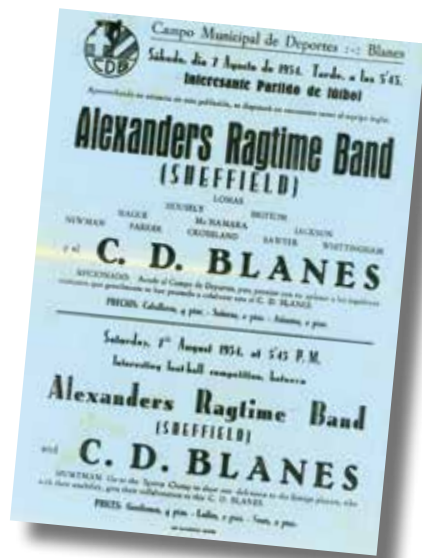
- Revista Els Piteus 41 (digitalitzada).

Fèlix Bota Rodríguez

- 67 imatges del fotògraf Arseni. Positius 9x6 de Barcelona i Blanes.
- 2 imatges de Blanes dels anys 60. Autor desconegut.

Josep Maria Portas Perpiñà

- 1 cartell d'un partit de futbol entre el CD Blanes i l'Alexanders Ragtime Band de Sheffield (1954).

Mercè Cullell Catarineu

- 1 Auca d'en Ruyra (2003)
- 2 cintes VHS de la festa del trasllat del Rem de trenta-quatre (2003).

- 1 DVD Costa Brava La mirada del viatger (2008).
- VHS del programa de televisió Thalassa: *La Costa catalana (1930-1950)*
- 1 plànol antic de la badia de Blanes.

Pep Vila Medinyà

- 1 postal de Sa Palomera (1954)

Joana Rubi Corti

- 1 fotografia emmarcada de Blanes de gran format. Autoria Foto Ros.

Esteve Burcet Moran

- 1 exemplar del diari La Vanguardia de 1936, amb la foto de Blanes a la portada.
- El llibre *Primer Dall*, amb les poesies de Pere Puig i Llena.

Josep Soley Coll

- 14 fotografies de l'equip de futbol del CD Blanes i d'escacs (algunes digitalitzades).

Wilfried Moers

- 8 postals del Blanes dels anys 60.

Núria Pla Albertí

Documentació de l'Estanc Pla del passeig de Dintre: Llibre de comptabilitat, factures i llibreta de la barberia de Joan Albertí, que inclou receptes per fer colònies.

Rafel Bagot Montells

- Fotografies per digitalitzar del fons Jaume Micàs

Marc Rius Reverter

- Fons personal format per 4.477 fotografies, en format digital, fetes pel donant i realitzades durant els estius a Blanes els anys 2004 a 2019.

Francesc Saura Tordera

- Reglament de la *Sociedad de Aguas de la Mina Primitiva* (1905).

Glòria Alemany Valls

- Vestits d'època s. XIX i primera meitat del s. XX, com un vestit de bateig regal de la senyora Teresita de Llinàs, esposa de l'escriptor Joaquim Ruyra.
- Àlbum familiar per digitalitzar.

Miquel Domènech Matas

- Fotografia digitalitzada. Corpus. Any 1956 c.

Tomàs Romero Sánchez

Documentació personal.

- Viatge solidari al Senegal: 29 fotografies sobre foam.
- Fotos familiars.
- Fotografies: 38 positius i 122 positius sobre cartolina.

Fons AFIC:

- Documentació AFIC.
- Vídeos VHS.
- Revistes Trofeu Quillat 2007.
- Logo AFIC original d'Anton Calderó.

Anselm Ramos Fernández

- Placa dels 90 anys del CD Blanes a L'Ajuntament (2003).

- Revista *Gol*: 3ª temporada (1999-2000) i 4ª temporada (2001).
- Fotocòpies de les col·laboracions com articulista a la *Gol*. Anys 60.
- 70 positius fotogràfics.
- Programes d'actes diversos i d'entitats esportives.

Mercè Cabré Escrig

- Diplomes escolars i llibres escolars i acadèmics de Josep Cabré.
- Làmines recordatoris familiars.
- Carnets, llibretes d'estalvis i rebuts diversos.
- 272 positius fotogràfics.
- Passaports.
- Memòries del viatge a Egipte i a Sud-Amèrica. J. Cabré
- Correspondència. J. Cabré.

Mn. Enric Roura

- Document, escrit a màquina, *Un exemple a imitar*, sobre el partit Acció Catalanista de Blanes. Sense data.
- Convocatòria dirigida al capellà per part de l'alcalde Joan Carbó Xifra per assistir a la reunió de "reclutamiento de los mozos para el reemplazo de este año (1911).
- *Sobre declaració de rentes de fincas rusticas* del ministre Jaume Carner, en temps de la Segona República. Escrit a màquina.
- *Tributació de les fincas rusticas*. Escrit a mà. Sense data.
- *Secció Femenina de la Lliga Catalana*. Incomplet. Sense data.

Josefina Canaleta Solanells

Diccionario Latino-Español (1853).

Juli Valdunciel Coll

- El seu llibre *Nova York, San Francisco, Los Angeles. A la recerca de l'última experiència urbana* (2022).

Francesc Illas Sala

- Programes de cinema de diferents localitats.
- Propaganda de pel·lícules.
- Programes Cine Lauren Blanes (2000-2013).
- Programes Cine Victoria i Maryan. Blanes (1988-2000).

Mia Ametller Salvador

- 5 fotografies digitalitzades i documentació referida al seu avi sereno, Francisco Salvador.

Família Belenguer Saura

- Antics ormeigs de pesca (sauperes, remes i cordes).

Xavier Portas Perpiñà

- 260 fotografies familiars digitalitzades.

Roger Solé

- 7 imatges digitalitzades de l'enderroc de l'antic mas de Ca la Mitjaire, al carrer Gironès cantonada amb St. Pere Màrtir (antic Camí Fondo).

Júlia Saura Tordera

- Material d'estudi. *Prácticas de teneduría.*

Juan Francisco Castro Chica

- Exemplar del seu llibre *Mi Poesía* (3a. edició) amb dedicatòria per l'Arxiu.

Bibiana Isern Busquets

- Programa de Festa Major i d'El Cortijo,

exemplars de premsa i una carta d'un subscriptor de *Recvll* (1965).

Carme Amat Collado

- 6 fotografies familiars digitalitzades.

Pere Puig Alenyà

- Fons Manel Rubió i Lois: negatius fotogràfics i programes de l'Aquari de Blanes.

Adela Granados Cano

- 13 Fotografies digitalitzades.

M. Teresa Castells Mas

- Documentació diversa, programes d'actes i retalls de premsa.

Eduard Escarpenter Pons

- Catàleg de les exposicions de l'escultora Lola Pons de 1985 i 1996.

Glòria Matas Robert

- Còpia digitalitzada de la revista *Vida Nova* (1917).
- Esquela de Francesc Albareda Mirabell (1917).
- Esquela de Josep Elias de Molins (1928).
- Llistat caps de família de Blanes per carrers.
- 2 targetes de visita.

Fernando Martí Terrades

- Maqueta de la Font de la Creu, la Font de l'Esperança, l'ermita de Sant Francesc i la font de la Placeta.

Associació Estimem les Ermites de Blanes

- Cessió en dipòsit de la documentació de l'Associació:
- Llibre d'altres Associació Estimem Ermites de Blanes.
- Documentació econòmica. Exercicis 2011-2015 i 2018-2019.
- Correspondència.
- Projectes.

Maria Engràcia Mas Navarro

- 8 fotografies familiars digitalitzades.

Mercè López Giralt

Fons Brunet:

- Exemplar del *Recvll* núm. 686 (1950) amb l'esquela de Josep Brunet.
- Carnet sindical (1939).
- Quilomètric per viatjar en tren (1918).
- Llibret de la missa de difunts de Josep Brunet (1950).
- Esqueles del Josep Brunet Casellas (1950), Maria Vilà Vidal (1967) i Xavier Brunet Casellas (1977).
- Fotografies.
- Publicacions del Bàsquet Lloret i del Blanes.
- 22 fotografies. Positius.
- 1 targeta postal de Blanes.

Joan Ferrer Bernat

- Fons personal amb documentació textual i fotogràfica sobre la seva estada com a locutor a Ràdio Marina durant 35 anys.

Associació Recvll

- Llibre *El Cavaller Floïd* de Genís Sinca .
- Placa "Guardons Republicans Bru Centrich a Recvll"
- Darrers llibres editats dels Premis Recvll.
- Panoràmica de la 58a edició dels Premis Recvll signada per Francesc Orench Bernat, l'autor de la pintura de la portada.

Agrupament Escolta Pinya de Rosa

- Fons Maria del Vilar Puig Llorens relatiu a l'Agrupament Escolta:
- Dossier de premsa, fotografies i impresos (1965-2015).
- Cartells de Sant Jordi.

Anna Albertí Joan

- Diversos recordatoris de Primera Comunió s. XIX-XX.

Ignasi Torra Roca

- 5 Fotografies dels anys trenta.
- Fotografia gran format (donat per la Sra. Maria Ferrer Montserrat).

Jaume Micàs Vidal

- Fons Vidal Reynaldos: Rebutis contribució domèstica 1950-75.

Juli Barber Andreu

- 10 fotografies de la fàbrica S.A.F.A fetes per Francesc Mas de Lloret. Positius i negatius.
- Llibre de 1934 amb 66 fotografies de les instal·lacions de S.A.F.A i l'estació del tren.

Mn. Enric Roura

- Dibuix de Sa Palomera d'Àngel Planells (1978).

Ràdio Marina

- 489 mini discs amb els enregistraments dels noticiaris (1996-2008).
- 1 aparell reproductor.
- Material divers (concursos, calendari, enganxines...).
- 85.000 talls digitalitzats dels servidors (anuncis, si tonies, cançons, informatius...).

Fons TV Mar:

- 20 cintes VHS (febrer-agost 1989).

Fons Canal 28

- 84 cintes VHS (1989-1993).

Nuria Bahí Sastre

- Vídeos amb dues entrevistes a ex treballadors de S.A.F.A.: Quimet Ponsdomènech i Joan Roger. Vídeo de les instal·lacions de la fàbrica S.A.F.A

Neus Vallory Catà

Fons Josep Vallory March:

- Cartells diversos (exposicions filatèliques, Fira del Segell, Patronat de Turisme, Els Quatre Corders de Blanes, Mercat del Vaixell Usat...).

Fons Societat Filatèlica i Numismàtica de Blanes:

- Dossier de premsa i fotografies de les activitats.
- Medalles de les exposicions filatèliques celebrades a Blanes.
- Sobres i targetes de les exposicions filatèliques.
- Medalles del 25è aniversari de la Societat.

Miquel Mompart Clemente

Fons Miquel Mompart Membrado (Barcelona, 1909 – Berna, Suïssa 1979):

- 1 placa de vidre. Anys vint.
- 4 fotografies. Positius. Anys vint.
- Programa de l'entitat Amics del sol. *Excursió a la Costa Brava* (1928).
- Bitllets. Paper de 25, 50 i 100 pessetes. Anys vint.

Joan Burcet Pagès

- Projector de pel·lícules de cinema Super 8 i una pantalla.

Cesc Casals

- 27.874 imatges fetes a Blanes pel donant el període 2012-2022. Fotografia digital.

Jordi Gelabert Billoch

- Còpia digitalitzada d'un Quadern de Bitàcola en coberta de cartró i 272 pàgines de paper manuscrites, del seguiment de dos viatges realitzats l'un a Irlanda i l'altre a l'Havana. Pailebot *No fue vencido*. Capità: Joan Urgell Burcet. Dates: del 20/03/1847 al 16/02/1850.

Pau Esquirol Domènech

- 2 singles de la Tuna i Banda del Col·legi Santa Maria de Blanes (1966).
- 1 exemplar *Escrit a(mb) classe*. Institut Serra-llarga (2022).
- 23 imatges del port de Blanes. Positiu (2012).
- Signatures recollides en suport de la Plataforma Salvem Pinya de Rosa.

Txasu Gironès

- Enregistraments familiars en cintes Super 8 i altres formats.

Josep Roig Collado

- Llibre *Viatges d'Alí Bey el Abbassi* amb una dedicatòria a la primera pàgina del blanenc Josep M. Roig Burcet de 1928.

Anna Tutzó Puig

- Fons Puig Vieta (*americanos* establerts a Cuba):
- Gestió econòmica.
- Personal.
- Correspondència.
- Mina Primitiva i Cristal·lina.

- Col·leccions.
- Fotografies. Positiu, negatiu plàstic i plaques de vidre. Ja hi ha 3.076 fotografies digitalitzades.

Salvador Reynaldos Roca

- 705 fotografies familiars digitalitzades.

Joan Salvador Gelabert Rigau

- Llibreta de cançons. *Estudiant en Gerona* (1806). Digitalització.
- Llibreta de operacions farmacèutics de Josep Llena. Blanes. Primera meitat del s.XIX. Digitalització.
- Caixa de fusta de l'empresa de begudes Rigau de Blanes.
- Documentació protocolitzada referent a la finca del passeig de la Mestrança, 36 Digitalització.

- Apunts biogràfics de la família Rigau, escrits el 1921 i 1930.

Sinophos Group

Volem fer un agraïment especial a l'empresa Sinophos pel bon criteri alhora de voler conservar la documentació i les facilitats donades en tot moment a l'Arxiu, per poder fer les tasques necessàries de salvaguarda i trasllat als dipòsits del servei.

Fons Ramon Doll (empresari i investigador del patrimoni marítim):

- Escrits sobre el món de la pesca i vocabulari marítim.
- Fotografies.
- Gestió econòmica.
- Biblioteca.
- ADO. Empresa tèxtil familiar.
- Documentació familiar.

Fons Can Gallet:

- Fons Rogeli Puig Sala (metge i fotògraf)
- Diapositives.
- Fotografies. Positius i negatius.

- Correspondència.
- Medicina.

Fons Puig Costas.

- Recordatoris.
- Fotografies.
- Gestió econòmica.
- Biblioteca.
- Correspondència.

Fons família Costas

- 25 positius de retrats familiars, la majoria fets per Josep Pons Girbau.
- 5 reproduccions fotogràfiques emmarcades d'Esperança Ros-Anna Maria Barnés.

Notícies

Exposició fotogràfica: "Blanes vist per un estiuejant".

Durant els darrers anys l'Arxiu Municipal de Blanes ha anat rebent diversos fons fotogràfics en format digital que, encara que sigui d'una manera parcial, permeten tenir una visió de l'evolució recent de la ciutat.

A partir d'esta premissa es va decidir organitzar la mostra fotogràfica titulada "*Blanes vist per un estiuejant. Les fotografies de Marc Rius*". Una passejada per la ciutat des de l'òptica d'un estiuejant que ha dedicat part de les seves vacances a retratar el que s'esdevenia al seu voltant. Les imatges s'esdevenien pinzellades de la vida quotidiana de la ciutat durant els mesos d'agost entre els anys 2004 i 2019. La mostra es va allotjar durant tot el mes de juliol a la Sala Maria Luisa García-Tornel, al carrer Ample, amb un èxit considerable de públic.

Aquesta mostra fotogràfica donava a conèixer una petita part de les prop de 45.000 fotografies realitzades pel fotògraf Marc Rius Reverter (Sant Feliu de Llobregat, 1947) és el segon fill d'una extensa família de set germans amb fortes inquietuds culturals. Va fer els estudis elementals a Sant Feliu i després va cursar 5 anys a la Universitat Laboral de Tarragona. En la seva vida professional, primer va treballar com electricista de motors i maquinàries, i posteriorment com a electro-mecànic. Paral·lelament, va continuar conreant la seva afició per la fotografia, que ja havia començat a gaudir als 13 anys, quan un professor va demanar un voluntari per fer unes diapositives i ell s'hi va oferir. Des de llavors, mai no ha deixat la fotografia. Una afició que, segons pròpies paraules de l'artista, considera additiva.

A l'exposició hi havia un centenar de fotografies on majoritàriament s'hi recullen moltes instantànies de festes i celebracions, sobretot

relacionades amb la Festa Major de Santa Anna i la Festa Major Petita dels Copatrons. També hi havia altres imatges de la vida quotidiana, com ara de l'arribada a port dels quillats i altres embarcacions amb la pesca del dia, de la plaça de fruites i verdures, de jugadors d'escacs al tauler que del passeig de Mar, de jugadors de petanca, de racons del Jardí Botànic Marimurtra, de Cala Bona o dels seus familiars.

Publicació del llibre *Blanes Desaparegut*

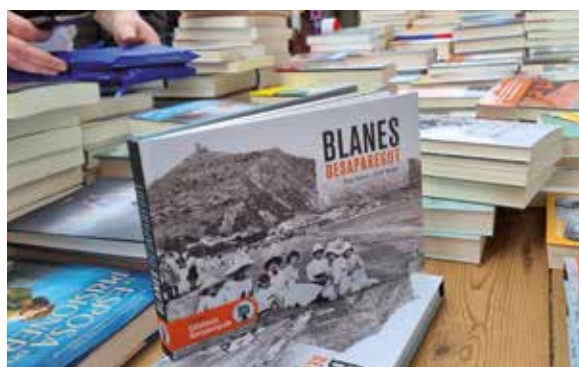
El dia 6 d'abril a la sala de Plens de l'Ajuntament va tenir lloc l'acte de presentació del llibre *Blanes Desaparegut*. Es tracta d'un llibre de 185 pàgines amb prop de 200 fotografies, moltes d'inèdites, de finals del segle XIX i fins als

anys seixanta, que forma part de la col·lecció 'Catalunya Desapareguda' de l'Editorial Efadós. Els seus autors són Toni Reyes i Aitor Roger, director i tècnic de difusió cultural de l'Arxiu Municipal. La presentació de l'acte la va encapçalar la primera tinent d'alcalde i regidora d'Arxiu i Patrimoni, Olga López Colomer. A continuació els dos autors de la publicació varen comentar les característiques del volum i en nom de l'editorial Efadós va intervenir la Sra. Roser Arís. El pròleg del llibre és obra de l'escriptora blanenca Maria Aladern, que també va assistir a l'acte de presentació.

La distribució dels capítols del llibre s'ha fet de mar cap a terra. En el primer capítol "Al voltant de març" es relaten alguns dels elements clàssics marítims com ara la relació amb les drassanes i l'activitat al voltant del port (Moll). El segon apartat és el dels "Carrers i Paisatges" on s'hi recull la vida quotidiana en totes les seves manifestacions. Per últim, el darrer capítol es refereix a "El món dels terrassans", on els protagonistes són els plans de la Tordera, on els terrassans varen anar abandonant el cereal per l'horta.

Les imatges del volum són el testimoni d'un període en què Blanes encara era una vila. La retrospectiva visual que proposa la publicació, al marge d'activar la memòria, despertar els sentiments i parlar d'atractius, també vol fer pensar sobre els grans canvis que la nostra societat ha viscut els darrers 100 anys. Entre els testimonis gràfics que s'hi inclouen s'hi pot observar per una banda hi ha una retrospectiva del Blanes més tradicional, una vila poblada per pescadors, terrassans i menestrals. La terra i el mar, tot i que a partir dels anys 50 ja no fossin activitats econòmiques principals al municipi, encara afectaven gran part de la població a través del seu treball, com un complement o per lligams familiars. Però per altra banda també hi són presents moltes altres activitats: el passat industrial, l'activitat comercial, la

venda a Plaça i al Portal, les comunicacions, l'activitat política, el calendari festiu religiós, la indumentària de les classes populars i la de les benestants, el lleure o els elements del paisatge avui dia transformats d'una manera evident o, senzillament, eliminats. Enmig de tot, la societat blanenca és l'absoluta protagonista del volum amb els seus encerts, errors, llums i ombres.

Publicació del llibre ***Un safari per Catalunya***

L'Editorial Efadós amb la col·laboració de l'Arxiu Municipal va publicar el llibre *Un safari per Catalunya. 1940-1956*. Una mirada urbana de la Catalunya rural. A diferència de l'altre llibre elaborat des de l'Arxiu, el Blanes desaparegut, a *Un safari per Catalunya* el periple històric és curt, però més intens: la Catalunya de la postguerra, del 1940 al 1956. En aquest cas l'autoria és d'Aitor Roger (Blanes, 1979) tècnic de l'Arxiu de Blanes, Arnau González (Barcelona, 1980) professor d'història de la Universitat Autònoma de Barcelona i Roser Cambray (Lleida, 1983), conservadora del departament de fotografia del Museu Nacional d'Art de Catalunya. El volum conté també una introducció de Toni Reyes Valent, director de l'Arxiu Municipal, on es conserva el fons fotogràfic, i un pròleg de Jordi Bru de Sala, el col·leccionista que va fer la troballa de les imatges en una caixa de vímet als 'Encants'.

El dia 5 de maig, la Sala de Plens de l'Ajuntament va tornar a allotjar una altra presen-

tació, en aquesta nova ocasió per recórrer fotogràficament la història de tot un país. A banda dels tres autors i el prologuista, l'acte també va comptar amb l'assistència de la primera tinenta d'alcalde de l'Arxiu Municipal i Patrimoni, Olga López. Anteriorment, el dia 22 d'abril, vigília de Sant Jordi, ja s'havia fet una primera presentació a Barcelona, on es va comptar amb la intervenció del periodista de Televisió de Catalunya i veí de Blanes, Marc Pérez. L'acte se celebrà a l'Hotel Guitart Grand Passage, gràcies a la bona predisposició de la propietat de l'hotel. L'establiment està ubicat al carrer Muntaner, on també va viure el fotògraf protagonista del llibre.

La seva gènesi llibre es remunta a la Diada de Sant Jordi de l'any 2018, a la parada de llibres que l'Arxiu Municipal tenia a peu de carrer. El col·leccionista Jordi Bru de Sala va mostrar-nos un petit sobre amb uns negatius on, escrit a llapis, s'hi podia llegir un lloc i una data: Santa Maria del Vilar i Blanes, maig de 1955. Sobre l'autoria de les fotografies, d'altra banda molt ben conservades, no hi havia ni rastre. Tal com s'explica al principi de l'obra, aquest cas va ser el misteri que calgué resoldre.

L'agost d'aquell mateix any, Jordi Bru de Sala, va portar a l'Arxiu una caixa de vímet comprada als Encants de Barcelona uns quants anys enrere, plena de desenes de sobres com el que els havia mostrat per Sant Jordi.

El misteriós fotògraf desconegut, havia recollit milers d'imatges d'arreu de Catalunya, així com d'altres indrets d'Europa. Tot el material estava identificat de la mateixa manera: pel lloc i la data. La caixa també contenia sobres amb negatius de fotografies familiars i retrats de grup. Aquestes imatges que van acabar assenyalant d'una manera inconfusible la ciutat de Sitges. La tasca detectivesca de l'Arxiu Municipal va obtenir resultats a través del contacte amb Bel Artigas, historiadora de l'art de Sitges. A través de l'article "L'home de les ulleres rodones" publicat al seu blog Criticart, es va arribar a la descoberta final. D'aquesta manera es va arribar a posar nom al misteriós fotògraf: era Josep Maria Julià Gabarró (Manresa, 1906-Barcelona, 1998).

El treball d'investigació va continuar amb la investigació i anàlisi de tot el material per part dels autors del volum que ha permès oferir una nova visió de la fotografia de postguerra a Catalunya. Per a l'Arxiu es tracta d'un cas reeixit no només dinamització cultural a partir dels nostres fons, sinó de col·laboració publico-privada.

Malauradament, el dia 22 de setembre vàrem conèixer la mort del col·leccionista Jordi Bru de Sala, a qui volem recordar amb tota la nostra estima i gratitud en aquestes pàgines de la revista Blanda. Sense ell res d'això no hagués estat possible.

Dia Mundial dels Arxius

Per commemorar el Dia Mundial dels Arxius que s'esqueia el 9 de juny, al Teatre de Blanes vàrem reviure els inicis de la història del cinema blanenc amb una projecció de pel·lícules mudes de Josep Cabré dels anys 60 rodades a la vila, acompanyades pel pianista Lluís Relucio. Abans de començar, va haver-hi un breu acte oficial encetat per la benvinguda a càrrec de la tinenta d'alcalde de l'Arxiu, Olga López; seguida per les presentacions del contingut de l'acte que van fer Toni Reyes Valent, arxiver municipal, i Aitor Roger, tècnic de l'arxiu. Finalment l'alcalde de Blanes, Àngel Canosa, va tancar el torn de parlaments agraïnt als nebots de Josep Cabré, en Jordi i la Mercè, per haver fet la donació de les pel·lícules del seu oncle. Per refermar aquest reconeixement, va lliurar-los una reproducció en pedra de l'escut del consistori.

Les pel·lícules projectades eren una selecció de la valuosa aportació que feia poc temps havien fet a l'Arxiu els nebots de Josep Cabré Augé (Blanes, 1929-2021), aficionat a la fotografia i a filmar pel·lícules en Súper-8. La seva professió

res tenia a veure amb el món de la imatge, ja que va treballar a la divisió administrativa de dues fàbriques de l'època. La selecció d'imatges va incloure les nevades del 1962 i el 1963, el Cant de l'Àngel d'aquell mateix any, la benedicció de rams i el Cant de l'Àngel del 1965, una actuació de l'Esbart Joaquim Ruyra a l'antiga pista de bàsquet del Passeig de Mar, unes regates del Club de Vela del 1964 i una Tirada de l'Art de l'any 1965.

Per acompanyar la projecció es va comptar amb l'aportació de la música en directe del jove músic Luis Relucio. Nascut a Blanes ara fa 23 anys, és pianista i compositor autodidacte des dels set anys. Als 16 anys va començar els seus estudis musicals amb una professora particular, Irina Bronnikova, que el va acompanyar al Conservatori Professional del Liceu de Barcelona. L'any 2022 ha publicat el seu treball 'La Promesa', amb peces que ell mateix ha compostat i interpretat. Alguns dels temes de la gravació van sonar en directe al Teatre de Blanes.

La Cuina del peix de les llars blanenques

Feia temps que teníem ganes de treballar sobre quelcom relacionat amb la cuina domèstica blanenca del peix. Ens cridava l'atenció aproximar-nos al món de la cuina casolana del peix. Conèixer de quina manera les dones han cuinat tradicionalment el peix a les llars blanenques, així com recollir i difondre el coneixement popular acumulat per les mestresses de casa de la ciutat al llarg de tants anys en relació al peix.

Enguany, hem pogut començar a bastir el nostre projecte gràcies a formar part d'un projecte general coordinat pel Departament de Promoció de la Ciutat de l'Ajuntament de Blanes anomenat Promoció del Consum del peix. Blanes arran de mar, que ha rebut una subvenció del GALP (Grup d'Acció Local Pesquer) de la Costa Brava, amb fons de la Unió Europea.

En aquesta primera fase del projecte hem volgut recollir la tradició, els costums, els hàbits i les maneres que conformen l'univers que gira al voltant del consum del peix en totes les seves variants en el nostre entorn. En aquest sentit ens hem proposat obtenir el màxim d'informació solvent sobre qualsevol dels aspectes que tenen a veure amb aquest consum: les vies d'obtenció del peix (llocs de proveïment, casuística, espècies utilitzades, etc.) o tot allò relacionat amb l'aprofitament del recurs (tradició culinària, litúrgies del menjar, àpats de diari i festius, la multiplicitat de tècniques d'elaboració i aprofitament del peix, ...etc.) La metodologia utilitzada ha estat la de la història oral, que en línies generals ha consistit en l'elaboració d'uns complets guions a partir del buidatge de bibliografia i documentació especialitzada, en l'enregistrament audiovisual mitjançant una entrevista semidirigida d'una quinzena de senyores, seleccionades d'un primer grup superior pel seu perfil ajustat als objectius del nostre treball.

Les informants han estat: Àngela Izquierdo, Júlia Navarro, Montse Verdaguer, Maria Dolors Vidal, Quimeta Vidal, Lluïsa Roca, Lola Massachs, Fina Surís, Encarna Martín, Maria Àngels Illa, Anna Gruart, Mercè López Giralt, Maria Dolors Andreu, Adela Granados i Josefina Marcó. L'equip de treball ha estat liderat per la regidora de l'Arxiu Olga López Colomer. S'ha coordinat entre la Dra. Cristina Fernández Recasens i en Toni Reyes Valent. L'execució de les entrevistes ha anat a càrrec de la Cristina Fernández i l'enregistrament l'ha efectuat la tècnica audiovisual Laia Puig Fontrodona.

Gestió del jaciment romà de la Penya dels Padrets

L'equip de l'Arxiu, com responsables també de patrimoni històric, ha dut a terme la gestió de les excavacions arqueològiques del jaciment romà de la Penya dels Padrets. L'any 2019 es varen fer algunes prospeccions però la primera excavació en extensió s'ha dut a terme entre els mesos de març i maig de 2022. Aquesta era una de les grans assignatures pendents del patrimoni blanenc. Diversos historiadors clàssics i moderns ja havien parlat de la ciutat i només se n'havien fet unes petites intervencions els anys setanta del segle passat.

L'empresa de serveis arqueològics adjudicatària de la licitació de l'Ajuntament va ser Atri

Cultura i Patrimoni, SLU. Les excavacions les va dirigir l'arqueòleg Joan Llinàs amb un equip format per un altra arqueòleg de suport, tres auxiliars d'arqueologia i un equip de voluntaris i voluntàries.

Els treballs han deixat al descobert una àrea important de la ciutat romana (*urbs*) de *Blandae*, la última de les ciutats romana de la costa catalana per descobrir. De moment s'ha excavat uns 800 m², s'ha enretirat tot l'estrat superficial i s'han delimitat un seguit d'estructures, que han permès establir 19 sectors agrupats en 4 edificis i dos carrers, dels quals de moment s'ha excavat completament un dels edificis (edifici A). Aquest edifici sembla que correspon a un centre comercial format per cinc espais oberts al carrer (*tabernae*). Al costat de l'estructura urbana de cases, edificis i carrers, s'han trobat una quantitat important de restes materials (fragments de ceràmica diversa, llànties, objectes d'ós treballats o una imponent base de columna). Aquestes restes estan datades entre el segle I aC i el segle I dC.

La campanya de voluntariat

La crida al voluntariat per participar en les excavacions del jaciment març de 2022 va ser tot un èxit i es van haver de tancar les inscripcions abans del què estava previst per l'allau de sol·licituds tant per a la modalitat de tasques sobre el terreny i al laboratori.

Els equips de voluntaris i voluntàries van actuar en dues tasques principals, sempre sota supervisió de l'equip de professionals arqueòlegs. D'una banda, el treball de camp al jaciment, que requeria un cert esforç físic i de l'altra el treball de laboratori, ajudant a netejar i siglar el material que s'ha anat desenterrant.

Els voluntaris i voluntàries van treballar en diferents torns. Van treballar un màxim de cinc dies durant una setmana, de dilluns a divendres, des de les 9 del matí fins 2/4 de 2 de la tarda. Els equips de treball estaven formats per grups reduïts per facilitar que les tasques fossin el màxim d'efectives. L'únic requisit que es demanava era ser major de 18 anys.

Visites al jaciment

Coincidint amb la Setmana Santa es van programar diverses visites guiades gratuïtes de dilluns a dijous, una per dia, coincidint que aquella setmana encara s'hi feien treballs de neteja i descoberta de les restes de la ciutat romana. Les visites anaven a càrrec de Joan Llinàs, l'arqueòleg responsable de l'excavació. Eren visites guiades d'una hora i per a 20 persones cadascuna i calia fer la reserva de plaça. Aquestes visites guiades organitzades per l'Arxiu Municipal i el Departament de Turisme van evidenciar l'interès que han despertat aquests treballs arqueològics. Les visites es van tornar a repetir coincidint amb la II edició de les Jornades Romanes Blanda-Blandae el darrer cap de setmana del mes de setembre i posteriorment s'han repetit els dies 3 i 17 de desembre.

Tastet indià

Coincidint amb el cap de setmana de la Diada, el dissabte 10 de setembre, vàrem poder redescobrir el passat indià de Blanes a través d'un tastet de cava, vi i xocolata. El tast el van fer els sommeliers Clara Antúnez i Antoni Membrives, acompanyat pels relats d'Anna Castellví, de la Xarxa de Municipis Indians i dels tècnics de l'Arxiu Municipal.

La trentena de persones que van participar a l'experiència van fer tres tastos que combinaven vins i cava amb diferents xocolates, començant l'experiència amb el cava 'Extra Brut 1919', seguit pel vi negre 'Primmirat' i el vi dolç 'Essència de Laviret', que ja s'indica com ideal per acompanyar la xocolata amargant i la rebosteria fina. Intercalat entre degustació i degustació, tres entesos en la matèria es van encarregar de completar el viatge per conèixer aquesta etapa de la història a través dels relats indians.

D'una banda, la coordinadora tècnica de la Xarxa de Municipis Indians, Anna Castellví, va conduir el trajecte històric ajudada per Antoni Reyes i Aitor Roger, director i tècnic de l'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Blanes, respectivament. Es va aprofundir sobre els vincles de Blanes amb l'emigració a Amèrica –d'aquí l'apel·latiu de 'Americanos' amb què se'ls coneix en aquest municipi-, que no sempre tenia un final feliç en proporció a la ingent quantitat de persones que van creuar l'oceà buscant fortuna.

Un dels productes que es va importar d'Amèrica va ser la xocolata, que es va tastar en diverses varietats, mentre que el cava es va introduir a Blanes –la primera localitat d'arreu de Catalunya on es va fabricar-, gràcies a un 'americano': Agustí Vilaret. Ell va ser el fundador de Caves Montferrant, de les quals en va ser director Antoni Membrives, avui promotor dels vins i caves 'Laviret'.

Breus

Continua la campanya per recollir paraules del parlar tradicional de Blanes

L'Arxiu municipal juntament amb l'Oficina de català està duent a terme una campanya per recollir paraules, freses fetes i dites de la parla tradicional de Blanes.

El parlar blanenc és ric en paraules pròpies. Les volem registrar i evitar que es perdin

Si coneixes alguna paraula que consideres que es pròpia del nostre parlar t'agraïrem que la comparteixis amb nosaltres per poder-la conservar i transmetre-la a les generacions futures.

Per fer-ho només cal que omplis un petit formulari que trobaràs a l'Arxiu i que aviat repartirem per entitats i associacions.

En aquest formulari ens has d'indicar la paraula, el seu significat i d'on prové (qui te l'ha ensenyat o transmès).

Blanes Arran de mar

Continuem la col·laboració amb l'Àrea de Promoció de la ciutat i el projecte "Blanes Arran de Mar", amb l'objectiu de minimitzar l'impacte de la problemàtica dels locals buits del municipi, seguint el fil conductor de la tradició pesquera i marítima de Blanes. El 26 de novembre – dins d'una jornada festiva que culminava el cicle d'activitats anuals del projecte – es van instal·lar a les persianes de diferents locals comercials buits del Mercat de Blanes, a Mas Enlaire, fotografies de temàtica marítima provinents de fons custodiats a l'Arxiu, com els de Ricard Serra, Esperança Ros-Anna Maria Barber i Juli Barber. També es va poder visitar els plafons de l'exposició sobre la platja de Blanes que vam fer l'any 2017.

Sant Jordi

Després que els dos darrers anys les mesures preventives de la COVID havien impedit la seva realització, aquesta edició es va poder recuperar la tradició de les parades al carrer. L'Arxiu va participar a la diada, a patir de la presència en tres parades de llibreries diferents del seu director i el seu tècnic Toni Reyes i Aitor Roger, com a autors signants d'una de les novetats locals del Sant Jordi: Blanes Desaparegut. Volum editat per Efadós que recull, documenta i explica un bon nombre de fotografies inèdites de Blanes des de finals del segle XIX fins a mitjans dels anys 60 del segle XX.

Ruta Ruyra

El dia 28 de maig va tenir lloc a Blanes la Trobada de Delegades i Delegats de la comarca de la Selva, de l'Associació de Donants de Sang de Girona. Amb una assistència força lluïda, la sala de plens de l'Ajuntament de Blanes fou el punt de trobada principal on es tractaren diversos temes d'interès relacionats amb la delegació comarcal i l'actualitat de la donació de sang arreu del país. Tot seguit, el tècnic de l'Arxiu, va acompanyar al grup de donadors de sang de comarques gironines que s'havien reunit a Blanes a fer la Ruta Joaquim Ruyra, que ressegueix els principals punts d'interès que recorda la petja blanenca que deixà l'escriptor a les seves narracions.

Xerrades de l'Arxiu

L'Arxiu ha organitzat un cicle de xerrades relacionades amb els continguts de la revista Blanda. Varen tenir lloc a la sala de Plens i varen despertar força interès. El tret de sortida

del cicle va incloure dues de les temàtiques en un sol acte. D'una banda, Narcís Pou va parlar del seu article titulat *Blanes al primer terç del segle XX. Vida quotidiana i guerra Civil. El testimoni familiar de Can Jaume Escova*; i de l'altra Pau Pallarès va presentar la seva recerca La família Pla Albertí i un estanc centenari. La segona

xerrada del mini-cicle va tenir lloc el dia 21 de març, quan l'arquitecte i entès en arqueologia Ovidi Alum presentà el seu article amb el títol *Un aqüeducte inèdit. Hipòtesi de localització i anàlisi tècnica preliminar del possible aqüeducte romà de Blandae*.

Presentació del volum 24 de Blanda

La Sala de Plens allotjà l'11 de febrer la presentació del número 24 de la revista Blanda 24. L'alcalde de Blanes, Àngel Canosa, acompanyat de la tinenta d'alcalde de l'Arxiu Municipal, Olga López, van encapçalar l'acte que també va comptar amb la intervenció de benvinguda de l'arxiver i director del servei, Toni Reyes. L'acte va comptar amb la majoria d'autors i autores dels articles inclosos a la revista, així

com regidors i regidores del consistori, l'equip de col·laboradors i col·laboradores de l'Arxiu, famílies i personatges directament relacionats amb els continguts de les recerques i un complet aforament.

Quadres de Joan Padern a Figueres

L'exposició "Made in Figueres. La ciutat de la locomoció", comissariada per Josep Algans, Manel Gràvalos i Francesc Guillamet, va ser un viatge per la singular història de la industrialització de Figueres, tot parlant del context històric, el territori, les fàbriques i els fabricants, les màquines o l'art.

A l'exposició s'hi van poder veure dos quadres de l'artista Joan Padern, nascut a Colera i fill adoptiu de Blanes. L'Arxiu va fer d'intermediari amb els comissaris de la mostra i la família Padern (Isabel Hostench) per poder portar les obres i que fossin exhibides a l'exposició. La mostra es va poder veure al Museu de l'Empordà i a la Sala d'Exposicions l'Escorxador del 30 d'abril al 9 d'octubre de 2022.

Personatges blanencs a l'exposició 'Els desconeguts de sempre'

Del 7 d'octubre del 2022 al 22 de gener de 2023, el Bòlit. Centre d'Art Contemporani de Girona ha presentat l'exposició *Els desconeguts de sempre. Personatges singulars en la cultura*

contemporània comissariada per Julià Guillamon i Adrià Pujol. Singulars, excèntrics, foraviats, la figura del boig o 'singular anecdòtic' és molt present en la cultura popular i en les obres de tall artístic. Cada poble té el seu o els seus personatges que han estat determinants per sobreviure a l'hostilitat d'alguns d'aquests llocs; en són el seu innegable patrimoni. Un dels retrats que el fotògraf Josep Maria Padern va fer de la coneguda Paula Juliana de Blanes és la imatge de l'exposició. Des de l'Arxiu també vàrem col·laborar-hi amb la cessió de la pel·lícula de la Paula que va enregistrar als anys seixanta Josep Cabré i que també conservem en els fons documentals de l'AMBL.

Visites de coneixença

En el marc de les activitats que promou el Departament de Cultura de la Generalitat per impulsar l'ús del català fora de l'aula, l'Oficina de Català de Blanes va organitzar tres visites guiades per conèixer la història de la població. 83 alumnes dels cursos de català varen participar a les visites guiades per Blanes conduïdes pel tècnic de l'Arxiu Municipal, els dies 19 i 26 d'octubre, i 9 de novembre.

Els alumnes varen poder conèixer aspectes tant diversos com les activitats econòmiques de la Vila, el llegat dels americanos, el perill dels pirates, la passat medieval de la Vila o els canvis urbanístics del municipi. Les visites van

suscitar molt d'interès i moltes preguntes per part dels participants, la qual cosa és un dels objectius d'aquest tipus d'activitats: afavorir la interacció lingüística, a banda del coneixement de l'entorn i la cohesió dels grups. També s'han tornat a fer les visites per conèixer el llegat dels americanos a Blanes amb els alumnes de l'escola Joaquim Ruyra, el dia 21 d'octubre.

Placa informativa patrimonial a ca la Guidó

Seguint la política de senyalització dels béns patrimonials de la vila, enguany, després de la conversa amb el rector Josep Perich, s'ha procedit a la renovació de la senyalització de l'església de Santa Teresa del barri de ca la Guidó. La placa informativa que ja existia estava molt malmesa i s'ha aprofitat per adaptar el format al disseny i model actual.

Col·laboració amb el jardí botànic Marimurtra

Edicions de Marimurtra ha presentat l'obra que recull la correspondència completa entre Carl Faust i Ramon Margalef. El llibre, titulat "De la mar de Blanes a l'oceà planetari. Els anys d'aprenentatge de Ramon Margalef a través de la seva correspondència amb Carl Faust (1943-1951)" és obra de Maria Elvira (arxivera) i Josep Maria Camarasa. Des de l'Arxiu hi vam col·laborar amb una imatge del Blanes dels anys quaranta del Fons Rafael Bataller i aportant informació històrica.

Visites escolars

Aquest 2002 els centres que han passat per l'Arxiu per conèixer les nostres instal·lacions i el funcionament del servei han sigut l'escola Santa Maria, que van visitar-nos el 15 i el 23 de febrer, l'escola Sa Forcanera, el 22 de març i, l'Oficina de Català, el 17 de febrer. En total van passar per l'Arxiu 80 alumnes.

Seguiments arqueològics

En zones urbanes amb d'especial interès arqueològic l'Ajuntament de Blanes fa un seguiment de les obres que es fan en el subsol amb la intenció d'obtenir informació patrimonial de l'indret. Amb aquesta fórmula es compleix amb la llei de patrimoni i no perjudica els promotors ja que el seguiment es fa al mateix temps que avança l'obra, sense necessitat de parar-la. Aquest any se n'han fet diversos a la zona de sa Massaneda, amb resultats interessants.

S'han pogut obtenir les primeres referències respecte dels límits de la ciutat de Blanda per la banda de la riera i han aparegut diverses restes materials d'època romana, tardo-romana i visigòtica.

Digitalització de fons

Segueix el programa de digitalització de fons que l'Arxiu va començar fa uns anys. Enguany hem comptat amb la col·laboració d'una persona provinent d'un pla d'ocupació municipal, la qual cosa ens ha permès avançar en la digitalització de documentació anterior al s. XX i de l'hemeroteca, sobretot de la revista Recvll. Properament aquests continguts seran accessibles en línia.

Conservació dels pergamins de l'Arxiu (s. XIII-XVII)

L'Arxiu municipal compta amb una rica col·lecció de pergamins provinent de diversos fons públics i privats. En concret conservem més de 750 pergamins d'11 fons diferents, datats entre l'any 1212 i 1699. Enguany hem millorat la seva instal·lació per assegurar la seva conservació. L'Arxiu va adquirir material divers de conservació i els pergamins s'han reinstal·lat a les planeres, en carpetes però protegits amb fundes de polièster Melinex i revers en teixit Reemay transpirable de diverses mides.

Milliores a l'Arxiu

L'Arxiu ha dut a terme algunes accions de millora. Amb la col·laboració de les Brigades Municipals, hem dut a terme un sanejament i pintat de tota la façana principal i de la lateral. També s'ha procedit al canvi de banderola i plaça informativa del servei. A banda, també s'han dut a terme la revisió i canvi d'alguns del volants dels armaris compactes mòbils on hi ha instal·lada part de la documentació.

El personal de l'Arxiu

Destacar que aquest any s'ha jubilat, ben merescudament, la nostra companya Carme Pellicer i Estrems. La Carme ha estat exercint funcions d'auxiliar d'arxiu des de l'any 2013 fins a l'octubre de 2022. Cal agrair públicament la seva plena disposició per dur a terme les tasques encomanades, la bona execució de les mateixes i el seu excel·lent companyerisme. Gràcies per tot, Carme.

Durant l'any 2022 l'Arxiu ha comptat amb un seguit de persones que ens han ajudat a desenvolupar les nostres funcions habituals. A banda del personal fix del servei hem tingut personal eventual provinent de plans d'ocupació, alumnes en pràctiques i amb persones que en les nostres instal·lacions han fet treballs en benefici de la comunitat a través del Departament de Justícia de la Generalitat.

D'entre aquest grup cal agrair la feina feta per la Lluïsa Sebastian, en Josep Maria Cadena. També la de David Gómez, Víctor Silva, Olga Fernández, Crisitian Bernal i Javier Montaña.

Pel que fa al grup de col·laboradors setmanals de l'Arxiu, cal esmentar que aquest any han reprès la seva activitat normal d'abans de la pandèmia. Enguany els seus components són més assidus a les reunions i el grup ha augmentat. El grup està compost actualment per: Mercè Palma, Adela Granados, Conxita Teira, Salvadora Garcia, Josep Dalmau, Jordi Roig, Rafel Bagot, Lluís Freixa, Júlia Saura, Miquel Torrent, Salvador Torrent, Quicu Saura, Miquel Alventosa i Montserrat Roger.

Hem perdut a Juli Baca Vives, col·laborador i estimat amic de l'Arxiu

El passat mes d'abril lamentàvem la mort després d'un llarg període malaltia del col·laborador més antic de la secció d'imatges de l'Arxiu Municipal de Blanes.

Juli Baca Vives ens ha deixat un magnífic llegat en forma d'articles sobre diferents aspectes de la història de Blanes, molts d'ells publicats a la revista Blanda. Gràcies per la teva amistat i per tantes hores dedicades de manera voluntària a documentar fotografies i bocins d'història del teu Blanes estimat. Descansa en pau, Juli!

RECULL D'IMATGES

Fons fotogràfic Reynaldos Roca (AMBL)

**Fons Maria del Vilar Puig Llorens, fotografies vinculades al seu pas
per l'Agrupament Escolta i Guia Pinya de Rosa**

Una selecció d'imatges de la donació Fons Reynaldos Roca (AMBL)

▲ *Felix Reynaldos Martí i Josepa Cabot Forriol.*
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ *Fèlix Roca Ribas i Maria Piferrer Sagrera.*
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ *Aurora Cabot Torrent i*
Salvador Reynaldos Cabot.
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

Maria Piferrer Sagrera i Anita Roca Piferrer. ►
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

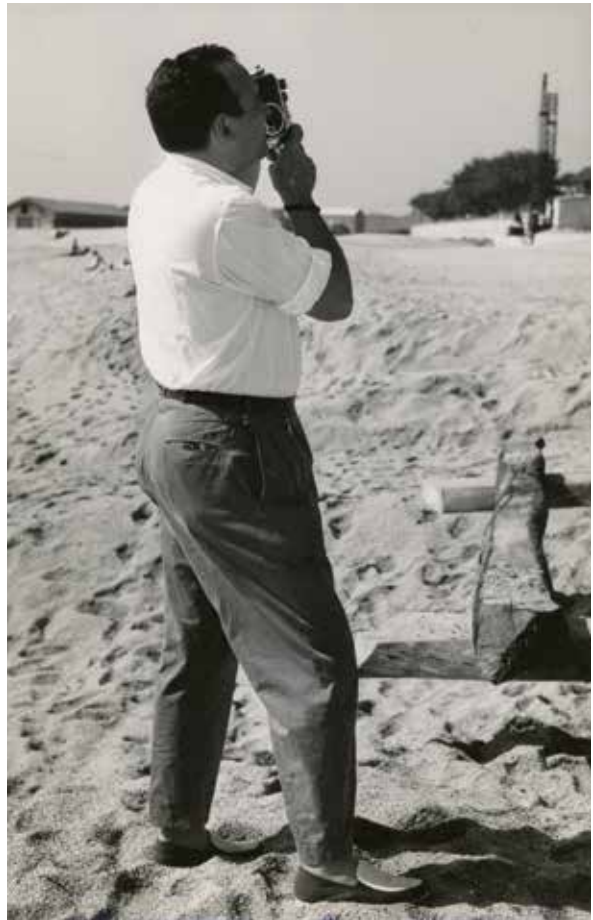
▲ Salvador Reynaldos, fou president de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Blanes (AFIC). Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Salvador Reynaldos Cabot. 1930 c. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Salvador Reynaldos Cabot fent d'àngel. 1933 c. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Salvador Reynaldos, amant de la fotografia i membre actiu de l'AFIC, fundada el 1960. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Salvador Reynaldos fent d'instructor del Cercle d'estudis. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Retrat familiar: Aurora Cabot, Salvador Reynaldos, Joaquim Roca, Fèlix Roca, Fèlix Reynaldos, Anna Maria Reynaldos, Josepa Cabot, Maria Piferrer, Salvador Reynaldos Roca i Anita Roca. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Joves d'Acció Catòlica. Anys quaranta. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Nevada. Blanes Gener de 1945. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Homenatge a la Vellesa. 1950. En primer terme Anita Roca acompanya a l'avi Marçal Portas. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Visita a una indústria gràfica de Heidelberg (Alemanya). L'any 1948 Salvador Reynaldos va obrir una petita impremta al carrer Mercaders de Blanes. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

◀ *Partit de futbol entre els equips Garnagassos i Velles glòries. Blanes. 1949. Identitats: Enric Basols, Joan Ribas, Joaquim Ros Lena i Ricard Pujol baster. Fons Reynaldos Roca (AMBL).*

◀ *Partit de futbol entre els equips Garnagassos i Velles glòries. Blanes. 1949. Identitats: Güelfo Zola, Andreu, Joan Burcet, Joan Ros, no identificat, Salvador Reynaldos, Josep Costa Lacumba, Enric Bassols, Miquel Solé, Valcarcel i Rutllant. Fons Reynaldos Roca (AMBL).*

◀ *Partit de futbol entre els equips Garnagassos i Velles glòries. Blanes. 1949. Identitats: Bascu ferrer, Josep Roig, Ribas, Martí, Ros, Rabassa, Ricardet Pujol, Ricard Pujol, Recio, Casetas, Ponsdomènech, Sebastià Clusells, nen no identificat i Josepet Romaní. Fons Reynaldos Roca (AMBL).*

▲ Visita a Blanes de la Mare de Déu de Fàtima. 23 de maig de 1950.
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

◀ Salvador Reynaldos i Joan Portas.
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Inauguració del Park Hotel. Blanes. 1958. Identitats: Francesc Castells, Salvador Reynaldos, Salvador Riba, secretari dels Jutjats, Francesc Saura i Pere Castany. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

◀ Esplanada del moll. 1960 c.
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

► La colla d'amics al Vilar. Blanes.
1959. Identitats: Damià León,
Salvador Reynaldos, Evaristo
Aldama, Joan Sender, Fèlix Ferrer,
Vives, Maurici Solanas, Joan Padern
i Jaume Frigola. Fons Reynaldos
Roca (AMBL).

◀ Esbart Joaquim Ruyra. Blanes.
Anys seixanta.
Fons Reynaldos
Roca (AMBL).

▲ Sopar benèfic d'Aspronis, entitat social que Reynaldos va ajudar a consolidar . Hotel Santa Marta. Lloret. 1977.
Fons Reynaldos Roca (AMBL)

▲ Salvador Reynaldos lliura un dels Premis Literaris Recvll. Assegut, al seu costat, Jordi Pujol. Blanes. Gener de 1977.
Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ Botiga de souvenirs de la família Reynaldos Roca al carrer Mercaders. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

▲ *Blanes. 1960 c. Fons Reynaldos Roca (AMBL).*

▲ El passeig, gairebé a punt per inaugurar el monument a Ruyra. Blanes. 1958. Fons Reynaldos Roca (AMBL).

Fons Maria del Vilar Puig Llorens, fotografies vinculades al seu pas per l'Agrupament Escolta i Guia Pinya de Rosa

◀ Camprodon. Setmana Santa. 1972. Fons Maria del Vilar Puig Llorens / Agrupament Escolta Pinya de Rosa (AMBL).

► Sant Jordi. Blanes. 1974. Fons Maria del Vilar Puig Llorens / Agrupament Escolta Pinya de Rosa (AMBL).

◀ Parada per Sant Jordi. Blanes. 1980. Fons Maria del Vilar Puig Llorens / Agrupament Escolta Pinya de Rosa (AMBL).

▲ Foto de família per celebrar els 25 anys del Cau. 17.03.1990. Foto Romaní. Fons Maria del Vilar Puig Llorens / Agrupament Escolta Pinya de Rosa (AMBL).

▲ *Diada Pensament. Els Arcs. 1986. Fons Maria del Vilar Puig Llorens / Agrupament Escolta Pinya de Rosa (AMBL).*

▲ Parada. Blanes. Fons Maria del Vilar Puig Llorens / Agrupament Escolta Pinya de Rosa (AMBL).

▲ Parada. Blanes. 2001. Fons Maria del Vilar Puig Llorens / Agrupament Escolta Pinya de Rosa (AMBL).

Parada. Blanes. 2001. ►
Fons Maria del Vilar Puig
Llorens / Agrupament
Escolta Pinya de Rosa
(AMBL).

◀ Celebració dels 40 anys
de l'Agrupament. Maig.
2005. Fons Maria del
Vilar Puig Llorens /
Agrupament Escolta Pinya
de Rosa (AMBL).

Diada de Sant Jordi. ►
2003. Fons Maria del
Vilar Puig Llorens /
Agrupament Escolta Pinya
de Rosa (AMBL).

BIBLIOGRAFIA

Publicacions blanques

Doble vida

Autor:
Salvador Macip i
Àngel Bassas
Editorial:
Columna Edicions
Any: 2022
Pàgines: 304

Res no és el que sembla. Després de vint anys de no veure's, la Sílvia i en Robert coincideixen en una festa a Barcelona i no poden evitar consumir l'atracció que havien sentit l'un per l'altre a la universitat. El problema és que ara en Robert està casat i viu a Marsella. Tot i que no volen caure en la temptació, el desig acaba guanyant la partida i comencen una relació secreta que, a poc a poc, els anirà absorbint i obsessionant, fins al punt que amenaça de destruir tot el que tenen. Les decisions que hauran de prendre no seran fàcils si volen sobreviure a la passió que els lliga. Una història que té dues versions i que només es pot arribar a entendre del tot escoltant els dos protagonistes.

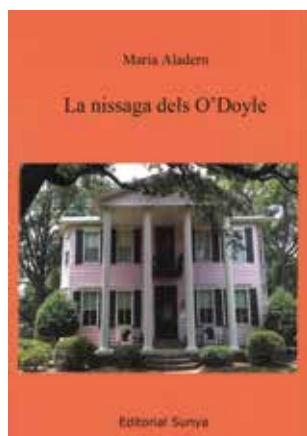
Què ens fa humans?

Autor:
Salvador Macip i
Àngel Bassas
Editorial:
Arcàdia
Any: 2022
Pàgines: 172

Ens trobem amb unes notes per a un biohumanisme racionalista. Els humans disposem d'una capacitat única d'entendre la nostra existència. Conèixer les nostres característiques genètiques, bioquímiques i cel·lulars, en el context de la història, la cultura i l'evolució, ens pot ajudar a comprendre'ns millor com a espècie i a respondre, des de la metodologia científica, algunes de les preguntes que ha plantejat tradicionalment la filosofia. En aquest assaig, Macip proposa analitzar la condició humana a través del que anomena «biohumanisme racionalista», una eina que ens ha de permetre transgredir el determinisme biològic per assolir una vida en societat digna i justa.

La nissaga dels O'Doyle

Autora:
Maria Aladern
Editorial:
Sunya
Any: 2022
Pàgines: 125

A finals del segle XIX molta gent es va veure obligada a deixar la seva terra. La nissaga dels O'Doyle és el relat d'uns immigrants irlandesos que amb el seu esforç, tant en el món de la pesca com en el de la restauració, aconsegueixen fer-se un lloc a la societat de Maryland. Homes i dones de diferents posicions socials i culturals, amb les seves lluites i fracassos, ambició desmesurada i amors peculiars, van marcant el desenvolupament de la història.

De la mar de Blanes a l'oceà planetari

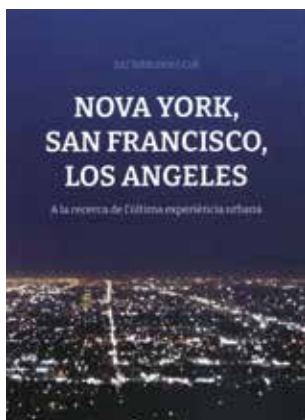
Autor:
Maria Elvira i
Josep Maria Camarasa
Editorial:
Edicions
de Marimurtra
Any: 2022
Pàgines: 924

El llibre documenta els anys d'aprenentatge de Ramon Margalef a través de la seva correspondència amb Carl Faust (1943-1951). Margalef ha estat possiblement el científic català més destacat i influent del segle xx i, alhora, una de les figures més assenyalades de l'ecologia a escala mundial. Les seves aportacions sobre

l'aplicació de la teoria de la informació a l'estudi dels sistemes naturals han estat cabdals en la maduració del concepte d'ecosistema. Però el 1943 era un jove aficionat a les ciències naturals que treballava en una empresa d'assegurances i anava quan podia a l'Institut Botànic de Barcelona a determinar algunes de les espècies que trobava a les mostres d'aigua que prenia en qualsevol bassal, font o brollador amb el que ensopegués. Carl Faust, el fundador de Marimurtra, igualment amant de la natura, va quedar admirat dels coneixements d'aquell jove autodidacte quan Pius Font i Quer li va presentar a començaments de 1943. Es va iniciar així una relació decisiva per al futur del jove Margalef que es va prolongar fins a la mort de Faust i que va quedar reflectida en la copiosa correspondència que varen intercanviar. Aquest llibre dona fe, mitjançant aquesta correspondència, del paper rellevant de Faust en els difícils inicis de la carrera de qui havia de ser un savi de dimensió mundial.

Faust va deixar-nos Marimurtra, un jardí botànic que, gairebé 100 anys després de la seva creació, continua essent una obra admirada per desenes de milers de visitants cada any.

Nova York, San Francisco, Los Angeles. A la recerca de l'última experiència

Autor:
Juli Valdunciel Coll
Editorial:
Autoedició
Any: 2022
Pàgines: 166

El llibre ofereix un retrat de la ciutat americana basat en les vivències de l'autor durant els seus viatges. Partint de la idea que Nova York, San Francisco i Los Angeles són no només la plasmació més genuïna de la història del segle XX sinó també tres pols mundials de la nova economia (finances, sector tecnològic i indústries culturals, respectivament), l'obra presenta una visió d'aquestes tres ciutats focalitzada en l'urbanisme i el paisatge. Més enllà del relat turístic, i des d'una perspectiva irònica i fresca, la visita a les diferents zones en despulla el caràcter i en fa aflorar la bellesa, però també les contradiccions. Un extens recull fotogràfic i una descripció d'alguns espais singulars, com el Bronx, Silicon Valley o Hollywood, a més d'una fugaç visió de Las Vegas, completen l'obra. Que vagi de gust el viatge!

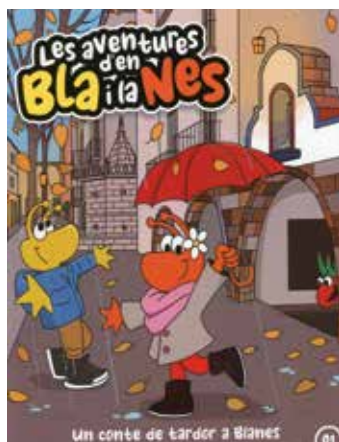
Si el destino fuera nuestro

Autora:
Cynthia Carbó
Editorial:
Mil Amores
de Marimurtra
Any: 2022
Pàgines: 552

Cynthia Carbó va néixer el 1989 a Blanes i es va graduar en ADE per la Universitat Pompeu Fabra. Es considera una apassionada pels números i una gran somniadora. La seva afició per les novel·les romàntiques la porta a iniciar-se en el món editorial, combinant l'escriptura amb el seu treball. *Si el destino fuera nuestro* narra la història de l'Álex, qui, després de rebre la notícia de la mort del seu pare, veu com la seva vida dona un gir de 180 graus. Des de que va rebre aquella trucada, tot el seu món canviarà per sempre: el seu pare havia mort en un terrible accident. Ara, la seva vida còmode es veu amenaçada si no fa cas de la seva última voluntat: per accedir a l'herència, ha de canviar el seu ritme de vida, ple de festes i excessos. Amb la fermesa de voler ordenar la seva vida per fer realitat el darrer desig del pare, un jove d'ulls verds es creurà en el seu camí i donarà un nou gir que ho canviarà tot. A través dels ulls de l'Álex descobrirem les seves dubtes i pors, però també el valor de l'amistat, en una societat que camina cada vegada més de pressa i que ens fa oblidar allò més important: l'amor pels demés i per un mateix.

Les aventures d'en Bla i la Nes 1

Autora:
Sergi Ros
Editorial:
Associació de
Botiguers de Blanes
Centre
Any: 2022
Pàgines: 28

Un conte de tardor a Blanes. Un mapa molt antic, un gran descobriment i el temible Scorp. Així s'anuncia el primer volum d'aquest conte creat i il·lustrat per Sergi Ros i que ha patrocinat l'Associació de Botiguers de Blanes Centre. Coincidint amb la campanya de tardor, l'ABBC va recuperar en Bla i la Nes, dos personatges animats protagonistes d'un llibre d'aventures d'un projecte que es va iniciar fa 20 anys per explicar la història de la vila a través de contes infantils. L'edició d'aquest nou conte d'aventures sobre la tardor potencia els elements propis del comerç local. En aquesta ocasió però, s'hi suma un nou personatge antagònic, l'Scorp, que també apareix al nou conte. La nova publicació es va repartir entre les botigues adherides a la campanya perquè el regaleassin als clients. Les il·lustracions inclouen diversos buits on posar-hi les enganxines que els comerços van repartir entre els clients. S'ha fet una edició de 2.000 contes.

Serva ordinem et ordo te servabit

Aquesta edició fou acabada
el desembre de 2022
als tallers d'Impremta
Pagès - Anglès

